

ХРИСТІЯНСТВО СВЯТОГО ПИСЬМА

Посібник для лідера | Курс 3

«Бо хто хоче душу свою зберегти, той погубить її, а хто ради Мене згубить душу свою, той її збереже».

Луки 9:24

www.kraynebo.com

Видавництво «Крайнебо»
Львів, Україна

Тимоті Дж. Келлер | Пресвітеріанська церква Відкупителя | 2007

УДК 274/278](07)
К 342

ХРИСТІЯНСТВО СВЯТОГО ПИСЬМА

ПОСІБНИК ДЛЯ ЛІДЕРА

КУРС 3

Усі права збережені © 2007 Тимоті Дж. Келлер та Пресвітеріанська церква Відкупителя.
Усі права збережені. Відповідно до обмежень щодо авторських прав, жодну частину цього матеріалу не можна відтворювати в будь-який спосіб або зберігати будь-яким засобом без дозволу *Пресвітеріанської церкви Відкупителя (Redeemer Presbyterian Church 271 Madison Ave., Suite 1600 New York, NY 10016)*

www.kraynebo.com
Видавництво «Крайнебо»

Переклад українською мовою.
Усі права збережені © 2019 Видавництво «Крайнебо»
Версія 1 – 1 січня 2019 р.

ISBN 978-617-7601-33-2

© 2007 Тимоті Дж. Келлер
та Пресвітеріанська церква Відкупителя
© 2019 Видавництво «Крайнебо»

Зміст

Заняття 1	ЄВАНГЕЛЬСЬКИЙ ХАРАКТЕР	5
Заняття 2	ЛЮБОВ І ДРУЖБА	27
Заняття 3	РАДІСТЬ І МИР	49
Заняття 4	СМИРЕННЯ І САМООЦІНКА	67
Заняття 5	ЗДЕРЖЛИВІСТЬ ТА ЕМОЦІЇ	89
Заняття 6	ТЕРПІННЯ У СТРАЖДАННІ	107
Заняття 7	РАСА ТА ПРИЙНЯТТЯ	129
Заняття 8	ЧЕСНІСТЬ І НАШІ СЛОВА	155
Заняття 9	ВЕДІННЯ І МУДРІСТЬ	171

Християнство Святого Письма

Євангельський характер

Заняття 1 | Курс 3

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ПЛІД ДУХА

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Мета Духа

Найвища мета праці Святого Духа у житті християн – це не просто дати нам відчуття загального комфорту чи сили, але змінити наш характер на характер Ісуса.

- Римлян 8:2: *«Бо кого Він передбачив, тих і призначив, щоб були подібні до образу Сина Його, щоб Він був перворідним поміж багатьма братами».*
- Ефесян 4:13: *«аж поки ми всі не досягнемо з'єднання віри й пізнання Сина Божого, Мужа досконалого, у міру зросту Христової повноти».*

Процес праці Духа

Дух не дає нам характер Христа автоматично, Він робить це поступово. Саме тому подібність до Христа є процесом, а не одноразовою дією. Це зростання не відбувається рівномірно, а радше «ривками», як і у біологічному світі.

Плід Духа

«А плід духа: любов, радість, мир, довготерпіння, добрість, милосердя, віра, лагідність, здержливість: Закону нема на таких!» (Галатів 5:22-23).

Аґапе (любов)

Визначення: готовність більше піклуватися про потреби інших, ніж про власні потреби.

Протилежність: страх – нехтування потребами інших, щоб захистити власні інтереси.

Підробка: еґоїстична любов – допомога іншим лише тому, що це вигідно нам.

Хара (радість)

Визначення: задоволення красою Бога та Тим, Ким Він є.

Протилежність: безнадія, відчай.

Підробка: ейфорія, яка зосереджується на благословенні, а не на Тому, Хто благословляє! Радість, яку можна втратити через обставини.

Ейріні (мир)

Визначення: впевненість і спокій у Божій мудрості, замість нашої мудрості.

Протилежність: хвилювання та неспокій, що Бог може зробити щось не так, як треба.

Підробка: байдужість, апатія, індиферентність.

Макротумія (терплячість)

Визначення: вміння зносити труднощі без зривів чи «опускання рук».

Протилежність: почуття образи на Бога та інших.

Підробка: затверділість. «Це дрібниці, не варто ними перейматися».

Хрестотес (лагідність, добрість)

Визначення: співчуття, що пропонує справжню дружбу, а не просто допомогу.

Протилежність: егоцентрична забудькуватість стосовно потреб та болю інших.

Підробка: боягузливий страх засмутити когось чи так звана «благодійність», щоб заспокоїти себе».

Агатосуне (порядність)

Визначення: чесність, прозорість. Залишатися послідовним у будь-яких ситуаціях.

Протилежність: фальш, лицемірство.

Підробка: правда без любові. «Скинути тягар з плечей» без любові чи мудрості.

Пістіс (вірність, віра)

Визначення: відданість та хоробрість. Керуватися принципами, залишатися абсолютно надійним та вірним своєму слову.

Протилежність: ненадійна дружба.

Підробка: любов без правди. Відмова дорікати чи кидати виклик через неправильну відданість.

Праутас (смирення)

Визначення: забуття про себе.

Протилежність: величання себе – егоцентричне прагнення до величі. А також заздрість, невміння радіти через радість інших.

Підробка: егоцентричне заниження самооцінки.

Еґкратея (самовладання, здержливість)

Визначення: вміння обирати термінове над важливим.

Протилежність: вмотивована, імпульсивна, неконтрольована людина.

Підробка: сила волі через гордість чи бажання знайти схвалення, силу, комфорт.

Єдність плоду

Плід Духа завжди росте разом, оскільки всі ці якості випливають із того, що Дух застосує Євангеліє у наших серцях (Колосян 1:6-8).

- Наприклад, якщо хтось є милим і приємним (*лагідність*), але не є хоробрим та сміливим (тобто йому бракує *вірності*), тоді це не справжнє смирення від Духа, а просто темперамент сангвініка.
- Якщо плід Духа не проявляє в людині *усіх* якостей (принаймні до певного ступеню), то його немає взагалі.

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Останній абзац стверджує, що всі якості плоду Духа зростають разом.

а) Досвід показує, що дехто є сильним у певних сферах, але водночас залишається слабким у інших. Як це зрозуміти?

Іван каже: «Якщо хтось каже "я люблю Бога", але брата свого ненавидить, той неправдомовець».

Зверніть увагу, що він не каже: «Якщо хтось любить Бога, але не любить брата, то він просто ще не доріс у любові». Ні, він називає таку людину брехливою. Справжня любов до Бога (*любов*) завжди поєднується з любов'ю до інших (*лагідністю*). Якщо обидві ці риси не присутні, то насправді жодна з них не є присутньою в житті. Коли поглянемо на список чеснот «плоду Духа» (1 Коринтян 13:4-7; Галатів 5:22-23), то побачимо, що ми від природи сильніші у деяких із них, ніж інші. Але як таке може бути, якщо плід Духа росте одночасно?

Відповідь полягає у тому, що особисті риси мають два різні джерела.

- Перше – це риси природного характеру. Це ті риси, які походять від взаємодій процесів у нашому мозку, а також від виховання в дитинстві.
- Друге – це риси, які ми здобуваємо через особисту вигоду. Ми помічаємо, що в сім'ї чи серед людей винагороджують певну поведінку, а тому з часом це стає майже підсвідомою звичкою нашого життя.
- Дехто є природно ввічливим та дипломатичним (що виглядає наче духовний плід *лагідності*). Але зазвичай такі люди водночас не є хоробрими чи сміливими, коли це потрібно (духовний плід *вірності*).
 - 1) Це означає, що приємність та милість є просто фізіологічними даними або ж поведінкою, яку сформував сімейний уклад.
 - 2) З огляду на те, що Павло каже про єдність плоду, виходить, що лагідність не є справжнім смиренням, але просто м'яким характером, що навіть може бути формою боягузтва.

- Дехто здається незворушним та безтурботним стосовно усього. Такі люди ніколи не хвилюються й не засмучуються. Це виглядає наче духовний плід *миру*, але часто такі люди не є співчутливими до інших (плід *лагідності*). Вони просто схильні казати людям, що страждають: «Візьми себе в руки!»
 - 1) Це не справжній плід *миру*, а просто пасивність характеру. Це навіть може бути байдужістю і цинізмом, який розвинувся через небажання емоційно піклуватися про інших.
 - 2) Це дає змогу пройти крізь життєві труднощі без шкоди для себе, але це позбавляє нас чутливості та відчужує від людей.

б) Подумайте про те, як окремі риси плоду Духа залежать один від одного.

Плід Духа завжди зростає як одне ціле, тому що всі його риси є взаємозалежними. Якщо однієї немає, то інші також не ростуть. Ось кілька прикладів:

Справжній мир залежить від смирення

Є мир, який залежить від сприятливих обставин (порівняйте Филип'ян 4:4-7).

- Коли «все добре», то горда людина вважає, що це через її мудрі рішення та умілість. (Наприклад: «Якщо ти раціональна, вихована людина, то в тебе все буде добре»). Але несприятливі обставини дуже легко руйнують такий мир.
- Справжній, незворушний мир залежить від *смирення*. Хвилювання – це, фактично, зарозумілість – припущення, що ти краще знаєш, як треба жити.
- Але смирення дає мир, бо впокоряється перед Божою мудрістю. Читаємо у Якова 4:13-14: «А ну тепер ви, що говорите: *Сьогодні чи завтра ми підемо у те чи те місто, і там рік проживемо, та будемо торгувати й заробляти, ви, що не відаєте, що трапиться завтра, яке ваше життя? Бо це пара, що на хвилю з'являється, а потім зникає!*» Ми хвилюємося, бо думаємо, що ми знаємо. Справжній мир залежить від смирення.

Справжня здержливість залежить від радості

Існує тип здержливості та самодисципліни, який настає через підміну одного ідолопоклонницького бажання іншим.

- Наприклад, хлопцеві може бракувати емоційної здержливості. Коли хтось скаже йому: «Ти поводишся наче дівчина», то він в одну мить вгамує свої емоції.

- Але чому це відбувається? Він почувається зверхньо щодо жінок, а також відчуває сором, тому вгамовує себе. Один спотворений світогляд (жаль до себе) замінює інший (горда зверхність), які разом дають (тимчасово) ефект емоційного самовладання. Але згодом у шлюбі такий чоловік може зганяти злість на дружині, якщо вона буде сперечатися з ним.
- Єдиний справжній тип здержливості – це той, що походить від радості в Бозі. Залежність від гніву, від звичок, які тимчасово дають нам відчуття зверхності над іншими, – усе це просто через відсутність радості в нашому житті.
- Понад усе нам потрібна глибока радість і відчуття Божої краси. Тоді ми не будемо втрачати контроль над собою, шукаючи краси та задоволення в інших речах.

Справжня чесність залежить від любові

- Існує тип чесності, який не схожий на духовний плід чесності (*вірності та доброти*).
- Багато людей говорить правду за звичкою, але не у любові (Ефесян 4:15). Вони кажуть прямо, але говорять для того, щоб перевершити в чомусь, щоб нашкодити, щоб довести свою правоту, щоб поставити своє зверху.
- Правда стає не служінням, але грою сили. Однак це означає, що, зрештою, така людина не говоритиме правду. Правда, якщо вона не виходить з любові, завжди буде частковою, і буде переслідувати мету – звеличити саму людину.
- Врешті-решт, людина, яка не наповнена любов'ю, не може бути чесною людиною. Чесність – це прозорість, коли немає чого приховувати, коли ми діємо та говоримо однаково у будь-яких ситуаціях.
- Людина, яка говорить правду без любові, завжди матиме що приховувати, завжди матиме що доводити, а в цьому не може бути прозорості.

Справжня лагідність залежить від любові

Дуже часто можна побачити людей, які є гостинними та толерантними (*лагідність*), а також начебто смиренними. Але така толерантність насправді є захисним механізмом.

- Відкидаючи будь-які оцінювальні стандарти («Хто я такий, щоб судити інших?») і не виправляючи нікого, такі люди абстрагуються від ближніх. Вони думають собі: «Я не суджу інших за їхнє життя, тому ніхто не повинен судити мене за моє життя».

- Але така толерантність не є справжньою любов'ю. Справжня християнська лагідність та доброта до людей – це коли ми приймаємо, любимо та служимо іншим, *попри* той факт, що ми можемо не вважати їхню поведінку доброю. Для цього потрібна справжня любов!

Справжнє прощення залежить від багатьох інших чеснот плоду Духа

- По-перше, потрібно мати *смирення*. Як можна пробачити комусь, якщо Ви ставитеся до нього зверхньо? Ніяк.
- По-друге, потрібна *радість і мир*. Без глибокого усвідомлення Божої любові до нас, звідки у нас візьметься емоційна сила, щоб вибачити комусь за скривджену репутацію чи комусь, хто завдав нам збитків?
- Якщо Ваше майно чи схвалення від людей є більшим джерелом радості, ніж Бог, то пробачити комусь, хто скривдив Вас у цих сферах, буде практично неможливо.

в) Якщо плід Духа справді зростає лише в сукупності, то яке практичне значення це має для нас?

По-перше, це означає, що *навіть наша сила потребує оновлення*.

- У Христі все стає новим (2 Коринтян 5:17). Це означає, що коли ми стаємо християнами, то отримуємо зерно досконалого, святого характеру та поведінки щодо Бога та ближніх.
- Тому навіть наші «сильні сторони» отримують новий фундамент і потугу. Християнські сильні сторони – це суміш старого вродженого темпераменту, а також нових надприродних дій Духа через логіку Євангелія, що діє у нас.
- Буде час, коли ми будемо шоковані, що щось із того, що ми вважали своєю сильною стороною, виявиться слабкістю. Це зокрема тому, що наші сильні сторони можуть базуватися на старому фундаменті.

По-друге, це означає, що *наша справжня духовна сила є такою, як найслабша риса плоду Духа*.

- Іншими словами, якщо ми хочемо побачити справжній рівень Святого Духа в нашому житті, то варто глянути на найслабшу ланку у плоді Духа. Тобто поглянути на сферу, в якій ми слабкі, з точки зору природного темпераменту. Якщо будемо зростати у такій сфері, то чіткіше побачимо наше зростання в Дусі.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ

1 Коринтян 13:1-13

1. У віршах 1-2 Павло перераховує список талантів або духовних дарів. Назвіть їх. Що це говорить нам про церкву в Коринті?

- Павло говорить про «говоріння людськими й ангельськими мовами» – це посилання на духовний дар мов, зцілення та чудес, про які він щойно говорив (1 Коринтян 12:28-31).
- Тоді він говорить про «дар пророцтва і пізнання таємниць». Дар пророцтва був надприродним даром, в якому людина отримувала пряме об'явлення від Бога, а потім можливість його висловити.
 - 1) Важливо зауважити, що Павло не говорить про фальшивих чи неправдивих пророків. Він говорить про тих, які отримують прямі об'явлення від Бога, які навчають людей, змінюють життя людей через промовляння Божого Слова.
- Тоді він говорить про «віру, що може зрушити гори». Більшість коментаторів підтримує думку, що Павло тут не говорить про «віру, яка спасає», тобто віру, яка поєднує нас із Богом. Натомість, коли він говорить про «віру, що може зрушити гори», він говорить про дар лідерства.
 - 1) Це бачення, яке поширюється, і саме воно дає змогу групі людей пройти крізь перешкоди, крізь які вони зазвичай не перейшли б. Павло говорить про дуже ефективне лідерство.
- Це зображення церкви, що наповнена талановитими, вмілими та людьми блискучого розуму.
 - 1) *Пророцтво* – це мистецтво говорити – талант творчих людей.
 - 2) *«Пізнавати таємниці»* – це своєрідний науковий дар – талант розумних людей.
 - 3) *«Рухати гори»* – це дар лідерства та керівництва – талант людей із підприємницькою жилкою.

2. Що Павло говорить у віршах 1-2 про цих блискучих і талановитих людей? Чому це так дивовижно?

Якщо прочитати усе Перше послання до коринтян, то можна побачити, що попри те, що церква була наповнена неймовірно обдарованими і талановитими людьми, у ній також були сварки та поділи. Уривок 1 Коринтян 13:4-7 дуже часто виривають із контексту, цитуючи на весіллях чи вішаючи написи на стінах дому.

Але якщо прочитати вірші 4-7 у світлі всього послання, то відразу помічаєш, що всіх цих рис християнам у Коринті *бракувало*.

- Іншими словами, вони були обдарованими, блискучими і талановитими, але також і нетерплячими, грубими, егоцентричними, дратівливими, а ще їм бракувало єдності.
- Причиною цього було те, що Коринт, як і сучасний Нью-Йорк чи будь-яке інше велике місто, мав свою культуру, де наголос був на «дії», а не на «бутті». Увесь акцент лягав на продуктивність, блиск та вміння, а не на внутрішній характер серця.
- Є такий старий жарт: «Принаймні душа в неї добра». Так кажуть тоді, коли хочуть сказати: «Ні краси, ні таланту, але вона принаймні добра людина». У нашій культурі характер не є прибутковим.

Але Павло говорить цілком протилежне. Він каже: «Якщо у вас є всі ці блискучі таланти, але немає любові, немає золотого характеру серця, – то ви духовне *ніщо*. Бог зовсім не цінує цього».

- Він це має на увазі, коли каже: «*Я немов бубон гудячий*» і «*я ніщо*». Він говорить про культуру великих міст, таких як Нью-Йорк, де найшанованіші люди – це талановиті зірки, але їхні характери сповнені хиб і вад. Вони войовничі, невпевнені у собі, нещасливі, залежні.
- Але Павло говорить, що Богові байдуже, які в нас маєтки чи таланти, чи дари, чи успіх, чи досягнення. Якщо у нас немає серця, сповненого радості та любові, якщо у нас немає внутрішньої благодаті, любові та сили, то, незважаючи на весь наш успіх, досягнення та обдарованість, ми є нетерплячими, дратівливими, сповненими жалю до себе, егоцентричними, марнославними, тривожними, ми – *ніщо!*
- Не утішайте себе, кажучи: «Я успішний, мені просто треба вирішити деякі особисті проблеми – і все вийде». Насправді у Вас немає нічого!

Дивовижно, що Павло говорить, що навіть тоді Бог може творити чуда через нас, вести людей до Христа через нас, змінювати життя через нас, але ми все ще будемо «нічим».

- Це не просто риторична образа. Павло говорить, що талант і вміння настільки відрізняються від характеру, що можливо чинити чуда через Божу силу, хоча ми й могли ніколи не віддати свого серця Богові чи віддати лише частково.
- Ми можемо віддати Богові свої таланти, але не віддати себе і своє серце через віру й довіру. Ми можемо намагатися робити щось для інших і для Бога, але все одно не допускати Бога до трону нашого життя.
- Або ми можемо робити це лише трошки, тобто бути неймовірно незрілим християнином, хоча все ще видатним у церкві через дари і таланти.

- Бог може здійснювати чуда через нас, але ми навіть можемо не бути християнином – настільки обдарованість відрізняється від характеру.

3. У вірші 3 Павло подає короткий список. Це не список талантів. Що це? Що, за словами Павла, такі люди можуть зробити?

Дві риси у вірші 3 не належать до талантів, дарів чи вмінь. Павло говорить: «Коли я роздам усі маєтки свої, і коли я віддам своє тіло на спалення». Зверніть увагу, що не треба мати талантів, щоб віддати маєтки і тіло на спалення. Це не список дарів. Це – просто моральні, чеснотні вчинки. Які саме?

- По-перше – «роздати маєтки вбогим». Що для цього потрібно? Треба бути жертовно щедрим, ощадливим, мати готовність вдовольнитися малим, а також тяжко працювати.
- По-друге – «віддам тіло на спалення». Тут мова йде про мучеництво, готовність померти за свою віру. Що для цього потрібно? Потрібно бути посвяченим і чесним. Це означає відстоювати свої вірування, незважаючи на обставини. У цьому є надзвичайна моральна хоробрість.
- Цікаво зауважити, що цей список чеснот поєднує як «ліберальні», так і «консервативні» чесноти. Найпершим у списку ліберальних чеснот є турбота про бідних і соціальна справедливість. Найпершим у списку консервативних чеснот є готовність пожертвувати собою за свою віру та переконання.

Але дивовижно, що Павло робить те саме з цим списком, що й зі списком дарів! Він каже, що можна жити взірцевим моральним життям, але все ще духовно бути нічим!

- У третьому вірші Павло наче відповідає комусь, хто перелічив вірші 1-2 і сказав: «Так, Павле, я погоджуюся з тобою у віршах 1-2. Є забагато наголосу на дарах і талантах. Але я скажу тобі, що справді важливо. Не таланти, не дари, але прості моральні чесноти. Ось що справді важливо!»
- Однак Павло не погоджується. Він говорить, що не лише внутрішній християнський характер зовсім відрізняється від талантів і дарів, він відрізняється також і від просто моральної поведінки. Не треба плутати ці речі або думати, що через те що у мене зразкове моральне життя, я зростаю також і в християнському характері.

Як люди можуть бути дуже моральними та чеснотливими, але не мати (або мати дуже мало) християнського характеру? Зверніть увагу, що наприкінці вірша 2 Павло говорить, що ми можемо бути обдарованими, але водночас бути нічим. Однак на завершення вірша 3 він каже, що ми можемо бути моральними, але не здобути нічого. Ця невелика різниця може бути значущою.

- Фраза «не здобути нічого» (дослівно в перекладі Огієнка: «пожитку не матиму жодного») буквально означає «не зарахується нічого, нічого не заробить». Коли Павло використовує ці слова, то має на увазі, що можна робити добрі справи, допомагати ближнім, жертвувати, бути щедрим та чесним, щоб це нам «зарахувалося».
- Наша мотивація (і вона може бути майже підсвідомою) – це: «я хочу робити добрі справи, бо тоді буду знати, що я чогось вартую. Бог, інші люди та моє серце будуть знати тоді, що я – достойна людина».
- Ніцше захоплювався спостереженнями за тим, наскільки моральна поведінка є просто грою, щоб люди почуватися морально вищими.
- У двох словах: ми можемо чинити моральні справи не заради інших чи заради Бога, але просто заради себе. За нашою моральною поведінкою може не бути ні крихти любові.

4. Зверніть увагу, що Павло не каже «будьте терплячими, добрими». Він уособлює любов у віршах 4-7. Він говорить про неї як про особу. Що він намагається передати через такий стилістичний прийом?

Риторичні звороти, які використовує Павло, не завжди вдало передають переклади цих відомих віршів.

- Павло не каже: «Я хочу, щоб ви були такими. Якщо ви хочете бути сповненими любові, тоді будьте добрими». Це не те, що він говорить.
- Натомість він уособлює любов. У грецькій мові немає прикметників, лише перехідні дієслова. Тому читаємо, що любов виконує певну дію: «Любов довготерпить, любов шукає, любов пробачає».
- По-перше, вірші 4-7 зображають любов як силу. Павло розглядає любов не як набір вказівок, які ти робиш. Справжня любов – це життя через справжню силу, яка приходить і змінює тебе.

1) Ми ніколи не будемо люблячими *лише* через наші зусилля. Павло має на увазі, що сповнення любов'ю – це не механічний процес. З нами мусить відбутися щось. Ми маємо зустріти Любов.

2) Це може звучати таємниче, але це звичайний досвід. Діти є егоїстами від природи. Але вони можуть стати люблячими, добрими і неегоїстичними, якщо відчують любов, доброту та неегоїстичне ставлення.

3) Діти відлучаються від свого природного егоцентризму, коли бачать, що батьки та сім'я навколо діють у любові та служінні одне одному. Ми самі не можемо виробити любов. Ми можемо лише отримати її та ділитися нею з іншими.

- По-друге, вірші 4-7 зображують неймовірно люблячу людину. Зважаючи на теологію Павла та все, що він написав, неможливо припустити, що Павло говорить про Любов як про якийсь платонічний, безтілесний принцип, а не про самого Ісуса Христа.
 - 1) Буквально четвертий вірш починається зі слів: *«Любов довготерпить»*. Як можна забути Того, Хто сказав: *«Боже Мій, Боже Мій, нащо Мене Ти покинув?»*
 - 2) Тоді Павло продовжує і каже: *«Любов не шукає тільки свого, не рветься до гніву, не думає лихого»*. Як можна забути Того, Хто сказав: *«Отче, відпусти їм, бо не знають, що чинять вони!»*
 - 3) Тоді Павло пише: *«Усе вона зносить, вірить в усе, сподівається всього, усе терпить»*. Як Павло міг не думати про Того, Хто сказав: *«Сьогодні будеш зі мною в раю»*.
 - 4) Усі ці слова належать Христові, Він сказав їх на хресті, коли став найбільшим прикладом любові.

5. Як любов Ісуса Христа до нас на хресті є основним засобом, за допомогою якого ми можемо зростати в характері любові?

Приклад Ісусової любові на хресті є непосильним тягарем. Якщо Він є єдиним прикладом, то ми втрачені. Ми ніколи не зможемо досягнути такого рівня! Але якщо ми бачимо Ісусову терплячість, саможертвність, прощення та доброту до нас як спосіб прощення гріхів, тоді Ісусова любов на хресті може кардинально змінити наші серця.

Стандартний спосіб, через який люди формують характер у світі, – це через страх або гордість.

- Наприклад, як ми намагаємося змусити дітей бути чесними? Ми кажемо: «Не бреш, бо тебе спіймають на гарячому! Тебе забере поліція. Тебе спіймає учитель. Тебе спіймає Бог. Тебе спіймаю я». Ми залякуємо їх.
- Інший спосіб змусити дітей бути чесними – це через гордість. Ми можемо сказати: «Ти ж не хочеш бути таким, як ті жадливі люди, що брешуть! Тобі треба бути кращим».
- Але страх і гордість – це егоцентричні імпульси. Фактично ми промовляємо до егоцентризму дітей, коли прагнемо, щоб вони стали чесними. Ми кажемо: «Тобі буде вигідно від правди», а не: «Якщо ти говориш правду, то це допоможе людям навколо».
- Проблема також полягає в тому, що страх і гордість є тими силами, які *також* змушують нас брехати. Брехня виникає з егоїзму та нехтування потребами інших. Страх втратити схвалення чи силу, чи комфорт, який змушує людей бути чесними, є також основною причиною того, що люди псуються та стають нечесними.

- Тому навіть якщо Вам вдасться змусити людей бути щедрими через страх і гордість, *то Ви так і не змінили ні характеру, ні серця*. Ви лише стримали природний егоцентризм.

1) Ви все зробили нашвидкоруч, тому страх і гордість зумовили правильну поведінку. Однак це – «картковий будиночок», який легко завалиться.

2) Людина, чесність якої походить від морального стримування (а не зміни серця), фактично більше боїться сказати правду, ніж брехню. Тоді й картковий будиночок розвалюється.

Єдиний спосіб, через який справді можна отримати зміну серця, – це так наповнитись радістю, щоб бути цілком упевненими, що Божа любов настільки реальна у нашому серці, що хочеться співати щодня: «Коли Бог за мене, то хто встоїть проти?»

- Ми брешемо лише тоді, коли Божа любов не стає реальною в нашому серці. Тому єдиний спосіб, щоб не просто стримувати серце, а змінити його, – це побачити у віршах 4-7 уособлення Ісуса Христа, Який помер на хресті за нас, виконав усе це замість нас!
- Євангеліє руйнує нашу гордість і дає нам смирення, показуючи, що ми – грішники. Воно руйнує наш страх і цінує нас, показуючи, що заради нас готовий був зробити Ісус. Нам не треба брехати, щоб врятувати своє обличчя чи щоб чіплятися у цьому світі за речі, які ніколи не дадуть нам тієї надії, радості та значущості, яку дає нам любов Ісуса Христа.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Щось поєднує магію та [сучасні технології], але водночас відділяє їх від мудрості попередніх віків. Для мудреців попередніх століть основною проблемою людського життя було підкорити душу об'єктивній реальності, тому рішенням була мудрість, самодисципліна та чеснотність. Для сучасних людей основна проблема полягає в тому, як підкорити реальність забаганкам людини, а рішенням є технології».

– К. С. Льюїс²

«Багато лихих людей мають ці духовні дари. *“Багато-хто скажуть Мені того дня: Господи, Господи, хіба ми не Ім'ям Твоїм пророкували, хіба не Ім'ям Твоїм демонів ми виганяли, або не Ім'ям Твоїм чуда великі творили?”*

А Ісус скаже їм: *“Я ніколи не знав вас...”* [Матвія 7:21]. Такі люди мають дари Духа, але Дух не працює у їхньому житті. Дари [таланти та вміння] є чудовими речами, але це зовсім не стосується справжньої благодаті та святості. [Вони] неначе коштовне каміння, яке людина носить із собою. Але справжня благодать – це коли саме серце стає коштовністю. Божий Дух може впливати на багато речей, до яких прямо не промовляє. Ось Дух Божий ширяв над водними просторами, однак не промовляв прямо до води. Але коли Дух через Свій вплив дарує благодать, що спасає, то Він Сам втілює Себе у душі. Тому благодать – це свята природа Святого Духа, втілена у душі».

– Джонатан Едвардс³

«Наші погані звички і недоліки нечасто зникають природно. Принаймні зрідка це відбувається через засоби переосмислення... або ж через роздуми. Але те, що не може бути знищене, може бути витіснене – одне вподобання може поступитися місцем іншому і таким чином повністю втратити силу і контроль над розумом. Так юнак може перестати бути рабом свого апетиту, але тому, що він потрапив у полон “доросліших” уподобань. Молодь може перестати обожнювати сексуальне задоволення, бо верховною стає жага до багатства. Навіть любов до грошей може втратити контроль у серці, якщо серце заповнило бажання влади (і моральної зверхності). Але у всіх цих випадках у серці залишається ідол, якийсь об'єкт. Він змінюється відповідно до бажань, але саме бажання серця поклонитися чомусь є непереборним. Єдиний спосіб витіснити серце старих бажань – це прогнати його силою нового серця. Лише коли ми стаємо Божою дитиною через віру в Ісуса Христа, на нас сходить Дух – лише тоді наше серце звільняється від тиранії колишніх бажань. Тому недостатньо тільки побачити власні недоліки у дзеркалі.

Недостатньо побачити свої шкідливі швидкоплинні вподобання характеру, недостатньо говорити віч-на-віч із совістю про свої безумства... Краще шукати спосіб, щоб відкрити доступ до любові Того, Хто більший ніж світ, до свого серця».

– Томас Чалмерз⁴

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Поміркуйте над цитатою Едвардса. Прочитайте Матвія 7:21-23 та 1 Послання до Коринтян 13:1-7. а) Що дивує у цитаті Едвардса? б) Як Бог може використовувати людей, які мають малий плід або взагалі його не мають?

1) Що дивовижного у цитаті Едвардса?

- У 1 Посланні до Коринтян 13 Павло говорить, що можна мати об'явлення та пророцтва від Бога, а також бути лідером і вчителем у церкві, не маючи любові та благодаті, а тому бути *нічим* (духовно).
- У Матвія 7:21-23 Ісус говорить про людей, які ніколи не мали особистих стосунків із Ним («Я ніколи не знав вас»), але Бог використовував їх, щоб чинити чуда і проповідувати.
- Біблія говорить таке: талант настільки відрізняється від зростання духовного характеру, що можна чинити чуда через силу Бога, ніколи не віддавши Богові своє серце або живучи у великій духовній незрілості.
- Саме це у цитаті Едвардса є дивовижним. Дух Божий може використовувати наші таланти і дари, щоб чинити різне у житті інших, навіть якщо ми не віддаємо своє серце Богові.
- Таланти, дари, пророцтва, вміння, душпастирство, лідерство можна використовувати без благодаті у серці, без справжньої зміни характеру. Найвищою мотивацією для таких дій може бути влада та людське схвалення, а не вдячна та радісна відповідь на Божу благодать.
- Саме тому Едвардс каже, що дари Духа – це коштовності, які ми *маємо*, але серце, сповнене благодаті та зміни *саме* стає коштовністю.
- Щоб проілюструвати аргументи Едвардса, погляньте на Юду. Біблія говорить, що він був сином погібелі ще від початку. Але коли він ходить із іншими апостолами, то також зцілює, творить чуда та про рокує (Луки 10). Таким же прикладом є Цар Саул (1 Самуїла 10).

Едвардс говорить, що ці дари не обов'язково походять зі зміненого характеру. Дари можуть проявлятися навіть тоді, коли наш досвід Божої благодаті є малим, коли ми не ходимо з Богом чи коли наша радість від спасіння є слабкою.

- Якщо Ви, наприклад, маєте дар навчання, то цей дар проявиться на уроці й може бути дуже ефективним. Саме тому Ісус каже *«по плодах пізнаєте їх»*, а не *«по дарах їхніх»*.
- Любов, радість, мир та смирення *не можуть* зростати і процвітати, якщо наші серця далеко від Бога, але навчання, проповідування, душпастирство та лідерство – може.

Жахлива небезпека прихована в тому, що ми можемо глянути на нашу місійну діяльність і зробити висновок, що Бог із нами, або ж подивитися на це як на спосіб заробити Боже схвалення та гідність.

- У 1 Посланні до Коринтян 13:1 читаємо, що все наше лідерство, наші слова та свідчення можуть бути нічим, *«пустим звуком, як кимвал»*. Багато коментарів сходяться на думці, що це посилення на язичницькі поклоніння у коринтських храмах Деметри і Цібели. Такі поклоніння були своєрідними шоу, щоб заслужити увагу богів.
- Павло ж говорить, що так само можна проводити і християнське служіння. Якщо наше серце пам'ятає добру новину, радіє у нашому виправданні та прийнятті до Божої сім'ї, тоді наше служіння буде сповнене християнської жертви та подяки. Внаслідок цього наше служіння буде наповнене любов'ю, смиренням, терплячістю та лагідністю.
- Але наше серце *може* продовжувати виправдовувати себе, як і колись, – шукаючи спосіб контролювати Бога та інших, заробляючи та доводячи власну цінність – *через служіння чи різноманітні місії*. Тоді наше служіння може нагадувати язичницьке поклоніння: *«як бубон дзвонячий»*. Це спосіб переконати себе та інших, що ми *«щось»*.
- Як бачимо у 1 Коринтян 12-14, коли таке відбуватиметься, то у нас з'являтимуться *«красномовні»* ознаки нетерплячості, роздратованості, гордості, образи, заздрості та хвальби. Ми черпатимемо власну ідентичність у своєму служінні та будемо перетворювати його на доповнення до свого життя. Ми будемо або занадто скромними, або занадто нахабними, аж доки справді не побачимо, чим ми займаємося: просто б'ємо у бубон.
- У нас також можуть бути таємні гріхи, які ми приховуємо від людського ока. Все це показує, що виконання служіння є для нас виснажливим і просто прикриває одну з двох крайнощів: самозвеличування або самобичування.

2) Як Бог може використовувати людей, які мають мало, або взагалі не мають благодаті?

Насправді це два окремі запитання.

По-перше, чому для допомоги іншим Бог використовує людей, які не мають у серцях благодаті? Тому що Бог є дуже люблячим! Уявіть, яким жорстоким був би світ, якби Бог допомагав людям лише через зрілих християн.

По-друге, як хтось, у кого немає благодаті у серці, може мати духовні дари? Адже ми плутаємо застосування дарів і застосування благодаті.

Ми думаємо, що займатися християнським служінням – це знак духовного зростання. Ми плутаємо справи служіння і внутрішній характер серця.

Наведу один приклад. Уявіть собі дорослого чоловіка, який носить у серці великий гнів на свою маму. Він ніколи не пробачав їй. Це отрує його життя.

- По-перше, це спотворює його стосунки з іншими жінками.
- По-друге (і це більше підсвідомо), це створює в житті такого чоловіка плацдарм для жалю до себе.
 - 1) Він завжди почувається як жертва, з якою чинять несправедливо. Внаслідок цього він швидко втрачає самовладання.
 - 2) Він не сприймає критики. Він швидко пригнічується. У ньому немає стійкості. Через отой плацдарм для жалю до себе він не може витримати тиск.
- Тепер уявімо, що він стає християнином. Йому треба буде взяти Божу любов у Христі та послідовно зробити її духовною реальністю у своєму серці, щоб впоратися в житті з коренем власного жалю до себе.
 - 1) Євангеліє може дати йому правильну точку зору, щоб виявити той корінь гіркоти. Тоді йому треба, щоб любов Бога у Христі прямо через молитву торкнулася його жалю до себе – щоразу, коли він втрачає самовладання чи почувається пригніченим.
- Але уявіть, що цей чоловік є дуже обдарованим учителем. І через це його просять вести недільну школу чи навчати у церкві.
 - 1) Замість того, щоб важко працювати над зміною характеру, він отримує тимчасову розраду у своєму нещасті через вчителювання заради похвали від людей.
 - 2) Люди починають говорити: «Ти стільки допомагаєш». Його «плескають по плечу» за виконання різних християнських служінь.
- Що ж буде далі? Такий чоловік ходитиме і казатиме: «Бог зі мною! Бог використовує мене!» Але він плутає обдарованість із благодаттю і зростанням. Однак Біблія говорить: «Не обманюйтесь!»

3. Джонатан Едвардс говорить, що, керуючись «звичайною мораллю», ніхто не робить добро, якщо воно не приносить нам користі. Але «справжнє добро» – це добро, вчинене через Божу любов. Як це ілюструє цитата Чалмерза?

Що мотивує людей робити добро, бути моральним та поводитися чеснотливо? Джонатан Едвардс описав це у своїй книзі «Благодійність і плід», а також у книзі «Природа справжнього добра». Він говорить, що існує два види моральної поведінки: «звичайна мораль» і «справжнє добро». Щоб проілюструвати цю різницю, розгляньмо приклад чесності.

«Звичайна» чесність формується так:

- Через **страх**.
 - 1) У суспільстві панує корисливий підхід до чесності. Бути чесним вигідно, за це отримаєш винагороду.
 - 2) Існує також і релігійна версія цього: «Якщо ти не будеш чесним, то Бог тебе покарає!»
 - 3) Це версії однієї і тієї ж мотивації: не вигідно бути чесним.
- Через **гордість**.
 - 1) Існує світська консервативна версія: «Не будь таким, як ті жахливі нечесні люди, які ранять інших і не мають нічого святого в серці». Або ж світська ліберальна версія: «Не будь, як ті жадібні люди, які не працюють для спільного блага».
 - 2) Існує також релігійна версія: «Не будь таким, як ті грішники, оті погані люди. Будь моральною, побожною людиною».
 - 3) Усі це версії мають єдину мотивацію – я кращий за тих, хто обманює.

Едвардс не зневажає загальну мораль. Навіть більше, він вірить у «красу загальної моралі» (Пол Ремзі). Це – основний спосіб, через який Бог стримує зло у світі. Втім у таких мотиваціях ховається велика проблема.

- Ми щойно сказали, що основна причина людської чесності – це страх та гордість. Але чому ми нечесні? Чому ми обманюємо? Дуже часто через той же страх і ту ж гордість!
- Тому ми нічого не зробили з фундаментальним коренем зла в рамках загальної моралі.
 - 1) У межах загальної чесності ми просто стримуємо своє серце, але не змінюємо його.

2) Ми неймовірно вправно застосовуємо мистецтво дзюдо проти себе. (Найголовніше у дзюдо – використовувати наступальні удари противника проти нього самого).

3) Ми впоралися з брехнею у своєму житті абияк, тому використовуємо нечесність, щоб бути чесними.

- Але це дуже нестабільний стан. Рано чи пізно ми побачимо, що така чесність є непрактичною або принизливою, і почнемо брехати чи обманювати. Це нас шокуватиме. Ви скажете: «Мене ж не так виховували».
- Але в межах звичайної моралі причиною чесності є егоцентричність. Ми підживлюємо корені гріха (страх та гордість) у нашому моральному житті.
- Це справджується, де б ми не вирости – чи то у ліберальній, чи то у консервативній моральності. Корені зла живуть і процвітають, приховуючись під прогресом у моральній поведінці.
- А одного дня вони вилазять, виявляють себе та шокують нас.

Що ж таке справжнє добро? Це коли ми любимо правду не заради себе, а заради Бога та заради самої правди.

- Як зростає справжня чесність? Коли я досягаю любові Бога, яка дає мені спасіння в Ісусі Христі, до себе.
- Навіть більше, на хресті ми бачимо найвищий прояв чесності та порядності. Там Ісус виконує обітницю, яку Він дав Отцеві, незважаючи на безмежне страждання, якого Він через це зазнав.
- Це вже знищує гордість. Кожен із нас розуміє, що є настільки втраченим, що Він мусив зробити це для мене. А з іншого боку, це також знищує **страх**, бо якщо Він таке зробив, коли ми були Його ворогами, тоді Він безмежно мене цінує, тому нічого з того, що я роблю, не зможе відлучити мене від цієї любові.
- Що більше ми це будемо розуміти, то більше змінюватиметься наше серце. Його фундаментальний напрямок змінюється. Страх і гордість, що призводять як до брехні, так і до корисливої чесності, зникають.

Чалмерз яскраво ілюструє цю різницю між звичайною мораллю та справжнім добром. Він наводить приклад юнака, у якого проблеми з гулянками та пиятками.

- Він вдається до самоконтролю, коли усвідомлює, що ніколи не доробиться до чогось, не досягне якогось соціального статусу, якщо не зміниться. Самоконтроль – це добре, але його мотивацією є схвалення від людей та влада. («Молодь може перестати обожнювати тілесне задоволення, бо найвищий вплив отримає жага до багатств»).

- Тоді Чалмерз показує іншу зміну. Він помічає, що став жадібним та амбіційним, але це тому, що він присвятив себе політиці, щоб покращити соціальну справедливість.
- Знову ж таки повторю, що соціальна справедливість – це добре! Але Чалмерз звертає увагу, що політичний порядок денний може бути просто новим способом відчувати себе корисним та могутнім. Це була первісна причина, чому він гнався за грішми. («*Навіть любов до грошей може втратити контроль у серці, якщо серце заповнило бажання влади і моральної зверхності*»).
- У кожному з цих випадків моральну поведінку мотивує комбінація страху та гордості. І хоча вчинки, до яких вона надихає, можуть бути добрими, така поведінка майже завжди призводить до зверхності та зневажливого ставлення до тих, хто думає по-іншому.
 - 1) Якщо ми шукаємо успіху в бізнесі, щоб відчувати власну гідність, то ми будемо перепрацьовувати і зневажати незаможних.
 - 2) Якщо ми шукаємо успіху в політиці, щоб відчувати власну гідність, тоді ми будемо демонізувати опозицію.
 - 3) Будь-який брак успіху в цих сферах призводитиме до особистих зривів.
- Насправді ми не займаємося бізнесом чи політикою для інших, але тільки для себе. Ми повинні бути успішними, щоб із цього черпати власну ідентичність. Тому будь-який провал буде руйнівним, а будь-який успіх буде призводити до вивищування себе над іншими.
- Зрештою, всі ці форми моральної поведінки будуть мотивуватися прагненням здобути владу та переваги над іншими, а не бажанням служити іншим.

Чалмерз говорить, що тільки тоді, коли Ісус через Євангеліє стає найбільшим об'єктом нашої любові, бо *Він* є джерелом нашого спасіння, радості, надії, сенсу та гідності, лише тоді ми будемо мати самоконтроль та жагу до соціальної справедливості й вона впливатиме з Божої благодаті. А нестабільність, егоїзм і зверхність просто зникнуть.

Чалмерз *також* говорить, що немає іншого способу насправді змінити чийсь характер, окрім як через благодать Євангелія.

- Ніхто не змінюється просто через силу волі. Нас завжди буде контролювати найбільша любов та пристрасть нашого серця, тобто ми будемо під контролем нашого верховного джерела любові та сенсу життя.
- Єдиний спосіб по-справжньому змінити горде та боязке серце – це через Божу благодать в Ісусі Христі.

4. Перегляньте список елементів плоду Духа на першій сторінці цього заняття.

а) У якій одній чи двох сферах Ви нещодавно зросли?

б) У якій одній чи двох сферах Вам потрібно зрости зараз?

Зверніться до когось, кого добре знаєте, та запитайте їх про Ваше зростання.

- Запитайте, чи стали Ви лагіднішими, ніж два роки тому?
- Чи Ви щасливіші, ніж два роки тому?
- Чи Ви терплячіші?
- Чи менше Ви жалієте себе?
- Чи вмієте Ви тепер сприймати критику з радістю, без необхідності огризатися?
- Чи більше Ви відчуваєте мир?
- Чи менше хвилюєтеся?

¹ З усіх слів у переліку плоду Духа у Посланні до галатів 5:22-23 це слово особливо важке для перекладу, бо дуже загальне і рідко використовується в іншій грецькій літературі. Оскільки «праведність» та «правда» часто вживаються у Біблії як синоніми, то ми будемо використовувати цей термін, щоб розміркувати про важливість чесності.

² К. С. Льюїс «Скасання людини» (*The Abolition of Man*) (MacMillan, 1943), с. 87-88.

³ Джонатан Едвардс «Благодійність та плід» (*Charity and Its Fruit*) (Banner of Truth, 1975) (Проповідь друга).

⁴ «Витісняюча сила нової любові» (*The Expulsive Power of a New Affection*) з Праць Томаса Чалмерза (Нью-Йорк: Роберт Картер, 1830). – Том 2.

Християнство Святого Письма

Любов і дружба

Заняття 2 | Курс 3

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – СТОСУНКИ У ПРИПОВІСТЯХ¹

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Любов до ближнього

- Ми повинні бути беззаперечно добрими та миролюбними, не сварливими (не спішити *«ставати до позову»* – Приповісті 25:8).
- Ми не повинні пліткувати (16:28) чи заплямовувати репутацію, ми повинні прямо говорити з тими, на кого маємо скаргу (25:9).
 - 1) Але й це не повинно відбуватися часто, бо *«любов покриває багато гріхів»* (10:12 порівняй з 1 Петра 4:8).
- Ми не можемо мати критичного духа, не треба нарікати (11:12).
- Нам не лише не варто говорити погано про наших ближніх, але й не можна слухати подібного (17:9).
 - 1) Кожна історія завжди має інший бік (18:17), а тому ми не повинні робити негативних висновків про характер людини з інших джерел.
 - 2) Навіть якщо наш ближній у чомусь провинився перед нами, ми маємо відповідати з милосердям і допомагати, а не починати ставитися до нього з презирством (21:10).
- Водночас любов до ближнього не є сліпою, безпринципною чи сентиментальною.
 - 1) Деякі ближні мають злі умисли, є гарячкуватими та відверто поганими.
 - 2) І якщо немстиві, справедливі способи виправити їх не працюють (25:9), то, напевно, треба триматися від них подалі. Бо вони можуть зіпсувати нас (22:24; 25) або експлуатувати нас (6:1-5).
 - 3) Допомагати іншим грішити проти нас – це не добре (12:26).

Дружня любов

Завжди існували стосунки за схемою «покупець і продавець», де наша любов тримається доти, доки наші потреби обслуговують за помірну ціну. Є також «завітні» стосунки, де ми посвячуємо себе добрим стосункам, незалежно від того, вигідно це нам, чи ні. У сучасній культурі домінує ринок, і це впливає на особисті стосунки так, що тепер вони дуже нагадують споживацьку модель. Але у Приповідях читаємо, що такий приклад дружби є неприйнятним.

- Сталість – правдивий друг любить за всякого часу, тим більше під час лиха (17:17). Друзі тримаються більше разом, аніж брати (18:24).
 - 1) Самозванцем є ненадійний друг, який перестає дружити, коли ми втрачаємо заможність, статус чи вплив (14:20; 19:4, 6-7).
- Прозорість – друзі відкриваються один одному та говорять про особисте.
 - 1) З одного боку, справжні друзі заохочують та старанно підбадьорюють одне одного (27:9; порівняй 1 Самуїла 23:16-18).
 - 2) З іншого боку, справжні друзі пропонують лагідну, але послідовну критику (27:6 – «Вірними є рани від друга») та відмовляються просто лестити одне одному та використовувати одне одного (29:5; порівняйте з 1 Царів 1:16).
 - 3) Справжні друзі знають, що їхню критику можуть сприйняти не одразу (28:23), але вони готові чекати.
 - 4) Друзі приймають рішення разом через здорові обговорення точок зору (27:17).
- Снівчуття – У книзі Приповістей наголошується, що мати кілька близьких друзів краще за велику мережу знайомих (18:24).
 - 1) Ми не можемо змусити когось стати нам близьким другом (див. 25:17; 27:14; 25:20. Ці уривки говорять про спроби навмисно нав'язати себе комусь, хто цього не хоче).
 - 2) Дружба виникає між людьми зі спільними захопленням та зобов'язаннями (див. розділ «ЧИТАННЯ»).

Любов до ворогів

Ставлення до ворогів, яке ми бачимо у Новому Завіті, зокрема на хресті, було передбачене ще у книзі Приповістей.

- Ми не повинні ненавидіти наших ворогів, не можемо зловтішатися, коли вони програють (24:17), а також таємно не треба заздрити їхній силі (24:19).
- Натомість ми маємо шукати будь-якої нагоди, щоб бути добрими до них (25:21, 22).

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. У Приповідях читаємо про золоте правило щодо пліток. Якщо ми дізналися щось погане про людину, то треба казати це їй, а не іншим.

а) Що Ви про це думаєте? б) Чи це реальний стандарт?

Книга Приповістей пояснює цей стандарт у 25:8-9: *«Не спішися ставати до позову, бо що будеш робити в кінці його, як тебе засоромить твій ближній? Судися за сварку свою з своїм ближнім, але не виявляй таємниці іншого...»*

- Це дуже мудра порада. Якщо ми одразу підемо судитися з кимось, то можемо не знати всіх деталей, і тоді сором впаде на нас.
- Натомість, якщо у нас є якась скарга на когось, то мудрість полягатиме в тому, щоб сказати це тій людині (*«Судися [сперечайся] за сварку свою з своїм ближнім»*), не поширюючи про неї погані факти (*«але не виявляй таємниці іншого»*).
- Дерек Кіднер так коментує ці слова: *«Бігти до закону чи до інших людей, коли у нас є скарга на когось, – це, зазвичай, втеча від особистих стосунків – прочитайте викривальні слова Ісуса у Матвія 18:15»*.

Чи це реальний стандарт? Якщо визначити плітки як «будь-яку негативну інформацію про поведінку людини», тоді, звісно, це – нереальний стандарт для нас. Але Біблія говорить про щось значно конкретніше.

- Можна дати негативну оцінку гіпотетичним способом (*«Мені здалося, що... – виправ мене, якщо я помиляюсь»*) або ж зі співчуттям (*«Мені прикро говорити про це, і я знаю, що ця людина має багато інших добрих якостей»*).
- В обох випадках метою негативних слів є збір додаткової інформації, щоб викликати справжню зміну в іншій людині.

- Але плітки чи клепа, про які йдеться у Біблії, мають на меті зовсім інше. Негативна оцінка робиться для того, щоб відчужити, скривдити або покарати людину.

У Якова 4:10-11 читаємо: *«Упокоріться перед Господнім лицем, і Він вас підійме! Не обмовляйте, брати, один одного!»*

- Дієслово «обмовляти» тут стосується того, щоб «виступати проти» (*ката-лалейн*). Не обов'язково йдеться про *наклеп*, але про слова, які спрямовані на те, щоб зумисно підірвати повагу та репутацію іншої людини (*«Вітер північний народжує дощ, а таємний язик сердите обличчя»*. Приповісті 25:23).
- Яків пов'язує таке «виступання проти» з гордістю (10 вірш), показуючи, що наклеп – це не скромне зауваження помилки, яке нам постійно треба вказувати іншим. Радше це той наклеп, де ми поводи-мося, наче ніколи такого самі б не вчинили.
- Слова, які не містять в собі клепа, навіть якщо вони критичні та нега-тивні, є лагідними, обережними і завжди показують те, що людина відчуває, скільки подібного є також і в її житті: тлінність, гріховна при-рода тощо. У таких словах завжди є розуміння власного гріха.

Тому це – не просто реалістичний стандарт, а *ключовий* стандарт, який спіль-нота має прийняти, якщо не хоче бачити занепад суспільства.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

Галатів 5:26-6:3

1. Що означає бути чванливим узагалі, а також, згідно з 26 віршем, які два наслідки випливають із чванливості та впливають на стосунки?

Слово «чванливість» – це грецьке слово «кенодоксої», дослівно «відсутність честі». Це цікавий погляд на чванливість! Чванливі люди – це ті, які прагнуть здобути честь, тому що не мають її.

- Чванливість зароджується із глибокої невпевненості, відчуття відсутності честі та слави із супутньою потребою доводити свою гідність самому собі та іншим. Це – опис природного стану серця, без впливу Євангелія.

Які два наслідки чванливість має на стосунки?

Чванливість може мати два наслідки: а) *провокування* інших та б) *заздрість* іншим.

- Слово *провокування* – це, без сумніву, слово, яке містить ворожість. «Прокалео» буквально означає «викликати», «кидати виклик» комусь на змагання. *Заздрість*, звісно, означає заздрити комусь.
- Коментатор Джон Стотт вважає, що Павло говорить про дві різні патології стосунків.
 - 1) «Провокування» (за словами Стотта) – це позиція зверхності, де ми дивимося на інших згори.
 - 2) «Заздрість», натомість – це позиція когось, хто почувається нижче за інших.

2. Як може чванливість призводити і до зверхності, і до відчуття заниженої самооцінки?

Як можуть ці дві речі зводитись до одного? Павлове твердження тут яскраве та глибоке. Він каже, що обидві речі є формами чванливості. Як таке може бути?

- Можна сказати про це так: і зверхня людина, і людина з комплексом неповноцінності є зосередженими на собі. Чи наша поведінка зверхня, чи скромна – це все прояви егоцентризму, бо в обох випадках ми зосереджуємося на тому, як інші бачать нас, а не на тому, як ми представляємо себе іншим.

- Ще можна проілюструвати це на прикладі «діла – праведність». Як зверхня, так і скромна людина намагається отримати цінність через певне змагання (а тому за рахунок інших).

Обоє хочуть набути ідентичності, перемигши чи перевершивши інших. Обоє хочуть бути гордими та зверхніми.

- Єдина різниця між зверхньою людиною і людиною з низькою самооцінкою – це те, що людина з низькою самооцінкою прогала гру, не змогла подолати перешкоду. І хоча провокування та заздрість виглядають як протилежності, насправді вони є формами чванливості.
- У двох словах Павло каже: «Смирення – це не думати погано про себе, це думати про себе *менше*». Самобичування та низька самооцінка – це не євангельське смирення. Це таке ж саме відкинення Євангелія, як і гордість та зарозумілість!

Тому коренями як манії величі, так і комплексу неповноцінності є невпевненість та неповноцінність. Це два різних способи дати собі раду з вакуумом слави. Саме тому вірш 26 можна перефразувати так: «Не дозволяйте, щоб прагнення слави перетворило Вас на нахабну людину, або на таку, яка заздрить іншим».

3. Яка тенденція переважає у Ваших стосунках: провокувати чи заздрити?

Щоб відповісти на це запитання, запитайте себе:

- У Вас переважає тенденція надиматися чи закриватися в собі?
- Чи вступаєте Ви в суперечки з людьми, чи навпаки уникаєте конфронтацій?
- Чи схильні Ви командувати людьми, чи навпаки почуваетесь некомфортно та залякано серед певних людей?

Також подумайте, як Ви сприймаєте критику.

- Ви злитесь, обурюєтеся й атакуєте у відповідь?
- Чи, навпаки, знеохочуєтеся й захищаєтеся, багато разів просите вибачення, здаєтеся?

Також запитайте себе:

- Чи почуваетесь так, наче Ви ніколи-ніколи не вчините так само, як ця людина?
- Чи кажете Ви, дивлячись на людей: «Я ніколи не зможу досягти того, що й інші»?

Як за допомогою Євангелія подолати будь-які з крайнощів?

Євангеліє дає нам новий образ (5:26, 6:3-5), який не базується на порівняннях з іншими. Лише Євангеліє дає нам рівновагу між самовпевненістю та заниженою самооцінкою, але дозволяє бути водночас сміливими та смиренними.

- Це проявляється у наших стосунках з іншими. Євангеліє – єдине, що виступає проти чванливості та марнославства. Що більше ми будемо заробляти власну гідність своєю поведінкою (тобто за схемою «діла-праведність»), то більше ми будемо поводитися або зверхньо, або крізь призму комплексу неповноцінності.
- Чому? Якщо ми спасаємося власними вчинками, то я можу бути або впевненим, але не смиренным (якщо живу згідно з правилами), або смиренным, але не впевненим (якщо мені не вдається жити відповідно до правил).
- Іншими словами, окрім Євангелія, ми будемо змушені або залишатися зверхніми, або жити з почуттям неповноцінності, або ж поводитись так, або по-іншому, залежно від того, які люди навколо. Нас постійно кидатиме у крайнощі природи нашого образу самих себе.

Але ми говорили раніше, що Євангеліє створює нам новий образ самих себе.

- Воно дає смирення перед усіма, кажучи, що я є грішником, який був спасений лише благодаттю.
- Але воно також дає мені хоробрість перед усіма, кажучи, що Творець Всесвіту любить і цінує мене, а це – єдине, що має значення.
- Тому Євангеліє дає хоробрість та смирення, які не ворогують між собою, але доповнюють одне одного.

Висловлюючись практично, нам треба використовувати Євангеліє, проповідуючи його самим собі в ситуаціях, де потрібно поводитись у відповідності до нашого нового життя.

- Наприклад, якщо Ви помітили, що маєте схильність постійно захищатися перед кимось, то в той момент Вам потрібне Євангеліє, яке скаже: «Немає значення, що ти думаєш про мене. Моя праведність, моя ідентичність, моя гідність – у тому, що мене Ісус прийняв, а не ти».

4. 6:1. Які принципи викладає тут Павло? Як вірш 2 проливає світло на вірш 1?

Ми можемо розбити пораду Павла на такі чотири принципи:

Людина в потребі

Павло говорить, що ми не маємо ігнорувати ситуацію, коли бачимо, що хтось «впав у гріх».

- Це не означає, що ми повинні всім дорікати за будь-які гріхи. 1 Петра 4:8 («Любов покриває багато гріхів!») та 1 Коринтян 13:5 («Любов не рветься до гніву, не думає лихого») і 1 Коринтян 13:7 («Любов усе зносить, сподівається усього») показують, що нам не варто швидко критикувати і вказувати людям на їхні вади.
- Павло показує нам, коли ми не повинні заплющувати очі на чужий гріх – тоді, коли людина «впала» у гріх, або гріх заволодів нею цілковито. Сюди входить гріховна поведінка, яка здобула перемогу над цією людиною. Це така гріховна звичка, яку людина не зможе здолати без сторонньої допомоги. Саме тому Павло наголошує, що християни не повинні поспішно критикувати, але й не повинні боятися докорити.

Відповідальна особа

Павло каже, що відповідальність допомогти людині, яка впала у гріх, лежить на нас «духовних».

- Очевидно, що Павло не говорить про якусь особливу духовну еліту. Потрібно читати цей вірш у контексті попередніх віршів 5:16-18 та 15. Він каже: «Якщо ви йдете слідом за Духом, за бажаннями Духа, то зробите це».
- Іншими словами, ця відповідальність лежить на будь-кому, хто намагається жити християнським життям.

Необхідна дія

Павло говорить нам «виправляти» людину, що впала у гріх.

- Грецьке слово, що вжите тут, є дуже промовистим – «*катартіздо*». Цей термін широко вживався у грецькій мові та означав «вправити зміщену кістку назад на її місце».
- Зміщена кістка болить, тому що перебуває не там, де повинна бути щодо інших частин тіла.
- Щоб вправити кістку назад, потрібно завдати болю, але це – цілющий біль. Це означає, що ми повинні докорити, але й шукати зміни життя та серця.

Необхідний дух

Павло застерігає нас від різкого, неприємного духу.

- По-перше, він каже, що треба докоряти «*духом лагідності*», а також нагадує, що ця лагідність з'явиться лише тоді, коли ми будемо пильнувати себе, усвідомлюючи власну вразливість до спокуси.
- Це – дуже складна, але практична порада. Ми не зможемо правильно докорити комусь, якщо вважаємо, що не здатні вчинити схожий гріх.
- Якщо ми почуваємося вищими за цю людину, то в нашій розмові буде витати атмосфера зверхності, яка замість того, щоб «*виправити*», знищить людину.

Дуже важливо бачити зв'язок між віршами 1 та 2. Докір за гріх – це служіння іншим, це носіння тягаря.

- З одного боку, це означає, що людина, яка слухає докір, повинна усвідомити, що таким чином члени Христового Тіла служать їй.
- З іншого боку, це означає, що коли ми докоряємо, то маємо ретельно перевірити свою мотивацію. Ми повинні думати, як послужити людині, якій ми докоряємо, а не як просто відчитати її.
- Ми повинні намагатися носити тягар одне одного, а не шукати способу, як можна було б скинути цей тягар зі своїх плечей!

«Зверніть увагу, наскільки позитивною є вказівка Павла. Якщо ми помітили, що хтось робить щось лихе, то ми не повинні вдавати, ніби це не наша справа і ми не повинні втручатися. Але ми також не можемо у своєму серці зневажати чи засуджувати людину або зловтішатися, коли така поведінка вилізла людині боком. Нам не варто пліткувати про неї з нашими друзями... Ні, ми маємо «виправляти»...

– Дж. Стотт «Послання до галатів», с. 160

[Застосування тексту з Галатів 6:1] «Біжіть до людини, простягайте їй свою руку, піднімайте її знову, утіште її солодкими словами та огорніть її материнськими обіймами».

– М. Лютер «Коментарі до Послання до галатів», с. 538

5. На Вашу думку, наскільки Ваша мала група чи церква реалізовує відновлення, про яке йдеться у 6:1?

Що практично можна зробити, щоб покращити ситуацію щодо 6:2 та 6:1?

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

1 Самуїла 18:1-5; 23:15-18; Івана 15:9-15

Якими є ознаки дружби відповідно до цих біблійних уривків?

Перші два уривки описують відому дружбу між Йонатаном і Давидом. Останній уривок описує дружбу Ісуса з Його учнями. Якщо прочитати їх разом, то бачимо щонайменше два основні принципи дружби. Ми бачимо приклади прозорості та постійності. Іншими словами: друзі завжди відкривають перед тобою серце, але ніколи не зачиняють перед тобою дверей.

По-перше, бачимо прозорість у стосунках справжньої дружби (див. вище «КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ»).

- Душа Йонатана *«зв'язалася з душею Давидовою»* (1 Самуїла 18:1) – дуже потужна фраза! Така єдність духа проявлялася, коли Йонатан прийшов до Давида у дуже темний час і *«зміцнив його на дусі в Бозі»* (1 Самуїла 23:16). Йонатан знає про страх Давида, а тому розмовляє з ним прямо і підіймає його серце через ствердження та підбадьорення.
- Ми бачимо прозорість та особисту близькість між Йонатаном і Давидом, що є знаком дружби. Друзі відкриті (та чуйні) до надій, страхів і радощів одне одного. Хоч вони й були вояками у стародавній культурі, вони плакали разом та виявляли любов один до одного (1 Самуїла 20:41).
- Один автор написав: *«Невимовна утіха, коли почувашся у безпеці з кимось... коли тобі не треба зважувати свої думки чи добирати слів, але просто виливати їх такими, якими вони є: "зерно і полову" разом, відчуваючи впевненість, що вірна рука друга очистить їх, залишить те, що цінне, а тоді розвіє все зайве подихом лагідності».*
– Дінах Марія Мулок Крек *«Життя за життя»*
- Ісус говорить про це, коли нагадує учням, що вони не просто слуги, яким віддано накази, але й друзі, перед якими Він відкриває Свою місію та знання. Іншими словами, визначною рисою дружби для Ісуса є одкровення. У Старому Завіті лише двох людей названо «друзями Бога» – це Авраам та Мойсей, вони мали неймовірний доступ до розуму та серця Бога.
- *«Володар вимагає послуху від усіх своїх підданих. Його раби, однак, просто отримують накази, а його друзі отримують також інформацію про його думки, впевненість і вчать бути слухняними з відчуттям привілею та повного розуміння серця свого господаря»*

Д. А. Карсон «Євангелія від Івана», с. 522-523

У підсумку, як і в людській, так і в божественній дружбі є глибоке саморозкриття одне перед одним. Друзі не дають лише поверхневу інформацію. Вони не маніпулюють одне одним, виставляючи «стіну», намагаючись контролювати

те, що їхні друзі знають про них.

По-друге, ми бачимо постійність у стосунках справжньої дружби на прикладі того, як Давид та Йонатан уклали *завітну* дружбу (1 Самуїла 18:1), що супроводжувалося низкою обітниць (1 Самуїла 20:41).

У КЛЮЧОВІЙ КОНЦЕПЦІЇ ми сказали, що існує два види стосунків.

- У світі бізнесу є стосунки типу «покупець-продавець». Ці стосунки тривають рівно стільки, скільки продавець задовольняє наші потреби за прийнятною для нас ціною. Якщо інший продавець запропонує кращі послуги, або ті самі послуги за нижчу ціну, то у нас немає зобов'язань залишатися у стосунках із попереднім продавцем. Тому для стосунків «покупець-продавець» *права мають пріоритет над відповідальністю*. Саме тому мої потреби є важливішими, ніж стосунки.
- Але є також і завітні стосунки. Це – постійні стосунки, які зобов'язують нас до багатьох речей. У завітних стосунках *добро іншої людини і стосунки з нею мають пріоритет над нашими власними потребами*. Наприклад, батьки отримують дуже мало користі від піклування про немовля, але це не має значення, оскільки зрозуміло, що стосунки батьків і дітей є завітними.
- Соціологи, історики та інші спостерігачі (від політики до ідеології) зауважують, що в сучасному західному суспільстві відбулося щось неймовірне. Модель ринкових стосунків почала домінувати, а всі стосунки людей, навіть шлюб, заповнила модель «покупець-продавець». Ми єднаємося з людьми лише доти, доки вони задовольняють наші конкретні потреби за помірною ціною. Коли ми перестаємо отримувати прибуток, тобто коли стосунки потребують від нас більше любові та прийняття, ніж ми отримуємо натомість, то ми легко розриваємо такі стосунки.

Посвячення Йонатана Давидові коштувало йому значно більше, ніж він отримав. Він знав, що якщо Давид виживе та процвітатиме, то він сам ніколи не зможе стати царем після свого батька (1 Самуїла 23:16-17).

- Те, що він подарував йому свій плащ і меч (1 Самуїла 18:2), на думку більшості коментаторів, символізувало його готовність служити Давидові. Дружба з Давидом не лише позбавила його соціального статусу, але й батьківської довіри.
- Можна навіть сказати, що ця одночасна відданість Йонатана своєму батькові та Давидові спровокувала його смерть. Він ніколи не помер би у безнадійній битві зі своїм батьком Саулом, якби пристав до Саула проти Давида, або якщо б він покинув свого батька і став втікачем разом із Давидом.
- Йонатан, натомість, ставився до всіх своїх особистих стосунків як до завітних. Він був постійним, він дотримувався їх. Сталість – це не лише бути поруч у тяжку хвилину, хоча це безумовно важливо.

- Радше це означає бути присутнім постійно. Друзі проводять час разом. Вони разом їдять, разом обговорюють події дня, разом гуляють.

Ісус, звісно, є верховним прикладом такої сталої дружби.

- Він сказав: *«Ніхто більшої любові не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх»* (Івана 15:13).
- У Гетсиманському Саду Він бачив, як Його друзі заснули у важку для Нього хвилину, але Він все ж віддав Своє життя за них.
- Коли Він мав вибір пережити пекло на хресті та навіки втратити друзів, то Він обрав пекло!

У підсумку, як і в земній, так і божественній дружбі є відданість та посвячення добру одне одного, навіть (особливо) якщо це вимагає жертвувати власним комфортом і зручністю.

По-третє, ми бачимо співчуття (сим-патію), або ж спільне захоплення і правду, які мають бути для того, щоб побудувати дружбу.

Йонатан і Давид мали спільним посвячення Божій волі і прагнення, щоб помазаний цар вів Божий народ.

- Вони обоє визнавали, що Бог помазав Давида, а не Йонатана.
- Вони обоє хотіли бачити Давида на троні. Це було основою їхньої дружби.
- У випадку з Ісусом Він сміливо заявляє: *«Ви друзі Мої, якщо чините все, що Я вам заповідую»* (Івана 15:14).
- Це означає, що дружбу з Ісусом можна цілком порівняти з дружбою Йонатана і Давида. У нас має бути спільне посвячення в тому, що Ісуса Господь помазав Царем над усім.

Цей аспект дружби не створюється, а перебуває в іншій людині, і його треба знайти. Корисними у цьому контексті є думки К. С. Льюїса.

- Він наполягає, що суттю дружби є вигук: *«І ти також?»* Якщо еротичну любов можна зобразити, коли дві людини дивляться одне на одного, то дружню любов забражає те, що дві людини стоять пліч-о-пліч, зачаровано дивлячись на одну і ту ж річ.
- Льюїс говорить про «таємну ниточку», яка пронизує всі фільми, книги, мистецтво, музику, час разом, ідеї та теми, що глибоко зворушують нас і вказують нам на надію. Коли ми зустрічаємо іншу людину, яка розділяє ці наші глибинні зацікавлення, то у нас є потенціал для справжньої дружби. (Див. деякі цікаві цитати Льюїса про дружбу в розділі «ЧИТАННЯ» Льюїс).

Підсумок: якщо Ви знайдете людину зі спільним посвяченням правді чи якомусь захопленню, і якщо тоді матимете взаємну відкритість і сталість, то матимете квітучу дружбу.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Дружба виникає, коли двоє або більше людей усвідомлюють, що мають спільне розуміння чи зацікавлення... Закохані прагнуть інтимності. Але друзі використовують це усамітнення для самих себе. Як сказав Емерсон: *"Чи любиш ти мене?"* означає *"Чи бачиш ти ту саму правду?"*, або щонайменше: *"Чи не байдужа тобі та сама правда?"* Людина, яка погоджується з нами в тому, що важливим є щось, що може бути знехтуване більшістю, може стати нашим другом. Тому закоханих зображають "віч-на-віч", а друзів "пліч-о-пліч", вони дивляться у спільному напрямку. Саме тому ті жалюгідні люди, які просто "хочуть друзів", так і не мають нікого. Основна умова у дружбі – це те, що нам потрібно хотіти чогось іще, крім самої дружби. Якщо на запитання: *"Чи бачиш ти ту саму правду?"* ми відповідаємо: *"Правда мені байдужа, я лише хочу, щоб ти був моїм другом"*, то дружби на цьому не збудувати. Дружба має бути про щось, навіть якщо це просто ентузіазм до доміно чи білих мишей. Той, хто нічого не має, не може нічим поділитися. Той, хто йде в нікуди, не може мати друзів-супутників».

– К. С. Льюїс «Чотири любові», розділ 4

«Полюби будь-що – і твоє серце може бути зраним і навіть розбитим. Якщо ти хочеш застерегти його від усього, то повинен не любити нічого, навіть домашню тваринку. Обережно загорни його у різноманітні хобі та розкіш, уникай будь-яких труднощів. Замкни його у труні свого егоїзму. Але у тій ній – безпечній, темній, де немає ні руху, ні повітря – воно зміниться. Воно не розіб'ється, воно стане незламним, непроникним, невідкупним. Єдине місце, крім раю, де можна бути в безпеці від небезпек любові, – це пекло».

– К. С. Льюїс «Чотири любові», розділ 6

«Напевно, неможливо любити когось забагато. Ми лише можемо любити когось забагато *щодо* нашої любові до Бога. Але проблемою є мізерність нашої любові до Бога, а не величина нашої любові до людини».

– К. С. Льюїс «Чотири любові», розділ 6

«Люди, які вірять, що їм не властивий снобізм, можуть опинитися у пастці бажань іншого типу. Це може бути надмір їхнього бажання ввійти до певного кола людей, яке дасть їм імунітет від усіх спокус світського життя. Запрошення від герцогині дасть мало втіхи чоловікові, який страждає від почуття виключення з якоїсь аристократичної чи комуністичної тусовки. Бідний чоловік! Він не прагне великих освітлених кімнат чи шампанського, чи навіть пліток про скандали в еліті та Кабінеті Міністрів. Усе, чого він хоче, – це священну маленьку мансарду або студію, де зберуться вони – чотири чи п'ять однодумців навколо "таємних" знань, які *знають* тільки вони... Якщо ми керуємося таким бажанням, то ніколи не отримаємо того, що хочемо. Доки ми не подолаємо страх бути відчуженими, доти й залишатимемося відчуженими».

– К. С. Льюїс «Внутрішнє коло»

«Немає звичайних людей. Ви ніколи не розмовляли з простим смертним. Народи, культури, мистецтва, цивілізації – усе це є смертним, а все їхнє життя для нас не важливіше за життя комара. Але важливо пам'ятати, що найнудніша, найнецікавіша людина, з якою ви спілкуєтесь, може одного дня стати такою, що якби ви побачили це зараз, то мали б серйозну спокусу поклонитися. Або ж навпаки стати жажіттям, яке може приснитися лише у страшному сні. Ми постійно допомагаємо одне одному ставати одним із двох прикладів. Саме щодо людей у світлі цих неймовірних можливостей ми повинні думати про нашу дружбу, любов, гру та політику дуже обережно. Окрім Священного Таїнства, наш ближній – це найсвятіше, що з'являється у нашому житті».

– К. С. Льюїс «Вага слави»

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ**1. Які твердження вразили Вас і чому?****2. Який фундаментальний принцип для розбудови та підтримки дружби можна виокремити з кожної цитати К. С. Льюїса?****Ті жалюгідні люди, які просто «хочуть друзів».**

Перша цитата закладає принцип, що дружба ґрунтується на спільних бажаннях та захопленнях. (Про це йшла мова у розділі «Вивчення Біблії» та у «Ключовій концепції»).

- Льюїс говорить, що дружбу неможливо просто побудувати чи створити, її треба знайти. Дружба, яка розпочалася просто щоб задовольнити емоційні потреби близькості та любові, неминуче загине. Такі стосунки фактично егоїстичні – «усе про тебе». Дружба не може так існувати, бо стає як вияв клаустрофобії та гине.
- Фраза Льюїса про «тих жалюгідних людей, які просто “хочуть друзів”» нагадує нам про шкільні часи, коли непопулярних дітей, які хотіли мати друзів, часто відкидали, в той час як діти, які здавалося б, найменше потребували друзів, здобували їх.
- Тому внутрішнє щастя та ентузіазм щодо речей у житті є найкращою передумовою для доброї дружби.

Полюбіть будь-що – і Ваше серце розіб'ється.

Друга цитата стосується принципу сталості, про що йшлося раніше. Але тут бачимо, що любов означає більше, ніж просто терплячість одне до одного. Вона означає, що ми вступаємо у стосунки, в яких будуть падіння, розчарування та біль – аж до тієї міри, що наше серце може розбитися.

- Це справджується для *будь-якої* любові: чи то простого захоплення, дружби, романтичної любові та шлюбу, батьківської любові тощо. Яскрава цитата Льюїса показує нам, що споживацьке ставлення до стосунків цілковито ізолює нас. Якщо ми залишатимемося у стосунках лише задля задоволення наших потреб за помірну ціну, тоді у нас ніколи не буде глибоких стосунків.
- Сучасне невміння присвятити себе комусь, завжди «бути відкритим» до інших варіантів, перетворить наше серце на нелюдяну кам'яну брилу.

Напевно, неможливо любити когось «занадто».

Третя цитата стосується проблеми стосунків у нашій світській культурі. Дехто назвав це «співзалежністю».

- Здається, що дві людини можуть занадто любити одна одну. Інколи одна людина так сильно потребує іншої, що стосунки стають зловживанням.
- Буває одна людина бажає так сильно відчувати себе потрібною, що поводить з іншою людиною дисфункційно – так, щоб інша людина залежала від неї.
- Одне із рішень, яке пропонує сучасна психологія, – це заохочення встановити багато меж і навчитися бути емоційно незалежним від інших. У невеликому дозуванні ця порада може бути доброю для людей, які потребують багато уваги і роблять собі ідола зі схвалення та людської любові.
- Але у великих обсягах – це ніщо інше, як сучасний західний індивідуалізм, що просуває егоїстичні споживацькі стосунки. Якщо ми встановимо заширокі межі чи просто шукатимемо задоволення власних потреб, то ми не тільки позбудемося нездорових стосунків, але пожертвуємо також і здоровими стосунками.

Льюїс дає найкращу відповідь, і вона досить проста. Не можна когось любити занадто, але якщо ми любимо когось більше, ніж Бога, то це – ідолопоклонство чи *безладність*. (Тут Льюїс згадує Августина, який визначає гріх як неупорядковану любов, тобто більшу любов до речей, ніж до Бога).

- Лише якщо ми черпаємо основну любов від когось іншого, то тоді ми стаємо патологічно залежними від них.
- Якщо наше основне джерело любові та значущості походить від Бога, то ми можемо перебувати у стосунках, які не дають нам багато навзаєм. (Так само й незалежна заможна людина може інвестувати у гідну справу, хоча з року в рік це – трата грошей).
 - 1) Якщо ми є емоційно багатими Богом, то ми можемо залишатися у стосунках, коли інші виходять із них. Тобто ми можемо залишатися вірними людям, які не люблять нас у відповідь. Це не призведе до нашої ганьби.
 - 2) З іншого боку, якщо ми емоційно багаті Богом, то ми також можемо *покинути* стосунки, що кривдять нас, хоча інші люди можуть продовжувати залишатися в них. Тобто ми можемо віддалятися від людей, які погано ставляться до нас. (Ніколи не є любов'ю допомагати іншим грішити проти тебе).

Ця коротка цитата є дуже простим викладом того, як Євангеліє преображає дружбу та стосунки. Через Євангеліє ми не здобуємо власну гідність через схвалення або через вплив на інших людей, тому ми не надмірно залежні від когось, а також не боїмося бути посвяченими та вразливими. Це стосується стосунків з усіма. Євангеліє – це ключ до розв'язання і надмірно залежних стосунків, і невміння присвятити себе комусь.

Якщо Ви не впевнені у Божій любові, то мусите оберегати власний образ доброї людини.

- Деякі моралісти роблять це, звинувачуючи інших та завжди наполягаючи, що вони мають рацію. Тут бракує здатності до навчання, смиренного визнання помилок чи слухання.
- Або ж, з іншого боку, ми можемо намагатися заробляти відчуття гідності через те, що люди потребується нас (тобто спасати себе через спасіння інших).
- Так чи інакше, такі стосунки – це торттури. Євангеліє дозволяє нам жертвувати та посвячувати себе іншим, але не через потребу переконувати себе чи інших, що ми прийняли.
- Тому ми можемо достатньо любити когось, щоб докорити, залишаючись у той час із людиною, навіть якщо нічого не отримуємо.

3. Щодо чого Льюїс застерігає нас у четвертій цитаті? Ви бачили, що у Вашому житті є таке? Яким чином?

Ми розглянули дві патології стосунків: 1) Егоїстичне невміння глибоко присвятити себе комусь та 2) бажання бути потрібним настільки, що це переходить у стосунки зловживання і залежність когось від нас. А ось третя патологія.

Це цитата з відомого твору К. С. Льюїса «Внутрішнє коло», де йдеться про небезпеку пошуку того, щоб здобути прийняття елітного товариства, щоб почуватися важливим і зверхнім щодо інших.

- Льюїс намагається показати нам, що, хоча ми можемо ненавидіти снобізм у людях, він майже завжди якимось чином проявляється у нас.
- Він використовує такий приклад: якась людина не любить снобів, які прагнуть потрапити до «внутрішнього кола» високого суспільства та заможності.
- Однак людина, яка зневажає тих, хто зневажає бідних, може зневажати людей іншого політичного переконання. Така людина може не прагнути до вищих ешелонів суспільства, але може прагнути виглядати перед активістами лівого крила як той, хто дійсно «в курсі справи».

- Льюїс говорить, що бажання будувати стосунки лише з людьми, які можуть ввести нас до «внутрішнього кола», – це духовна отрута. Крім того, це майже неможливо. Що більше ми прагнемо туди потрапити, то більше нас зневажатимуть інші.
- Вирішення, звісно, є у Євангелії. Голод за тим, щоб «внутрішнє коло» прийняло нас, – це те, що знищує душу, як і неможливість присвятити себе комусь або невміння дорікнути чи залишити когось.

4. В останній цитаті Льюїс просить нас щось запам'ятати і щось зробити. Про що йдеться? Як можна практично втілити прохання Льюїса?

Льюїс закликає нас визнати, що кожна людина також є душею, яка житиме вічно.

- Він просить нас пам'ятати велич та жах, які походять від наших простих життєвих виборів. Якщо ми відповідаємо людям егоїстично, набурмосившись, то наступного разу це стає легше і легше. Поволі ми стаємо все бундючнішими і бундючнішим, а також більше жаліємо себе, стаємо самоправедними та гордими.
- Правда, що впродовж кількох десятиліть це не змінить нас кардинально, але через мільйон років це стане *пеклом*. Інакше й не скажеш.
- Льюїс хоче, щоб ми пам'ятали, що ми будемо жити навіть через мільйон років. І дехто з нас перетворить себе на цілковите жахіття. А інші будуть осяйними, неймовірно красивими, щасливими та славними людьми.
- Ми всі допомагаємо одне одному стати тією чи іншою людиною. Він закликає нас пам'ятати саме про це.

По-друге, він просить нас ставитися до будь-яких стосунків «у світлі цих неймовірних можливостей, бо наш ближній – це найсвятіше, що з'являється у нашому житті». Що це означає? Обговоріть це між собою.

- Це означає, що ми маємо ставитися до кожної людини, яку зустрічаємо в житті, з неймовірною повагою та цінністю, не зневажаючи нікого. Це означає, що ми повинні усвідомлювати важливість ставлення до людей із любов'ю та смиренним служінням, оскільки ми заохочуємо їх плекати в собі такі ж риси.

Кожна людина створена на образ Божий. У кожної людини є потенціал бути славним королем чи королевою у Всесвіті під владою Бога. Такими Бог нас створив.

- Чи можемо ми поводитися з людьми, пам'ятаючи про це? Ми схильні думати, що наше життя – це про нас, що це – наша історія. Коли ми зустрічаємо людей, вони нібито входять у нашу історію, а ми кажемо: «Гм, цікаво, чи зможу я змусити їх танцювати під мою музику, щоб моя історія виглядала так, як я хочу?»

- Це мусить змінитися. Чи будемо ми ставитися до кожного, кого зустрінемо, з думкою: «Як я можу використати цих людей, щоб почуватися краще?» Чи скажемо на очах у Бога та ангелів: «Що я можу зробити, щоб привести цю людину до Бога?»
- Коли ми зустрічаємо людину – будь-яку – треба розуміти, що ця істота є безцінною коштовністю, у неї необмежена ціна. Треба прийти у її життя так, як Бог прийшов у наше життя, не щоб Йому служили, але щоб послужити і допомогти нам відкрити наш найкращий потенціал.

5. Яку одну найважливішу річ Ви вивчили з цього заняття? Як можна її застосувати на практиці?

¹ Це заняття ґрунтується на тлумаченнях Дерека Кіднера *«Приповісті: вступ та коментарі» (The Proverbs: An Introduction and Commentary)* (IVP, 1964) «The Friend», с. 44.

² В українському перекладі Біблії Огієнка цей вірш зовсім не передає оригінального змісту, тому подаємо переклад з англійської Біблії задля кращого розуміння тексту.

Християнство Святого Письма

Радість і мир

Заняття 3 | Курс 3

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – МИР

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Ісус сказав: «Зоставляю вам мир, мир Свій вам даю! Я даю вам не так, як дає світ. Серце ваше нехай не тривожиться, ані не лякається!» (Івана 14:27).

При усіх зустрічах зі Своїми учнями після воскресіння, Ісус постійно вітає їх словом «*Мир!*» (Івана 20:19; 21; 26).

За таких обставин очевидно, що термін «мир» є незвичайним і суттєвим. Що ж це за мир, який дає нам Ісус?

Мир у Старому Завіті

Передісторією Ісусових слів є єврейське слово «шалом» – надзвичайно багате слово. Воно означає всестороннє процвітання та наповнення – духовне, фізичне, емоційне, соціальне та культурне.

- Мир стосується цілісності у стосунках.
 - 1) Мир втрачається, коли наші стосунки з Богом зруйновані, що призводить до психологічного, соціального та фізичного відчуження. (Ми в неправильних стосунках із собою, одне з одним та з фізичним світом, як і з нашими тілами).
- «Шалом» – це відновлення всіх тих стосунків за допомогою сили та правління Бога. Саме тому «шалом» – це, мабуть, найосновніша базова характеристика прийдешнього Божого Царства, коли Господь прийде, щоб відновити все, що у світі не так (Числа 6:26; Псалом 28:11; Ісаї 9:6-7; 52:7; 54:13; 57:19; Єзекїїля 37:26).

Мир у Новому Завіті

Новий Заповіт також говорить про цей мир, але наголошує, що він походить від Ісуса. Євангеліє Ісуса – це «Євангеліє миру» (Ефесян 6:15; Дії 10:35; Ефесян 2:17). Царство Бога «уже, але ще ні» характеризується миром (Римлян 14:17; 1 Коринтян 14:33).

У Новому Завіті такий мир Христа має декілька аспектів.

Він має як індивідуальний, так і корпоративний (спільний) аспект.

- У Посланні до филип'ян читаємо, що він береже серце людини від тривоги, труднощів і смутку (Филип'ян 4:4-7). Бог миру освячує нас, зрощує у нас характер Христа і дає нам зрілість (1 Солунян 5:23; порівняйте Галатів 5:22).

- У Посланні до Колосян написано, що Він єднає християн, хоча вони кривдять одне одного та сперечаються (Колосян 3:13-15).
- У Посланні до ефесян Христос є нашим миром, і через Його смерть на хресті стираються всі расові бар'єри (Ефесян 2:11-20).

Він має як об'єктивний, так і суб'єктивний аспект.

- У Посланні до Римлян саме об'єктивний мир із Богом настає через виправдання вірою (Римлян 5:1-2).
 - 1) Між Богом і людством була прірва, але Ісус заплатив наш борг і тепер настав мир. Цього миру не може стати більше або менше.
 - 2) Хоча ми самі ще є «зрішні», у Христі ми «виправдані» та прийняті (Римлян 4:5).
 - 3) Тому у нас є офіційний статус перед Богом. Ми «святі, і непорочні, і неповинні перед Ним» (Колосян 1:22).
 - 4) Це означає, що так, як Бог любить нас зараз, так Він любитиме нас і мільярд років після цього, коли ми будемо прославлені та досконали. Це є мир із Богом.
- У Филип'ян 4:12-13 читаємо, що можна мати настільки глибокий мир, щоб задовольнятися у будь-яких обставинах, навіть у часи великих труднощів.
 - 1) Це протилежність до хвилювання і тривоги (Филип'ян 4:6-7).
 - 2) Христовий мир так тісно пов'язаний із радістю (прочитайте Івана 14:27 та 15:11, Римлян 15:13), що можна сказати, що радість – це мир, коли ми його активно застосовуємо.

Які твердження вразили Вас і чому?

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

Римлян 5:1-11

1. Які є наслідки виправдання вірою, згідно з віршами 1-2?Перший наслідок виправдання вірою – це «мир з Богом» (вірш 1).Другий наслідок виправдання – це «доступ до благодаті, в якій стоїмо» (вірш 2).

- Благодать Бога – це щось, у чому ми «стоїмо». Ця цікава фраза означає, що бути християнином (окрім усього іншого) – це нові стосунки з Богом, які ми отримуємо через благодать.
- Наші стосунки з Богом не ґрунтуються на наших заслугах чи характері, бо тоді наш доступ до Бога змінювався б відповідно до того, як ми живемо.
- Натомість, наші стосунки – це новий *статус*, який ми отримуємо благодаттю *через нашого Господа Ісуса Христа*, окремо від нашого характеру та життя.

Третім наслідком виправдання є надія слави Божої (вірш 2).

- Слово «надія» не цілком передає зміст грецького оригінального слова.
- У грецькій мові цей термін означав «*бажати з глибоким переконанням*». Це означає, що християни з нетерпінням і завзяттям (а не з сумнівами) чекають, коли побачать Бога віч-на-віч. Ми матимемо *боговидіння* – найвищу насолоду для душі людини.
- У 1 Івана 3:2-3 читаємо: «*Улюблені, ми тепер Божі діти, але ще не виявилось, що ми будемо. Та знаємо, що, коли з'явиться, то будем подібні до Нього, бо будемо бачити Його, як Він є. І кожен, хто має на Нього надію оцю, очищає себе так же само, як чистий і Він*».

У цьому дивовижному твердженні читаємо, що навіть очікування моменту цієї слави зараз очищує та змінює нас.

2. Вірші 3-4. Як Павло відповідає на запитання: «Яка ж користь від цих переваг, якщо ми все ще страждатимемо?» (Підказка: чому Павло говорить, що нам треба радіти у нашому стражданні, не через страждання?)

Павло передбачає таке запитання: «Але ж ми так багато страждаємо! Якщо Бог любить нас так сильно, тоді чому ми страждаємо?» Але це не єдина річ, ми радіємо у стражданні. Він відповідає: «Ми не тільки маємо цю радість, вона ще й залишається з нами у нашому смутку і допомагає радіти під час смутку».

Павло не говорить, що ми радіємо через наші страждання, це був би мазохізм. Але насправді через страждання можна радіти.

- Деякі люди потребують відчувати покарання, щоб дати раду зі своїм відчуттям негідності та провини. Інші ж виробляють зверхнє ставлення до людей, у яких легше життя – так, ніби вони поверхневі та невдячні.
- Можна використовувати страждання як «добрі діла» – це ще один спосіб виправдатися вчинками! Дехто думає, що Бог завинив їм прихильність і прийняття, тому що у них тяжке життя.
- Люди, які не дивляться на своє страждання у світлі Євангелія благодаті, можуть стати гордими і зверхніми або дуже цинічними.

Християни ж радіють у стражданні.

- Це не означає, що ми маємо радіти, бо у нас труднощі. Бог ненавидить біль і труднощі у цьому житті, і нам варто сприймати їх так само.
- Але християнин знає, що страждання принесуть корисні результати. Християни – не стойкі, які терплять страждання, просто зціпивши зуби.
- Християни «дивляться крізь» страждання на впевненість і можуть відпочити, знаючи, що наші труднощі лише збільшать нашу радість.

3. Через які два способи ми знаємо, що Бог любить нас? (Згідно з віршами 5-8). Як забезпечене майбутнє для християнина і чому? (Відповідно до віршів 9-10).

Через які два способи ми знаємо, що Бог любить нас? (Згідно з віршами 5-8).
Павло знову передбачає таке запитання: «Звідки ми можемо знати, що ця надія на славу є точною? Звідки ми знаємо, що це не порожні сподівання?» Як бачимо на сторінках цілої Біблії, християнське підґрунтя впевненості є двостороннім: одне з них – внутрішнє та суб'єктивне, а інше – зовнішнє та об'єктивне. Обидва є необхідними.

По-перше, у вірші 5 читаємо, що ми можемо знати, що Бог любить нас завдяки тому, що ми відчуваємо Його любов.

- Ця надія не розчаровує нас, адже Бог вилив Свою любов у наші серця. Вона приходить через Святого Духа. Саме тому кожен християнин має певний внутрішній досвід Божої любові.

- Слова Павла показують, що це може бути досить сильний досвід, але він може бути також і м'якшим – це більш поширено. Що більшим є наше внутрішнє відчуття любові, то більшу впевненість, надію і силу ми маємо.
- Загалом люди, які найбільше це відчувають, – це люди, які мають великий досвід і дисципліну в молитві, роздумах, життєвій рівновазі та послуху.
- Деякі християни дуже сильно відчувають це запевнення. Ось наприклад:

«Інколи наші душі не можуть витримати випробувань. Тому інколи потрібно негайне свідчення Духа. Воно приходить через слова: "Я є твоїм спасінням!" Тоді наші серця відгукуються і неймовірно втішаються цим. Ця радість має різні рівні. Інколи вона така чітка і сильна, що ми не сумніваємося ні в чому; інколи ж нас огортають сумніви».

– Річард Сіббз

«Це голос, який не можна почути вухами, але це – промінь слави, який наповнює нашу душу Богом, даючи життя, любов та свободу. Це нагадує ті слова до Даниїла: "Любий муже, мир тобі!" або слова до Марії. Господь лише назвав її ім'я – МАРІЄ і наповнив її душу так, що вона більше не сумнівалася, що належить Йому! О яким чудовим є цей виявив Духа!»

– Вільям Гутрі

По-друге, у віршах 6-8 сказано, що ми можемо знати, що Бог полюбив нас, через смерть Ісуса.

- Павло говорить твердження, яке нам усім треба чітко запам'ятати:
 - 1) вірш 7 – «Щоб пожертвувати собою заради спасіння іншого, потрібна дуже любляча людина».
 - 2) вірш 7 – «Але навіть дуже любляча людина не захоче помирати за злого. За доброго – так, але хто помре за злого? Ніхто».
 - 3) вірш 8 – «Але це те, що зробив Ісус Христос, волею Отця. Коли ми повстали проти Бога, коли противилися Йому, Він помер за нас».
- Тому Бог любить Вас.

Як забезпечене майбутнє для християнина і чому? (Згідно з віршами 9-10).

У віршах 9-10 ми маємо впевненість, що наш статус «спасених» збережеться впродовж життя і під час Судного дня.

Аргумент Павла є дуже сильним. Він поєднує два аргументи у цих двох віршах:

- Якщо Ісус спас нас на хресті, коли ми були Божими ворогами (вірш 10), то наскільки більше Він спасе нас зараз, коли ми є Його друзями?
 - 1) Якщо Йому вдалося спасти нас, коли ми були ворожими до Нього, то хіба вийде Йому не впоратися з цим тепер, коли ми – друзі?
 - 2) Якщо Він не покинув нас, коли ми вели проти Нього війну, то що ми можемо зробити зараз, щоб Він відмовився від нас, коли ми з Ним у мирі?
- Окрім цього, якщо Ісус вплинув на наше спасіння, коли був мертвим, то наскільки більше Він зможе втримати наше спасіння тепер, коли Він – живий? (вірш 10).
- Павло каже, що не може бути так, щоб Христос не зміг врятувати нас до кінця.

4. На основі того, що ми побачили, чого можна навчитися з тексту про природу згаданого миру?

У віршах 1-2 читаємо, що наші стосунки з Богом ґрунтуються на благодаті, а не на нашій поведінці. Тоді читаємо, що у нас є непохитне переконання в тому, що ми побачимо Божу славу.

- У віршах 9-10 наголошується, що ми не можемо втратити спасіння. Зрештою, якщо ми не заробили його добрими справами, то як ми можемо втратити його через наші провини?

Усе вказує на те, що мир із Богом – це об'єктивна річ, а не суб'єктивна. Саме тому мир із Богом (тут, у нашому тексті) – це не те саме, що мир Божий (про який йдеться у Филип'ян 4:7).

- Мир Божий – це спокійне та задоволене серце посеред труднощів і тиску.
- Але мир із Богом означає, що той стан ворожнечі між нами і Богом завершився. Мир із Богом – це об'єктивна річ, і вона діє, незважаючи на те, як я відчуваюся.
- Мир Божий – це мир щодо турбот світу. Він – суб'єктивний.

Це означає, що до спасіння йде війна між нами і Богом.

- Коли ми не слухаємося Бога, то все відбувається так: ми не тільки порушуємо Його закон, але й беремо на себе владу і право чинити певним способом. Ми посягаємо на Божу владу у світі.
- Але Бог претендує на ту ж владу. Якщо дві сторони посягають на одну і ту ж річ, то починається війна.

- Крім цього, це означає, що у Бога проблема з нами. Не просто з тим, що ми вороже налаштовані до Нього. Павло говорить нам, що на нас гнів Божий (Римлян 1). А тут читаємо, що ми примирилися з Богом (вірш 10), тобто Його гнів відійшов.
- Як ми бачили у Римлян 1, Божий гнів відрізняється від нашого. Це не мстивий гнів, він праведний. Ми отримали звинувачення, яке не можна нехтувати. Від боргу не можна просто відмахнутися.
- Але смерть Ісуса все змінила, бо через Нього ми маємо примирення.

5. Вірш 11. Які знаки свідчать, що ми радіємо у нашому примиренні та насолоджуємося нашим миром із Богом?

- 1) Ваш розум задоволений доктриною про виправдання вірою. Ви радієте, коли вивчаєте його та коли розповідаєте про нього іншим.
- 2) Ви думаєте про своє минуле тільки у його світлі. Ви не кажете: «Що я тоді виробляв!» Але кажете натомість: «Я – християнин! Незважаючи на мої хиби і вчинки! Однак усе це – правда!»
- 3) Коли Ви помічаєте нову дивну рису характеру, як-от страх чи брак самовладання тощо, то через це відкриття не починаєте сумніватися у Божій любові. Це радше зближує Вас із Богом. Його благодать стає ціннішою у Ваших очах.
- 4) Коли Ваша совість звинувачує Вас і каже: «Як Бог може любити тебе після всього того, що ти накоїв?», то Ви не намагаєтеся відповісти їй своєю доброю поведінкою. Ви не кажете: «У мене був поганий день» чи «Я перебував під тиском». Ви кажете: «Навіть якби я того не зробив, це все одно не зробило би мене достатньо добрим у Його очах! Ісус помер за мене, а Його кров покрила незліченну кількість гріхів!»
- 5) Коли Ви стикаєтеся зі смертю, то робите це спокійно, тому що йдете до Друга.
- 6) Коли Ви отримуєте критику, то не кажете: «Це взагалі нечесно». Ви лагідно радієте всередині, думаючи: «Я насправді набагато гірший, ніж вони думають, але...»

Звинувачувач може кричати мені
 Про жахливі гріхи, що зробив я в житті...
 Всіх їх знаю – і тисячі ще,
 Але чистий я – каже мій дивний Творець!

ВІВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

Филип'ян 4:4-12

1. Де перебуває Павло, коли пише цей заклик у вірші 4? Як це допомагає нам зрозуміти, до чого він нас закликає?

Павло перебуває у в'язниці, він закутий у кайдани (Филип'ян 1:13-14), коли закликає своїх читачів радіти. Тому він каже: «Радійте, незважаючи на те, що перед вами, навіть якщо Ви у в'язниці, тюрмах і за крок від смерті».

- Таке вмовляння передбачає, що є певна радість «у Господі», яка не зникає під впливом обставин. Більшість людей здивується: «Як я можу радіти посеред цих труднощів?»
- Павло ніби знає, що це – нормальна реакція, тому й додає: «*І знову кажу – радійте!*» Тобто: «Так, це цілком можливо. Я так роблю! Зазвичай радість зменшується, коли обставини погіршуються, але є певна радість, яка поглиблюється, коли все йде під укіс, неначе зорі, які свіять яскравіше у темнішу ніч».

2. До чого нас закликають у віршах 5-6?

У віршах 5 та 6 Павло закликає нас до таких трьох речей.

По-перше, ми маємо бути «лагідними», бо «Господь близько».

- Ця риса лагідності є протилежною до войовничості (у 1 Тимофія 3:3; Тита 3:2) і пов'язана з мудрістю та терплячістю у Якова 3:17.
- Це означає, по суті, не засмучуватися, коли життя чи інші люди зловживають нами. Це означає бути спокійними, терплячими, зберігати самовладання. Чому? Бо «Господь близько».
- Слово «близько» у грецькій мові є двозначним. Його можна використовувати щодо простору і часу. Воно може означати, що Ісус є духовно близьким для віруючих, а також перебуває близько у значенні Його неминучого повернення на землю.
- Напевно, тут охоплено обидва значення. Через те, що Ісус близько і одного дня прийде та виправить усе, ми не маємо бути надміру окрилені успіхом і процвітанням, але й також не надто пригнічені через труднощі та втрати.
- Павло говорить про помірковане ставлення у 1 Коринтян 7:29-31: «*А це, браття, кажу я, бо час позосталий короткий... а хто плаче, як ті, хто не плаче, а хто тішиться, як ті, хто не тішиться; і хто купує, як би не набули...*»

- Іншими словами, Павло закликає людей уникати ідолопоклонства. Він застерігає нас від того, щоб повністю надіятися усім серцем на якусь схему, стосунки, розпорядок дня чи план.

По-друге: «В усьому нехай виявляються Богові ваші бажання молитвою й проханням з подякою».

- Ця вказівка є практичною, всеосяжною та важкою. «У всьому» означає, що будь-яку потребу потрібно скеровувати до Бога.
- «З подякою» – ключова фраза, через яку можемо зрозуміти весь уривок. Ми ніколи не відокремлюємо наші прохання до Бога (щодо речей, яких у нас нема) від подяки та прославлення Бога (за речі, які у нас є).
- Вдячна радість за те, що ми маємо у Христі, за те, що нам обіцяно і гарантовано, і за все, що ми отримали від Нього, – усе це має бути пов'язано з нашими турботами, тягарями та потребами.
- Будь-хто, що спробував це, знає, наскільки це важливо. Коли просимо про щось і пам'ятаємо про Його милість і благодать, то це дасть нам значно більше надії, коли будемо молитися за наші потреби.
- Але якщо ми забудемо або нам не вдасться висловити наші прохання з подякою, то наша молитва перетвориться на тривогу. Після її завершення ми будемо хвилюватися ще більше, ніж до неї.

По-третє, нам звелено (в наказовому способі) «ні про що не турбуватися».

- Слово в оригіналі – «*мерімнате*» – не просто означає турботу, а шкідливу, невідступну тривогу. Це коли тривога відволікає та розриває нас на шматки.
- Якщо Павло просто безпідставно звелів нам це, то можна було б скаритися, що це нерозумно. Зрештою, турбота – це значуща емоція, і вона природно впливає з любові (зверніть увагу на Филип'ян 2:28).
- Однак у своєму контексті це веління стає зрозумілим. Глибока турбота – це результат любові (порівняйте 2 Коринтян 11:28), але вона *перетворюється* у виснажливе хвилювання, якщо:
 - 1) Ми постійно не нагадуємо собі про близькість і важливість Ісуса, щоб уникнути ідолів серця.
 - 2) Ми не дисциплінуємо себе, щоб дивитися на події життя і бажання серця через молитву, маючи рівновагу емоційного реалізму та прохання, а також радісної вдячності та прославлення.
 - 3) Останні дві речі – у наших руках. Якщо ми будемо чинити так, то наша турбота не переросте у тривогу (так само як заздалегідь посолене м'ясо не зіпсується).

3. Яким буде наслідок таких дій (вірші 7, 9, 12)?

Могутній мир – вірш 7

- «І мир Божий, що вищий від усякого розуму, хай береже серця ваші та ваші думки у Христі Ісусі». Мир Божий – тут це суб'єктивна річ, це – внутрішній мир на протизвагу тривозі (вірш 6), а не загальні об'єктивні істини, які встановлюють мир із Богом у Римлян 5:1.
- Слово «береже» у вірші 7 є дуже активним. Коли читаємо: «хай мир Божий береже серця ваші», то це буквально означає: «хай мир Божий ходить маршем навколо Вашого серця, як охоронець, відбиваючи будь-які атаки».
- Божий мир – це жива активна сила, яка огортає нас. Цей мир не є розмитим внутрішнім додатком, це не стоїцизм, а також не свята наївність. Це – жива сила, яка приходить у наше життя і діє. Він царює, домінує та захищає нас.

Винятковий мир – вірш 7

- Також бачимо, що це мир, який (буквально) *перевершує будь-яку думку*. Зважаючи на контекст, це, напевно, означає щось таке: «Його мир значно ефективніше забирає тривогу, ніж будь-яке людське обґрунтування».
- Людське обґрунтування не може зупинити хвилювання про потенційну небезпечну ситуацію, хіба що почне панувати впевненість, що вона не відбудеться. Тому людське обґрунтування щодо майбутнього ніколи не зможе дати потужного миру, який би огорнув нас.
- Але Божий мир дає нам відчуття миру та безпеки, що перевищує нашу логіку та планування.
- Божий мир не є ірраціональним. Зрештою, Павло просить нас використовувати розум, щоб пам'ятати: «*Господь близько*», а також тоді, коли каже нам висловлювати свої потреби з «*подякою*».
- Тому ми маємо нагадувати собі знову і знову, що історія світу добігає кінця, нагадувати про Того, Хто керує всім, і про те, що ми вже маємо. Це все наповнить нас радістю та миром, навіть якщо ми й не отримали нічого з того, що просили.
- Божий мир не є ірраціональним, але він перевершує будь-яку людську допомогу. Як би ми не планували та не охороняли себе від усіх потенційних проблем, нам не вдасться жити у впевненості, що ми прикрили всі сторони.
- Але Божий мир може підняти нас і захистити наше життя, щоб ми знали, що ми в безпеці, незважаючи на те, що може статися (див. застосування запитання № 2 нижче для детальнішого пояснення).

Незалежний мир – вірш 12

- Зрештою, у вірші 12 чітко сказано все, до чого Павло вів. Божий мир ґрунтується на близькості Ісуса та на вдячності за Його благодать. Це не лише щось поза людським розумом, воно не залежить від обставин. Буквально він каже: «*За всіх обставин я навчився насичуватися*».
- Слово, що перекладене як «достаток», буквально означає «мати повний шлунок». Метафора є живою та практичною. Якщо ми ситі, то неважливо, чи у нашому холодильнику є їжа (спокуса відсутня), чи немає (ми не прагнемо, ми не голодні й не розчаровані).
- Наша поведінка не зміниться, що б не відбувалося навколо.
- Зверніть увагу, що Павло говорить, що мир Божий – це не лише секрет у час потреби, але також і в час достатку. Якщо у нас немає внутрішнього миру, то, коли все гаразд, ми будуватимемо своє щастя на мінливих обставинах.
- Ми навіть можемо занадто насолоджуватися та використовувати речі дуже егоїстично.

Мир Божий править, ним не керують обставини. Він не залежить від обставин навколо.

- Ісус сказав: «*Зоставляю вам мир, мир Свій вам даю! Я даю вам не так, як дає світ*» (Івана 14:27). Є земний мир, який завжди зникає через обставини.
- Якщо Ви відчували мир, але наступної миті він раптово зникає – то це мир, який дає світ.
- Ось чому. Подумайте про дзеркало. Дзеркало не має в собі сили світла. Якщо навколо є світло, то дзеркало його відбиватиме. Але якщо навколо темно, то й дзеркало буде темним. У ньому самому немає сили світла.
- Тому природне серце може лише відобразити свої обставини. Якщо навколо є мирні обставини, то ми будемо мати мир у серці. Але ми не маємо власного миру. Це – мир, який дає світ. Він так само швидко й забере його.
- Але мир Христа не залежить від обставин. Він керує незалежно від них. Він править зсередини. Він здійснює управління від самого себе. Це не той мир, що його дає світ, і який потім зникає. Він – у нас. Він відбиває тривогу.

То що ж каже Павло? *Я навчився мати глибоку рівновагу перед в'язницею, тортурами та навіть смертю. У мене всередині є щось духовне, що дозволяє мені мати мир, незалежно від обставин.*

Особистий мир – вірш 9

- Але вірш 9 не дозволяє нам думати про цей мир як про абстрактну силу. Тут читаємо, що коли будемо йти слідом за всім, що Павло говорить, то «Бог миру буде з вами!».
- Тобто мир приходить від усвідомленої присутності Бога.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Вдалині на заході над Похмурими Горами небо ще ледве сіріло, і біла зірка проглянула крізь розірвані хмари високо над зазублинами гір. Сем, загублений у проклятому ворожому краї, помилувався красою зірки, і надія зродилася в його душі: зрештою, тінь – така нетривка штука! У світі є світло, є краса, і тінь їх не може здолати. Коли Сем співав у вежі над Кіріт-Унголом, це був виклик долі, а не надія – він оплакував самого себе. А тепер ні власна доля, ні доля улюбленого хазяїна не викликала в нього побоювань. Сем заповз назад під колючу завісу і, забувши про всі страхи, заснув глибоким, спокійним сном».

– Дж. Р. Р. Толкієн¹

«Я намагаюся відкрити Вам невітшний секрет. Секрет, який так болить, що Ви починаєте мститися, обзиваючи його ностальгією, романтикою чи незрілістю... Прийом Вордсворта полягав у тому, щоб ідентифікувати його з певними моментами у його минулому. Але... якщо б Вордсворт повернувся до тих моментів у минулому, то самої речі там не знайшов би ... Книги чи музика, у яких, як ми думали, прихована краса, зрадять нас, якщо ми довіримося їм. Краса була не в них, вони виходила *через* них. Якщо плутати ці речі, то вони стають безглуздими ідолами, розбиваючи серця тих, хто їм поклоняється. Бо вони не є тими речами, яких ми шукаємо і прагнемо, вони є просто запахом квітки, яку ми не знайшли, луною звуку, який ми не чули, новинами з країни, у якій ми ніколи не бували... Але якщо серйозно візьмемо до уваги образність Писання, то віримо, що Бог одного дня дасть нам Ранню Зорю і ми зодягнемся у блиск сонця... Зараз ми надворі світу, по той бік дверей. Але одного дня, за Божою волею, ви ввійдете. Коли людські душі стануть доскональними у добровільному послуху, як нерухоме творіння у своєму безжиттєвому послуху, то вони вдягнуть славу, таку славу, що вся природа здаватиметься всього лише її чернеткою... Наші бажання для Господа не занадто сильні, а занадто слабкі. Ми – слабодухі істоти, які дуріють від алкоголю, сексу та амбіцій, в той час як нам пропонують безкінечну радість. Ми як несвідома дитина, яка хоче продовжувати ліпити пасочки з болота у калабані, бо не може уявити, що таке відпочинок біля моря. Нам дуже легко догодити».

– К. С. Льюїс²

«Мені шкода знаменитостей. Чесно, шкода... Коли Бог хоче насправді розіграти нас, то сповнює найглибше бажання нашого серця, а тоді весело сміється, коли ми раптово усвідомлюємо, що хочемо вбити себе. Сильвестер Сталлоне, Брюс Вілліс та Барбара Стрейзанд шалено... прагнули слави... У той вечір, коли вони стали відомими, вони хотіли вигукнути з полегшенням. Нарешті! ... Усі їхні бажання здійснилися, але нічого не змінилося. Якщо вони були нещасними до цього, то тепер вони стали вдвічі нещаснішими, бо та величезна річ, якої вони прагнули, та слава, яка мала усе виправити, зробити їхнє життя кращим, яка мала дати особисту повноту і (ха-ха) щастя, настала. Але нічого не змінилося. Вони все ще були собою. Розчарування виявилось нестерпним».

– Синтія Геймель³

«Впевненість у спасінні значно більша... Воно дає тобі зрозуміти, що найкращий бізнес – це усталений бізнес, найкращий борг – це сплачений борг, найкраща хвороба – це вилікувана хвороба, а найкраща робота – закінчена робота. А всі інші бізнеси, хвороби, борги та роботи є дуже малими у порівнянні. У такий спосіб впевненість робить нас терплячими під час випробувань, спокійними під час втрат, незворушними під час смутку, безстрашними перед лихими звістками, всім задоволеними, тому що дає нам міцність серця...»

– Дж. Ч. Райль⁴

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Який практичний принцип про розвиток внутрішнього миру можна побачити у цитаті Толкієна з «Володаря Перснів»?

У найтемніший момент *Володаря Перснів*, коли головний герой Сем ось-ось втратить надію, він помічає зірку на небі.

- Толкієн пише, що раніше Сем збирав надію в кулак, «*оплакуючи самого себе*».
- Тобто він стикався з труднощами, наповнюючи свій розум і серце небезпекою та потребою. Він казав: «Я не дозволю, щоб це зупинило мене! Я не дозволю, щоб це перемогло мене!»

Але, поглянувши на зірку, він раптом усвідомив, що зло у світі було таким мізерним у порівнянні зі «світлом та красою» Бога, Який врешті-решт переможе.

- У нього раптом з'явився мир, який був абсолютно протилежний до того, що він відчував раніше. Він усвідомив: що б не сталося, буде світло і велика краса. Незважаючи ні на що, Бог і добро переможуть у світі.
- Він перестав думати про свою ситуацію і заснув у мирі.

Так само працює і Божий мир.

- Це усвідомлення, що, зрештою, незважаючи на те, що станеться, все буде добре. Якщо Ісус є Той, Ким є, то колись буде стільки світла і краси, що ми ледве зможемо пригадати, про що ми хвилювалися.
- Ми будемо частиною цього, незалежно від того, чи помremo ми зараз, чи пізніше.

Дуже часто слова про мир у Біблії залежать від роздумів про втілення християнських істин.

- Ісус сказав: «*Нехай серце вам не тривожиться*» бо «*Я йду приготувати місце для вас*» (Івана 14:1-2).

Вище ми сказали, що Павло вбачає ґрунт миру в тому, що «*Господь близько*».

- Якщо ми хочемо, щоб мир Христа запанував у нашому серці, нам треба навчитися думати.

Чому світські книжки про самопомогу та різні статті про тривогу не починаються із запитань про Всесвіт, сенс життя і «великих» запитань? Та тому, що, маючи світський світогляд, не надто отримаєш мир!

- Наприклад, Олівер Вендель Голм молодший, класичний мислитель 20-го століття, писав: *«Немає підстав вважати, що людина має більше значення, ніж якийсь бабуїн чи піщинка. Світ створив мене так само, як і гримучу змію, але я вб'ю її, якщо вона трапиться мені на очі, бо вона не відповідає світові, якого я прагну. Світові, який усі ми намагаємося побудувати власною силою».*
- Це звучить дуже холодно, але він просто намагається розмірковувати над наслідками ідеї, що світ і все, що у ньому, є просто випадком. Якщо це правда, то, по-перше, зникає справжня причина, щоб говорити, що люди важливі чи мають якусь гідність, а, по-друге, виходить, що немає ні добра, ні зла – є лише сила.

Це бентежить! Але ми всі знаємо багатьох людей, які мають такий же світський світогляд і просто відмовляються думати про наслідки такого світу та життя.

- Вони кажуть: «Так, добре, я погоджуюся, що ми всі тут випадково, але я знаю, що люди мають цінність і що несправедливість – це погано».
- Зверніть увагу, однак, що коли ми робимо так або подібно до цього, то отримуємо мир, відмовляючись активно думати про наслідки власного світогляду.
- Звернімо увагу, що християнський мир працює абсолютно протилежно.

З Біблії християнин дізнається, що світ створив Бог, Який хоче дружити з нами, і, хоча ми відвернулися від Нього та накоїли багато поганого, Він поєднує небо і землю, щоб знову здобути нас.

- Нескінченно великою для Себе ціною Він посилає Свого Сина, щоб викупити нас. Ніщо не зупинить Його від возз'єднання з нами.
- Павло говорить, що коли ми віримо в це, тоді думаймо про наслідки! Думайте про те, наскільки цінним є Ваше життя. Думайте про неминучу радість, яка перед Вами.
- Тому для християн мир настає через роздуми про наслідки їхніх основних вірувань про природу світу. Світські люди отримують мир шляхом уникнення наслідків їхніх основних вірувань про світ.

- Якщо Ви хочете «миру, що вище від усякого розуму», то не можна уникати роздумів. Треба думати.

4. Який практичний принцип для розвитку внутрішнього миру та радості можна побачити у цитаті Льюїса? Про що він застерігає нас? (Порівняйте з цитатою Геймель).

Льюїс говорить, що ми всі прагнемо радості та миру, а певні речі (ландшафти, люди тощо) можуть викликати у нас великі приємні почуття.

- Коли ми вперше закохуємося, коли вперше починаємо нову роботу, коли вперше заробили достатньо грошей, щоб купити щось гарне, ми відчуваємо той трепет і кажемо: «Це нарешті принесе мені внутрішній мир, наповнення та задоволення». Але це ніколи не працює (див. смішну, але різку цитату Синтії Геймель).

Чому це не зовсім працює.

- По-перше, Льюїс каже, що речі не можуть принести нам радості, вони лише зумовлюють наше прагнення їх. Вони тільки нагадують нам про ті єдині речі, які можуть заповнити найглибші глибини серця, – це Бог та Його вічна слава.
- По-друге, Льюїс зауважує, що навіть наші почуття є «всього лише прагненням». Вони не є радістю самі по собі.

Це ще один практичний принцип, завдяки якому можна отримати внутрішній мир. Павло каже: «*Отож, умертвіть ваші земні члени: розпусту, нечисть, пристрасть, лиху пожадливість та жерливість, що вона ідолослуження*» (Колосян 3:5).

- Грецьке слово, що вживається тут – це «*epitumia*». Це слово означає мегабажання, щось незвично величезне. Павло говорить про ненормальні бажання добрих речей – речей, щодо яких застерігає нас Льюїс.
- Тож Павло говорить: «*Убийте усі надмірні бажання вашого серця, які спричиняють ідолопоклонництво*». Першу заповідь – «*Не май інших богів переді Мною*» – ми порушуємо щоденно, коли вкладаємо у свої серця довіру до інших створених речей, а не довіру до Ісуса.
- Це створює ненормальні бажання та емоційну прив'язаність до цих речей, навіть якщо самі по собі вони є добрими.

Тоді Павло говорить: «*Думайте про те, що вгорі... життя ваше сховане в Бозі з Христом. Коли з'явиться Христос, наше життя, тоді з'явитесь з Ним у славі і ви*». (Колосян 3:2-4). Тут бачимо риторичну стратегію, яку можемо використати на власних серцях.

- Коли ми розбиті надмірним гнівом (мегагнівом), страхом та зневірою, то копнімо глибше і натрапимо на ненормальне бажання.

- Тоді погляньте на нього і скажіть: «Ти – не моє життя! Ти не визначаєш мене, не твориш мене, не розбиваєш мене! *Христос* є моїм життям! Ти не помер за мене і не можеш відкупити мене. Він це зробив, Він це може і Він це зробить! Тому, зрештою, ти мені не потрібен».
- Коли Павло говорить, що ми повинні «думати» про Христа, то, звісно, він має на увазі не прості думки. Він говорить, що ми маємо входити у присутність Христа у молитві й покладатися на Святого Духа, щоб Він став духовно реальним у нашому серці.
- Це, зрештою, є тим, що породжує мир Христа у серці.
- «*Прийдіть до Мене*» – каже Ісус, – «*і знайдете спокій своїм душам*» (Матвія 11:28-30).

4. Яку одну найважливішу річ Ви вивчили з цього заняття? Як можна застосувати її на практиці?

¹ Дж. Р. Р. Толкієн «*Володар Перснів*», книга 6, частина 2 («Повернення короля»).

² К. С. Льюїс «*Вага слави*» (*The Weight of Glory*).

³ Синтія Геймель «*Елегантна мова*» у журналі «*The Village Voice*», січень 2, 1990.

⁴ Дж. Ч. Райль «Впевненість» у книзі «*Святість: її природа. Перешкоди, труднощі та коріння*».

Християнство Святого Письма

Смирення і самооцінка

Заняття 4 | Курс 3

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – СМИРЕННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Грецьке слово *«ταπνοφορος»* перекладається як «смирення» чи «скромність». У грецькій літературі його використовували нечасто і то у зневажливому сенсі щодо рабської покірності та принизливої слабкості. Греко-римський світ зневажав слабкість і не цінував чуйність чи лагідність. Однак дивовижно, що у Біблії це слово зустрічаємо 270 разів.

- Божа рятівна праця в історії світу – це підняти і піднести «слуг» (Луки 1:54). Це особливо стосується бідних і людей без набутків.
- Ми можемо прийняти Христа лише через лагідність та смирення (Матвія 5:3;5).
- Християни мають служити Христу у смиренні (Дії 20:19) і ставитися до інших зі смиренням та служінням (Ефесян 4:2; 1 Петра 5:5; Колосян 3:12).
- Бог дає особливу благодать (силу та благословення) смиренным (Якова 4:6; 1 Петра 5:5). Саме тому всі віруючі повинні упокорювати себе (Якова 4:10; 1 Петра 5:6).
- Життєвий принцип полягає в тому, що ті, хто понижуються, будуть підвищені, а ті, хто підноситься, будуть понижені (Луки 14:11; 18:14).

Найдивовижніше з усього – це те, що ця концепція, яку світ так зневажає, описує характер і працю Христа.

- Ісус сказав, що Він *«тихий і серцем покірливий»* (Матвія 11:29). А Павло каже, що Ісус *«упокорив»* Себе (Филип'ян 2:8) і був піднесений (вірш 9).
- Саме смирення та піднесення Ісуса є підґрунтям християнського життя. Ми спасаємося, не вказуючи на свою доброту, а смиренно визнаючи, що її в нас немає.
- Ми знаходимо справжніх себе лише тоді, коли перестаємо шукати самонаповнення і шукаємо, як служити Богові та ближнім (Марка 8:35).
- Лише померши для власної незалежності, ми можемо знайти справжню свободу (Івана 8:31-32).

Павло каже кожному християнину бути *«покірним»* одне перед одним (Филип'ян 2:3). Він протиставляє цьому дві речі.

- По-перше, він протиставляє *«егоїстичну амбіцію»*. Це можна назвати манією величі. Це означає легковажно ставитися до потреб інших і ставити власні потреби у центрі світу.
- По-друге, на противагу смиренню Павло ставить *«марносластво»*. Грецьке слово, що вжите тут, дослівно означає *«порожня слава»*. Це означає, що хтось шукає слави і честі через спрагу за нею, щоб заповнити власну порожнечу в душі. Це можна назвати комплексом неповноцінності.
- Через надмірне бажання слави та визнання людина вірить у спотворений автопортрет. То заперечуючи вади характеру, то перебільшуючи сильні сторони.
- Егоцентризм і зосередження на собі можуть вилитися або у зверхність, або у низьку самооцінку. (І одне, і друге, певною мірою, характеризує кожного з нас).

Що ж тоді таке смирення? Смирення – це не сором'язливість чи принизлива поведінка перед «старшим». Це також не ненависть до себе і не прагнення величі.

- Люди, смиренні у Христі, мають упевненість, яка не ґрунтується на їхній поведінці, але на любові Бога у Христі (Римлян 3:22-23). Тому вони не зосереджуються на собі постійно.
- Християнське смирення не означає думати про себе погано, це – думати про себе менше. Це – самозабуття.
- Через те що смиренна людина ані не зосереджується на собі, ані не є «порожньою славою», вона є вільною, щоб перейматися потребами інших більше, ніж своїми (Філіп'ян 2:3).

Які твердження вразили Вас і чому?

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

Филип'ян 2:1-11

1. Про яку проблему говорить Павло у віршах 2-4?

У Филип'ян 1:27-30 Павло говорить про зовнішню проблему филипської церкви – спротив і переслідування. Тепер він говорить про проблему всередині церкви. Можемо уявити собі проблему, поглянувши на позитивне заохочення.

- По-перше, у вірші 2 він просить, щоб вони *«думали одне і те, щоб мали ту саму любов, одну згоду й один розум»*. Це тригранний заклик до єдності: розум, серце і воля.
 - 1) Він хоче, щоб вони погоджувалися у правді (*думали одне і те*), любили одне одного (*мали ту саму любов*) та працювали разом для спільної мети (*одну згоду й один розум*).
- Вірші 3-4 закликають до смирення, ставлячи інтереси інших вище за власні. Хоча у вірші 2 читаємо про спільний заклик до християн як до Тіла, проте у віршах 3-4 цей заклик є індивідуальним.
 - 2) Від двох речей треба відвернутися: *егоїстичних амбіцій* (тобто ставити свої потреби вище інших) та *марнославства* (тобто нереалістичного сприйняття самих себе).
- Очевидно, що егоцентризм призводив до розбрату.

2. Якими є мотиви для єдності та смирення, перелічені ним у вірші 1?

- По-перше, Павло згадує про *«заохоту у Христі»*. Слово «заохота» грецькою *«паклесіс»*, що означає «бути зміцненим» від нашого спасіння у Христі.
- По-друге, Павло згадує глибоку вітху нашого спасіння. Це асоціюється з підбадьоренням та розрадою, які ми даємо, коли хтось сумує.
- По-третє, є *спільнота* Духа, слово, що означає «участь». Усі филипські християни отримали Божого Духа.
- По-четверте, Павло говорить про *серце та милосердя*. Ми не знаємо, про *чиє* серце та милосердя він говорить. Але у більшості випадків ці два слова вживають у Біблії щодо Божого милосердя.
 - 1) «Милосердя» – це слово, яке стосується любові. Але особливої любові, яка має за мету полегшити біль та страждання.

- Отож, Павло говорить, що вони отримали силу та велику втіху від Христа, вони були зв'язані разом через зв'язок одним Духом, і вони були вільно прощені через милосердя Отця, незважаючи на їхні провини.

Існує великий зв'язок між цими чотирма благословеннями та потребою у єдності та смиренні. Ось кілька причин:

- Сила та глибока втіха від Христа має зробити так, щоб ми менше потребували.
 - 1) Термін «марнославство» має конотацію прагнень за славою, визнанням та статусом.
 - 2) Чому ми так потребуємо уваги, якщо отримали неймовірну радість, заохочення та утіху від Христа? Діяти наче ми потребуємо гучного схвалення від інших – це забувати про силу, яку ми отримали.
 - 3) Павло спонукає людей думати про це.
- «Спільнота Духа» означає, що всі християни перебувають у єдності, незважаючи на їхні відмінності.
 - 1) Ми можемо мати різні точки зору, темпераменти чи культурні особливості, але той факт, що всі ми перебуваємо в Дусі, має бути важливішим за політичні, академічні чи культурні відмінності.
 - 2) Якщо ми діємо по-іншому, це означає, що ми не усвідомили славу, яку отримали.
 - 3) Павло заохочує людей думати про це.
- Нагадування про милосердя Боже має упокорювати нас і бути прикладом для нас.
 - 1) Божа турбота та піклування за нас була безмежною та незаслуженою, тому ми повинні впокорити себе перед іншими.

3. Вірші 6-11 описують як «симфонію трьох рухів». Що це за три рухи?

Перший рух – це інкарнація (втілення) (Вірші 6-7).

- Тут, на наш подив, бачимо, що Ісус не лише мав божественну природу (вірш 6 – «будучи в Божій природі»), але буквально був рівним Отцю. Хоча Його й називають Сином Божим, Він цілком рівний Отцю.
- Але Він «умалив Самого Себе, прийнявши вигляд раба».

Зверніть увагу, що Павло не говорить, що Він скинув божественну природу, а радше прийняв людську природу.

- Не спантеличуйтеся словом «подібний». Це не означає, що Він лише виглядав як людина. Написано, що Він прийняв людську *природу*.
- Тоді Він мав одночасно як божественну, так і людську природу. Ці слова прямо говорять, що в Ісуса було дві природи.

Другий рух – це відкуплення (Вірш 8).

- Тут бачимо, що Він не просто впокорив Себе тим, що став людиною, але Він упокорив Себе конкретним завданням – Він *«упокорив Себе, будши слухняний аж до смерті, і то смерті хресної»*.
- Слово *«слухняний»* показує нам, що смерть Христа не була трагічним випадком. Ісус прийшов, щоб померти. Його смерть виконала Божий Закон.
- Незважаючи на той факт, що Він зберігав божественну природу, коли був на землі, Він добровільно не користувався нею, але натомість став слабким і вразливим, і помер на хресті за нас.

Третій рух – це воскресіння та майбутнє царство (Вірші 9-11).

- Ця смислова частина говорить нам, що *«й Бог повищив Його»*, це – непряме посилання на воскресіння.
- Він піднесений і царює з небес, але Павло з нетерпінням очікує дня, коли всі та все на світі приклонить своє коліно перед Ісусом.
- Це буде Його «другий прихід», коли Він повернеться відновити весь світ.

4. Як Павло заохочує нас застосовувати досвід життя Христа у нашому житті? (Вірш 5)

Вірші 6-11 не просто є красномовними теологічними заявами.

- Він закликає нас мати таке ж *«ставлення»* – слово, що означає певне мислення, постійний та всеосяжний спосіб дивитися на речі.
- Життя Ісуса характеризувалося не одним, а двома впокореннями: інкарнацією та хрестом. Він був піднесений не Сам, але Богом, і лише після Свого смирення та через нього.
- Коли ми впокоряємо себе заради Ісуса (не для того, щоб отримати силу над іншими, але просто через те, що Ісус зробив для нас), тоді ми беремо участь у смерті Ісуса, а тому певним чином будемо разом також у воскресінні.
- Христос показує нам, що *«шлях догори – це шлях донизу»*.

1) Спосіб отримати вплив – це дати владу.

2) Спосіб вести – це служити.

3) Спосіб знайти повноту – це шукати не повноти, а способу наповнити інших.

«Христос відмовився від усього добровільно, навмисно та рішуче, від усього, що належало Його особистій славі, та всього, що мало особисту вигоду. Він ніяк не обмежував Свій послух у Своєму смиренні. Усе, що Він міг віддати, Він віддав. А все, чим можна було поділитися, Він ділився. Для того, щоб роздати, нічого не було занадто малим, як і нічого не було занадто великим. Це те мислення і те життя, яке Христос заповів прикладом Свого життя і яке підтвердив Бог».

– Алек Мотьер, «Вивчення Послання до филип'ян», с. 85

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

1 Коринтян 3:3-7; 3:21-4:7

1. На яку проблему коринтської церкви звертає увагу Павло? (див. 1 Коринтян 3:3-7).

Це проблема *заздрості* (у вірші 3 читаємо про бажання мати статус, цінність чи честь), а також *суперечки* чи ворожнеча (вірш 3: активні спроби мати перевагу один над одним).

- Обидва слова стосуються постійних спроб здобути перевагу в інтересах та силі один над одним.
- Конкретна форма таких пошуків власної вигоди у Коринті проявлялася через «фракційний дух» (розділення). Коринтяни приховували свій пошук власних інтересів за завесою просування доктрини чи політики своїх лідерів.

Тут згадується і *Павло*, і *Аполлос*, і *Кифа* (Петро) з тієї причини, що на початку церкву в Коринті заснував Павло, але пізніше до її розбудови долучалися інші служителі.

- Тому окремі коринтські християни навернулися та були навчені одним лідером, деякі – навчилися від іншого, а деякі – ще від іншого.
- Кожен із цих чоловіків мав, безсумнівно, свої особливості проповідування та служіння, але тепер ці відмінності почали використовувати для гри сили.
- З'явилися фракції. Поділи та розділення у церкві. Люди говорили:
 - 1) «Я просто говорю про підхід великого Аполлоса».
 - 2) «Я маю бути лідером, бо Павло навчав мене».
 - 3) «Ну і що? Я особисто знайомий із Кифою!»

Але Павло не приймав жодного з цих аргументів.

- З одного боку, він робить комплімент християнським лідерам. Він каже, що через них «*ви всі збагатилися*» (вірш 5). Ці служителі були активними служителями, і навернення коринтян було їхньою відповідальністю.
- Але, зрештою, вони – тільки слуги (вірш 5). Їм ніколи не вдалося б нічого зробити, якби вони не мали для цього влади (вірш 5) і не були б обдарованими для цієї праці.
- Тому Павло підводить підсумок (про себе), що християнські лідери – це не будь-що (7 вірш). Усе це – від Бога.

2. Яким є корінь усієї цієї ворожнечі? Що це за хвальба? Чим ми можемо хвалитися? Який результат цієї хвальби? Чи усуває Павло всю хвальбу?

Павло говорить, що основною причиною, через яку ми не можемо жити в мирі одне з одним, є гордість і хвальба. Вірш 21 розділу 3 говорить: «Нехай ніхто не хвалиться», а у 4:7 бачимо заклик припинити цю хвальбу. Грецьке слово, яке використане тут – «*καυκσαομαι*» – «прославляти у чомусь». Це означає ототожнювати себе з чимось, отримувати впевненість та важливість від цього ототожнення.

- Перше, чим ми можемо хвалитися і про що згадано в цьому уривку, – це «люди» (3:21). Ми можемо хвалитися кимось достойним.
- Це може проявлятися по-різному. Ми можемо хвалитися сімейним родоводом, соціальним класом, політичною партією, інтелектуальним рухом.
- Друге, про що згадано тут, – це те, що ми можемо хвалитися нашими «дарми», тобто талантами та вміннями (4:6-7).
- І хоча у першому типі хвальби бачимо корпоративний підхід («подивіться на групу, до якої я належу»), то другий тип демонструє індивідуальний підхід («подивіться, чого я досягнув»).
- Завдяки цьому можна отримати впевненість від свого розуму, вигляду, талантів, досягнень чи навіть від власної моральної поведінки та релігійності.
- У будь-якому випадку ми прославляємо щось або хвалимося чимось, з чим себе ототожнюємо і з чого черпаємо важливість та впевненість.

Павло говорить, що результатом цієї хвальби є «чванливість».

- Тут використано грецьке слово «*φυσιοουστε*», що буквально означає «розбухати», тобто «надиматися» у переносному сенсі.
- Це дія, яка завдає болю. Якийсь орган тіла розбухає так, що от-от трісне. Він напух, роздувся до непропорційних розмірів.
- За його словами таким є стан природного людського «его». Що це означає? Метафора розбухання стосується як викривлення, так і крихкості.
 - 1) По-перше, гордість є нереалістичною, це роздутий погляд на себе. Вона легковажить поганими рисами і підіграє добрим рисам, тому такий образ себе є нереалістичним.
 - 2) Але, по-друге, горда людина завжди є надмірно чутливою, її легко образити чи скривдити. Роздута «его» – це вразливе «его». Наше нереалістичне самовихваляння треба постійно підживлювати, бо глибоко у душі ми знаємо, що все це фальшиве.

- Частини тіла не привертають до себе уваги, якщо з ними все гаразд. Ми не ходимо і не думаємо собі: «Мої пальці сьогодні чудово працюють!» Вони привертають увагу, коли напухли або вкрилися пухирцями, чи коли ще щось не так.
- Чому наше «его» насамперед привертає до себе увагу? Чому наші почуття так легко образити? Чому ми завжди порівнюємо себе з іншими? Чому ми відчуваємо себе приниженими або забутими? Щось завжди не так із нашим «его», нашою самооцінкою, вона завжди така крихка і нещасна.
- Тому результатом хвальби та гордості є:
 - 1) Внутрішньо – це нереалістичний, спотворений образ та крихке, схильне до образ «его».
 - 2) Зовнішньо – такі люди завжди будуть воювати одне з одним.
 - 3) Це – природний стан людського «его» та людського суспільства.

Але Павло не виключає повністю всієї хвальби. Це було б неможливо. Ми не можемо жити без похвали чогось.

- Коли він каже: *«не хваліться людьми»*, то каже: «Ви належите не Аполлосу, чи мені, але Богові». Павло говорить, що нам треба хвалитися:
 - 1) Надією, яку Бог нам дає (Римлян 5:2).
 - 2) Самим Богом (Римлян 2:17; 5:11; 1 Коринтян 1:31; 2 Коринтян 10:17).
 - 3) Христом (Філіп'ян 3:3).
- Що означає хвалитися і черпати свою ідентичність у Бога? Див. нижче.

3. Порівняйте застереження Павла про хвальбу з популярним сьогодні вченням про важливість самооцінки.

Аж до 20-го століття майже кожне суспільство вважало, що занадто висока думка про себе – це корінь зла у світі. Більшість злочинів, насильства і війн приписувалися *зарозумілості*, смертному гріху гордості.

- Від часів античних греків та Конфуція і аж до сьогодні вважалося смертельним для інших, якщо ти надто багато думав про свою важливість і вміння.
- Але у сучасній західній культурі та особливо у США існує абсолютно протилежна суспільна згода. Наша освіта, те, як ми ставимося до злочинців, основа законодавства, основа психології – усе передбачає, що проблеми людської поведінки приховані у низькій самооцінці.

- Традиційні культури наголошували, що проблема полягає у завищеній самооцінці та гордості. А ми кажемо, що проблема – у протилежному.

Стаття Лорен Слатер «Проблема самооцінки» (з'явилася у журналі *«New York Times Magazine»* від 3-го лютого 2002 р.) говорить, що за 20 років наукових відкриттів уже є достатньо доказів, щоб стверджувати, що *«люди з високою самооцінкою становлять більшу небезпеку для своїх ближніх, ніж ті, у кого вона низька. А почуття меншовартості не є джерелом найбільших проблем у нашій країні».*

- Люди з високою самооцінкою мають більшу схильність проявляти жорстокість чи ставити себе понад законом.
- З іншого боку, люди з низькою самооцінкою часто краще вчаться у школі та можуть співчувати.
- Слатер вказує на те, що неможливо добровільно відмовитися від уявлення, що соціальні проблеми походять від низької самооцінки. У традиційних суспільствах єдиний спосіб вплинути на неслухняних людей – це сказати: «Ти поганий! Перестань!» Нам же подобається ідея допомогти неслухняним людям, говорячи: «Ти добрий і цінний! Припини!»
- Теорія, що низька самооцінка спричиняє непослух, не вимагає жодного морального осуду, щоб впоратися з проблемами. Ага!

4. Як слова Павла про своє власне судження у 1 Коринтян 4:2-4 можна порівняти із сьогоденним розумінням самооцінки?

У цьому уривку Павло каже: «Дозвольте, я покажу Вам, як працює моя власна думка про себе».

Насамперед у вірші 2 він каже: «Я – служитель, у мене є робота». Але звідки він знає, чи він добра людина/добрий служитель, чи погана/поганий?

- У вірші 3 він каже: «А для мене то найменше, щоб судили мене ви чи суд людський». Слово *судити* – це «проголошувати вердикт».
 - 1) Він каже, що взагалі не бере до уваги людське схвалення чи людську думку, щоб оцінити себе. Його совість та ідентичність не ґрунтуються на словах людей про нього. Це не пов'язано з жодною оцінкою або чиеюсь думкою.
 - 2) Він каже: «Мені байдуже, що Ви думаєте про мене. Мені байдуже, що будь-хто думає про мене». За жодними стандартом тут *не йдеться* про низьку самооцінку. Павло цілком упевнений.
- Але як Павло дійшов до цього? Як думка інших людей перестала бути важливою для нього?

1) Більшість сучасних людей кажуть таке: «Байдуже, що інші люди думають про тебе. Важливо, що ти думаєш про себе. Ти не повинен жити за стандартами інших. Обирай свої власні стандарти. Обери, ким ти хочеш бути, і будь ним».

- Але це не те, що робить Павло! Він не говорить: «Мені байдуже, що Ви про мене думаєте, *мені* важливо лише те, що я думаю про себе!»
- Але він каже таке: «Мені байдуже, якщо мене судитимете Ви, чи людський суд, бо я не суджу себе».

1) Іншими словами, Павло каже: «Мені байдуже, що Ви думаєте про мене, але мені також байдуже, що я думаю про себе. Мене мало турбує *Ваша* думка про мене, але мене так само мало турбує *моя власна* думка щодо себе».

2) Зверніть увагу, що він додає: «Я бо проти себе нічого не знаю, але цим не виправдуюсь». Він каже: «Те, що моя совість є чистою, не означає, що я – невинний. Якщо я почувуюся добре, це не означає, що я маю рацію».

3) Зрештою, Гітлер також, напевно, мав чисте сумління, але це не означає, що він був невинний.

Що робить Павло? Сьогодні ми не знаємо, як виправити низьку самооцінку, окрім як замінити її завищеною самооцінкою. Але Павло не потрапляє у таку пастку. Він не отримує свою впевненість через надмірний індивідуалізм, обираючи для себе свої власні стандарти, а потім задовольняючи їх.

- Павло усвідомлює, що замінити одні стандарти на свої власні – це не вихід. Звісно, ми відчуваємося жахливо (низька думка про себе), коли ми не можемо жити згідно з чиймись стандартами чи культурними нормами. Але ми також відчуваємося погано, коли не можемо жити відповідно до своїх стандартів.
- Невже тоді адекватним рішенням для виправлення низької самооцінки і щоб заробити власне схвалення може бути встановлення власних стандартів, що відрізняються від тих стандартів, які мають люди навколо? Чи, може, відповідь у тому, щоб понизити стандарти людей, які нас оточують? Тоді я почуватимуся жахливо, бо у мене будуть низькі стандарти!
- Павло не робить нічого подібного, але він є виразно впевненою в собі людиною! В історії людства він – один із найвпливовіших лідерів. У нього неймовірна впевненість. Ніщо не може зрушити його. Як йому це вдалося?
- Він каже: «Я бо проти себе нічого не знаю, але цим не виправдуюсь; Той же, Хто судить мене, то Господь».

1) Павло каже: «Моя совість є чистою, але це не робить мене праведним. Бог робить мене праведним».

2) Відповідь знаходимо у таких словах Павла: «А для мене то найменше, щоб судили мене ви чи суд людський».

- Це може виглядати дивно, тому що коринтяни не були судом. Однак він говорить метафорично.

1) Ось як, зазвичай, працює наша самооцінка. Щодня ми перебуваємо в суді. Усе, що ми робимо, вноситься як докази для звинувачення (ми в халепі), або для нашого захисту (ми в безпеці). Інколи ми почуваємося, що виграємо суд, а інколи, що програємо.

2) По суті, ми всі однакові. Атеїст може сказати: «Я отримую свою самооцінку від того, що я добра і турботлива людина». Буддист, мусульманин чи єврей можуть мати вимогливіші стандарти, але, так чи інакше, все зводиться до того, що вирок залежатиме від поведінки.

3) Тому кожного дня ми перебуваємо в умовах суду.

- Але Павло каже, що розгадав таємницю. «Цей суд закінчився для мене! Я більше не в ньому! Його немає. Бо остаточний вирок було оголошено». Він каже: «Я не шукаю вироку від вас, я сам собі не виношу вироку». Це все робота Бога.
- Як таке може бути? Він говорить про це дуже просто: «Ви не можете виправдати мене. Я не можу виправдати себе. А тільки Господь, Який судить мене. Лише Його думка важлива». Лише в Ісусі Христі та лише у Євангелії Ісуса Христа можна отримати вирок без урахування поведінки.
- В іншому посланні Павло пише: «А Божа праведність через віру в Ісуса Христа в усіх і на всіх, хто вірує, бо різниці немає, бо всі зрішили, і позбавлені Божої слави, але безкоштовно виправдуються Його благодаттю, через відкуплення, що в Ісусі Христі» (Римлян 3:22-24).

Євангельське християнство повністю перевертає з ніг на голову думки про самооцінку. Вирок не впливає з поведінки, однак вирок впливає на поведінку. У ту мить, коли я повірю, вирок оголошено: «Тож немає тепер жодного осуду тим, хто ходить у Христі Ісусі не за тілом, а за духом» (Римлян 8:1).

- Вирок ухвалено, і тепер я поведжуся на основі вироку. Він любить мене. Він приймає мене. Тепер я не повинен робити щось, щоб наповнити своє резюме.
- Тепер мені не треба робити щось, щоб виглядати добре. Тепер я можу робити щось, щоб робити щось. Допомогати людям, щоб допомагати людям, а не щоб почуватися добре, не щоб заповнити свою порожнечу.
- У межах будь-якої іншої форми ідентичності ми кажемо: «Те, що дасть мені цінність, – це те, що я ліберал чи те, що я консерватор». Або: «Я – добра людина, я – вільна людина». «Я – релігійна людина», або «я – моральна людина».

- Тут поведінка завжди впливає на вирок. Але вирок так ніколи й не ухвалюється.
- Павло більше не на суді, бо Ісус пішов на суд. Це був нечесний суд, і Його стратили.
- Замість нас Він узяв на Себе осуд, на який ми заслужили. Він поніс на Собі цей суд, щоб ми більше на суд не приходили.
- І в ту мить, коли ми кажемо: «Господи Боже, прийми мене через те, що зробив Ісус», то Єдиний, Чия думка насправді є важливою, дивиться на мене і бачить мене як ціннішого за всі коштовності світу.

Це веде до життя, де ми не перевіряємо себе постійно, чи пройшли ми суд, чи ні. Павло не так багато дивився на свою поведінку. Звісно, що він оцінював щось, щоб стати кращим, але він не був би вільний від цього виснажливого суду, якби ґрунтував його саме на своїй поведінці.

«Виправдання благодаттю – це цілковитий успіх [який ми маємо у Христі] на останньому суді. Тому Павло призупиняє судження про ефективність його місії, віддаючи це та все інше в руки Бога».

– Ентоні Тіселтон «Перше Послання до коринтян», с. 341-342

Християнська ідентичність працює абсолютно по-іншому, ніж будь-яка інша ідентичність. Саме тому те, що ми бачимо у Павла, можна назвати «блаженним самозабуттям».

- Він не завжди судить себе. Християнська ідентичність виводить нас із зали суду. Суд закінчився. Вирок ухвалено.
- Це – євангельське смирення, що базується на блаженному самозабутті. Це не завищені думки про себе, як у сучасних культурах, це не занижені думки, як у традиційних культурах.
- Це – менше думок про себе.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Тепер я прийшов до тієї частини християнської моралі, де вона різко відрізняється від усіх інших моралей... Немає такої провини, яка зробила б когось ще більш непопулярним, і такої провини, яку ми вперто не бачимо у собі... Я говорю про гордість і зарозумілість. Протилежним до цього є смирення. Згідно з християнськими вчителями, гордість призводить до всіх інших гріхів: це стан розуму, який абсолютно протилежний до Бога. Як же може бути так, що люди, яких очевидно з'їдає гордість, можуть казати, що вони вірять у Бога, і думати, що є релігійними? Боюся, що у такому випадку вони поклоняються вигаданому богові. Вони теоретично визнають, що вони ніщо у присутності цього вигаданого бога, але насправді постійно вигадують, як він постійно утверджує їх і думає, що вони є значно кращими за інших людей. Гордість часто використовують, щоб заглушити інші гріхи. Вчителі часто апелюють до гордості учня чи, як вони кажуть "поваги до себе", щоб змусити його добре поводитися. Багато чоловіків подолали боягузтво, хтивість, запальний характер через думки, що вони стоять вище цього всього, тобто завдяки гордості. Диявол регоче. Його цілком влаштовує, щоб Ви були непорочні та хоробрі, якщо перебуваєте у полоні гордості.

За своєю природою гордість є азартною, водночас інші гріхи є азартними лише, так би мовити, випадково. Гордість не отримує задоволення, маючи щось, а лише якщо має більше, ніж ближній. Ми кажемо, що люди гордяться своїми статками, розумом, красою, але насправді це не так. Вони пишаються тим, що багатші, розумніші, красивіші за інших. Саме таке порівняння породжує гордість: задоволення від того, що ти – більший за інших. Гордість – це рак душі. Вона з'їдає будь-яку можливість любові, задоволення чи навіть просто здорового глузду... Якщо ми усвідомимо, що через наше релігійне життя ми почуваємося краще і вище за всіх, то можна бути впевненими, що нами керує не Бог, а диявол. Справжня перевірка, що ми у Божій присутності – це коли ми забуваємо про себе взагалі або коли почуваємося малою і брудною річчю. Значно краще просто забути про себе взагалі.

Якщо Ви хочете дізнатися, наскільки великою є Ваша гордість, то запитайте себе: "Наскільки сильно мені не подобається, коли інші люди зневажливо ставляться до мене чи відмовляються помічати мою присутність, чи вставляють своїх п'ять копійок, чи ставляться зверхньо, чи просто "вимахуються"? Через те, що я хочу бути великим цабе, мене дратують люди, які хочуть бути великим цабе..." Не думайте собі, що смиренна людина – це та, яку люди називають "смиренною", той, хто завжди говорить, що він смиренний, що він – ніхто. Це людина, яка є щирою і справді виявляє зацікавлення у наших словах. Але справді смиренна людина не буде думати про смирення, вона взагалі не буде думати про себе.

Щоб любити і захоплюватися чимось, окрім себе, треба відійти від духовної руїни. І хоча нам ніколи не буде добре від того, що ми будемо любити щось більше, ніж Бога, саме у Бозі ми знаходимо щось, що значно перевершує все інше. Якщо ми не знаємо Бога, то й не знаємо, що ми – ніщо у порівнянні з Ним. Горда людина завжди дивиться зверхньо на речі та людей. І, звісно, що, дивлячись униз, ти не бачиш того, що вгорі. Якщо хтось хоче здобути смирення, то я можу порадити перший крок. Перший крок – це усвідомити, що ти гордий. Це – великий крок. Але без нього нічого більше зробити не вдасться. Якщо Ви думаєте, що не горді, то Ви таки дуже горді».

– К. С. Льюїс¹

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас і чому?**2. Згідно з цитатою Льюїса, чому важливо розуміти природу гордості та смирення?**

Льюїс подає чотири причини, чому для нашого духовного стану важливо зрозуміти природу гордості та смирення.

По-перше, саме в цьому християнство «різко відрізняється від усіх інших» систем моралі та етик.

- Якщо ми цього не усвідомлюємо, то ми не будемо бачити відмінностей між християнством і просто моралізмом чи релігією.
- Льюїс був експертом з класичної моральної філософії греко-римського світу, але християнство також відрізняється від ісламу та сучасного секулярного індивідуалізму. Жодна з цих систем не наголошує на смиренні та постійному покаянні так, як це робить християнство.
- Євангеліє каже, що ми спасенні лише благодаттю. Це кардинально змінює наше самосприйняття.
- У всіх інших філософіях та релігіях вищі стосунки з Богом ґрунтуються на якихось духовних досягненнях чи поведінці. Це дає юридичну основу для похвали та самостійної рекомендації. У євангельському християнстві все відбувається по-іншому.

По-друге, Льюїс каже, що «гордість призводить до всіх інших гріхів».

- «Гордість, гординя» – це найперший із смертних гріхів у класичній християнській моралі. Гордість і егоцентризм є основою для інших гріхів.
 - 1) Поведінка нелюбові виникає, коли ми ставимо свої потреби вище за інших.
 - 2) Непослух Божому Закону відбувається, коли ми припускаємо, що знаємо краще за Бога те, що потрібно нам та іншим.

- 3) Гіркота вимагає, щоб ми поставили себе як суддю замість Бога.
 - 4) Хвилювання ґрунтується на припущенні, що ми знаємо краще, ніж Бог, як мають рухатися обставини у житті.
- У кожному випадку «гріх під іншими гріхами» – це гордість. Це тоді, коли ми ставимо свою мудрість, потреби, бажання та інтереси вище Божих.

По-третє, Льюїс каже: «Немає такої провини, яку ми вперто не бачимо у собі».

- Власне, сама суть природи гордості та смирення полягає в тому, що їх важко помітити у собі.
 - 1) Горді люди зі своїм надимленим образом себе самих ніколи не подумують, що у них є така негативна риса як гордість.
 - 2) Горді люди вважатимуть, що вони відносно смиренні, а насправді смиренні люди (за визначенням) – це ті, які визнають, що вони сповнені гордості.
- Але якщо Льюїс має рацію і гордість – корінь усіх гріхів, то її невидимість є вкрай небезпечною. Вміння помічати нашу гордість є ключовим для нашого духовного виживання. Саме тому нам треба ретельно обдумати та вивчити цю тему.

По-четверте, Льюїс каже, що гордість з'їдає «дуже релігійних» людей.

- Цілком правильно, що гордість серед релігійних і моральних людей є набагато гіршою, ніж у середовищі нерелігійних людей. Очевидна самоправедність та зверхність стількох релігійних людей – одна з основних причин, чому так багато людей цураються Бога та віри.
 - 1) Гордість можна використовувати, щоб уникати набагато серйозніших гріхів, як-от сексуальної розпусти чи пияцтва. Можна сказати собі: «Я не буду таким, як оті аморальні, невиховані люди! Я – кращий!»
 - 2) Як зауважує Льюїс: «*Диявол регоче*», коли бачить, що ми починаємо контролювати себе через самоправедність. Він знає, що тоді зможе зробити з нас жорстоку та закам'янілу людину.
- Дуже часто люди, які найбільше борються з гріхами плоті, є відносно смиренними, м'якосердними людьми, які, на відміну від фарисеїв, роблять світ кращим.

3. Згідно з Льюїсом, що є гордістю та смиренням? Дайте їм визначення.

По-перше, Льюїс каже: «Гордість є азартною... порівняння з іншими робить нас гордими».

- Це – очевидно. Горді люди формують підґрунтя для структури власної ідентичності на сприятливих порівнянь з іншими. Їхнє розуміння самих себе і своєї цінності базується на тому, що у деяких сферах (фінансів, зовнішності, визнання, моральності, характеру, раси/національності тощо) вони кращі, ніж інші.
- Але це означає, що гордість забирає будь-яку можливість просто насолоджуватися *будь-чим* чи *будь-ким*. Гордість робить нас нещасливими у роботі, але щасливими, якщо ця праця має вищий статус і приносить більше прибутків, ніж праця іншого.
- Гордість може навіть робити нас нещасливими, якщо ми красиві, але щасливими, якщо ми є красивішими за інших. (Льюїс правий, що коли ми є гордими та перебуваємо у кімнаті з іншими, такими ж красивими людьми, то не будемо отримувати задоволення).
- Іншими словами, гордість означає, що все обертається навколо нас. Ми не можемо насолоджуватися нічим просто так. *«Щоб любити і захоплюватися чимось, окрім себе, треба відійти від духовної руйни».*
- Тому гордість – це, по суті, схема «вчинки-праведність». Ми завжди «заробляємо бали», щоб переконати себе, що з нами все гаразд, щоб довести, що ми цінні.
 - 1) Гордість означає, що ми не займаємося музикою заради музики. Все обертається навколо *нас* – ми займаємося нею, щоб довести свою цінність.
 - 2) Гордість означає, що нам подобається хтось не тому, що ми любимо *цю людину*, а тому, що наш образ буде більш виграшним, якщо ця людина полюбить нас.
- Саме тому Льюїс каже: *«Гордість – це рак душі. Вона з'їдає будь-яку можливість любові, задоволення чи навіть просто здорового глузду».*

По-друге, гордість є нереалістичним, роздутим поглядом на наші здібності, мудрість і самодостатність.

- Льюїс чітко доносить це на прикладі гордої людини, яка *«завжди дивиться згори донизу»*, а тому не здатна побачити Бога – Того, *«Який завжди вище за нас»*.
- Гордість знищує наше відчуття пропорції. Якщо у нас є чітке бачення, Ким є Бог, то ми не можемо мати роздуте уявлення про власні вміння.

По-третє, гордість – це зосередження на собі.

- Льюїс говорить, що у присутності Бога ми можемо побачити себе як *«малу і брудну річ»*. Часто так починаються стосунки з Богом, коли ми по-новому усвідомлюємо свій гріх, навіть із туманним розумінням Євангелії та того, що Христос зробив для нас.
- Однак, – каже Льюїс, – щойно ми отримаємо чітке бачення гріха та благодаті, це дасть нам велике розуміння смиренності. Це *«забуття про себе зовсім»*. Тоді він дає визначення смиренній людині: це не той, *«хто завжди говорить, що він смиренний, що він – ніхто»*, але той, хто щасливий і виявляє незвичайне зацікавлення в інших, бо *«зовсім не думає про себе»*.

Тоді можемо сказати, що є два типи гордості:

- 1) Самозвеличування, зосередження на собі (те, що можна назвати «манією величі»).
- 2) Самозневага, зосередження на собі (те, що можна назвати «комплексом неповноцінності»).

Обидва є видами самосвідомості, зосередження на собі.

- Обидва походять із внутрішньої порожнечі, яку ми намагаємося заповнити. Ми намагаємося заслужити власну цінність.
- Єдина різниця полягає у тому, що зверхня людина відчуває, що вона живе згідно з визначеними стандартами, а людина з низькою самооцінкою відчуває, що ні. Однак система та сама.
- Смирення – це не погані думки про себе, це менше думок про себе. Це коли наше самозвеличування зникає через усвідомлення гріха, але й також, коли наша самозневага зникає – через Божу благодать.
- Це забирає внутрішню порожнечу і зосередження на собі. Тепер наші цілі (робота, стосунки) не крутяться навколо нас і потрібні нам не для того, щоб ми могли підтвердити власну цінність. Тепер можна досягати їх і насолоджуватися ними просто так.

4. Згідно з Льюїсом, як ми можемо перевірити себе щодо гордості та смирення?

- Перший тест на гордість полягає в тому, що горді люди дуже чутливі до *«зневажливого ставлення»*. Для гордих людей смертельною є не критика, а, безумовно, ігнорування чи зверхнє ставлення. Тому, що легше і більше ми ображаємося, то більше ми є егоцентричними й гордими. Бо все обертається навколо нас.

- Другий тест на гордість – це те, що ми особливо ненавидимо, коли інші «вимахуються». Друга ознака гордої людини – це те, що ми не можемо стерпіти інших хвальків та егоцентричних людей.
- Третій тест на гордість – найважливіший. «Якщо ви думаєте, що не горді, то ви таки дуже горді». Горді люди за визначенням не думають, що вони не горді, а смиренні люди думають, що вони таки горді. Тому якщо ми думаємо, що ми не є гордими, то ми таки горді.
- Перший тест на смирення – це чи маємо ми збалансований, реалістичний самообраз, який включає як сильні, так і слабкі сторони. Біблія говорить, що всі люди є егоцентричними, тому смиренна людина це помітить.
- Другий тест на смирення бачимо в тому, як Льюїс описує смиренну людину: «Це людина, яка є щирою, і справді виявляє зацікавлення у наших словах». Смиренні люди будуть виглядати не смиренними, а незвично веселими, люблячими та співчутливими. В інших місцях Льюїс говорить: «Похмуре зосередження на собі – це знак пекла». Ніщо так не висмоктує радість із життя, як гордість. Нам ніколи не вдається розслабитися. Завжди все перетворюється на чергове випробування, чи кращий ти за інших.

Зверніть увагу: є ще четвертий тест на гордість, особливо для релігійних людей. «Якщо ми усвідомимо, що через наше релігійне життя ми почуваємося кращими й вищими за всіх, то можна бути впевненими, що нами керує не Бог, а диявол». Це – дуже важливо.

- Якщо ми віримо, що спасаємося вчинками, то нам *треба* буде почуватися вищими за інших людей, які не поділяють наші вірування та мораль.
- Якщо ми віримо, що спасенні благодаттю, то просто *не можемо* ставитися зверхньо до тих, хто не поділяє наші вірування та практики. (Зрештою, нас не спасає правильна доктрина чи етика).
- Льюїс має рацію. Якщо наша релігія спонукає нас зневажати інших, то ми – фарисеї, а не послідовники Христа. Фарисеї теж звідкись черпали свою ідентичність. Кожен, хто не розділяв їхніх поглядів, вважався нижчим. (Виходячи з припущення, що зі мною все гаразд, бо я тяжко працював, щоб бути моральним, а не як отой невихований ледар).
- Євангеліє змінює структуру нашої ідентичності, оскільки тепер із нами все гаразд через працю і любов Ісуса Христа. Тепер ми можемо обійняти «інших» без зверхності.

5. Як, згідно з Льюїсом, можна розвивати смирення?

В останньому абзаці Льюїс говорить про три способи як розвивати смирення.

Найменший і найбазовіший спосіб підірвати гордість – це «полюбити щось, окрім себе».

- Будь-яка любов, яка витягає з нас егоцентричність, є корисною. Це – одна з причин, чому виховання дітей може бути духовно корисним. Діти (особливо малі) мало що дають натомість, але потребують дуже багато.
- Батьківство – це вид жертвовного служіння. Воно зробило багатьох егоцентричних людей смиреними та люблячими.
- Проте Льюїс швидко додає, що без Бога це не приведе нас далеко. Без Бога жертвна любов стає ідолопоклонництвом, що створює ще більше проблем!

Наступний крок для розвитку смирення – треба «усвідомити, що ти гордий. Це – великий крок. Але без нього нічого більше зробити не вдасться».

- Євангеліє говорить, що ми не просто винні у гріхах (порушенні правил), але у верховному гріху (коли ми ставимо себе вище за всіх і Бога).
- Доки ми не усвідомимо цього, ми не зможемо духовно просунутися. Усе починається з покаяння, а християнське покаяння – це не просто жаль за якийсь конкретний гріх, але за панівну гордість та зосередження на собі, що і є коренем нашого нещастя та зла.

Останній крок для розвитку смирення – це «любити Того, Хто абсолютно перевершує нас».

- Тут є цікаве поєднання фраз. Для гордої людини болісно порівнювати себе з кимось вищим. Чому? Бо вся її ідентичність базується на гордості та на виграшних порівняннях з іншими.
- Але у Євангелії ми дізнаємося, що цей Бог, Який безмежно більший за нас, став слабким і вразливим. Він позбавив Себе *Свої* слави! Він не чіплявся за Свою верховність, але став Слугою і заради нас пішов на хрест (Філіп'ян 2).
- Коли ми каємося у нашому старому джерелі ідентичності (сприятливі порівняння з іншими) і обґрунтовуємо свою ідентичність та цінність тим, що Христос зробив для нас, то стаємо вільними, щоб насолоджуватись (безболісно) Кимось, Хто значно більший за нас.
- Навіть більше, бо чим більше ми бачимо, яким великим та люблячим Батьком є Бог, тим більше ми відчуваємо нашу присутність у *Його* сім'ї, а також, що царюватимемо з Ним.

- Тому кожного разу, коли ми усвідомлюємо у нашому серці, наскільки великим є Бог, ми водночас і впокоряємося, і підносимося.

Підсумок: смирення починається з будь-якої жертовної любові та служіння. Воно відкривається для нас, коли ми каємося та визнаємо нашу гордість перед Богом. І вона зростає, коли ми розуміємо та радіємо у величі Божої благодаті та слави.

6. Яку одну найважливішу річ Ви вивчили з цього заняття? Як можна її застосувати на практиці?

¹ К. С. Льюїс з розділу «Великий гріх» у книзі «Просто християнство».

Здержливість та емоції

Заняття 5 | Курс 3

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ЗДЕРЖЛИВІСТЬ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Здержливість у Новому Завіті позначене грецьким словом «*егократія*» (1 Коринтян 7:9, 9:25; Галатів 5:23), що буквально означає управляти собою, керувати собою.

- «Здержливість» – це вміння контролювати емоції та бажання, замість того, щоб дозволяти їм контролювати нас.
- Найочевидніший провал здержливості – це наші численні залежності. Кожен із нас має проблеми принаймні у *деяких* з цих сфер. Чи це контроль над язиком, чи над нашим часом, чи думками.
- Якщо ми не навчимося опановувати себе, то гнів, страх, сум, заздрість, амбіції та сексуальні бажання рано чи пізно, позбавлять нас роботи, шлюбу, дружби та навіть життя.

У стародавні часи емоції та бажання вважалися «нижчими», пов'язаними з фізичною природою, в той час як розум вважався «вищим», пов'язаним із нашим духом.

- Стародавні культури вважали здержливість актом нашої волі, щоб слідувати за вищою природою та придушувати нижчу.
- Сучасне суспільство, однак, заохочує «самопізнання» на противагу здержливості.
 - 1) Придушення розглядають як *причину* непідвладних залежностей, а не як *ліки*.
 - 2) Воно радить ідентифікувати наші найглибші бажання та перебудувати наше життя, щоб утвердити та задовольнити їх.

Біблійний підхід до здержливості досить відрізняється від стародавніх і сучасних культурних методів. Біблія не говорить нам, що наше тіло гірше і більш грішне, ніж розум чи душа, а також не розділяє нас на «вищий» розум та «нижчі» почуття.

- Згідно з Біблією, наші думки (Буття 6:5; Римлян 1:21), наша воля (Приповісті 6:14; Римлян 2:5) та наші почуття (Приповісті 14:13; Римлян 9:2) вкорінені у «серці», з якого випливає все у нашому житті (Приповісті 4:23).
- Чому? Наші думки, почуття та вчинки впливають з любові нашого серця. Вони контролюються тим, що ми любимо, що вважаємо красивим, цінним та добрим.

- Так, Августин сказав, що християнське життя – це «правильний порядок того, що ми любимо». Відсутність «здержливості» починається з того, що ми любимо щось (зазвичай особисте задоволення, визнання тощо) більше, ніж інші речі (загальне добро чи Самого Бога).
- Здержливість у певній сфері не настає через придушення любові до цієї сфери, а через збільшення любові до Бога.

Християнська здержливість, в основному, не складається з прямого придушення почуттів задля правильного мислення. Також це не просто сила волі. Дурість, хтивість, амбіції, заздрість та відчай так само стосуються думок, як і емоцій, і всі вони походять із серця і того, що воно вважає красивим, правдивим і добрим. Біблійний спосіб здержливості та самоконтролю є дуже «цілісним».

- Він тягне за собою поглиблення любові та прославляння Бога.
- Він вимагає зміни у думках, визначаючи фальшиві вірування («якщо я не матиму цього, то я невдаха!»).
- Він вимагає підзвітності перед іншими за нашу поведінку. Біблія не говорить, що християнський характер – це результат індивідуальних зусиль і сили волі. Він розвивається лише у спільноті, наповненій Духом.
- Зрештою, він вимагає зовсім іншого підходу до наших почуттів.

1) Хоча традиційні культури говорять нам, що треба просто придушувати наші почуття, а сучасні навпаки – виявляти їх, книга Псалмів (особливо) закликає нас *молитися* нашими емоціями.

2) Ми часто дивуємося, наскільки емоційно насиченими є слова автора Псалмів, але нам треба пам'ятати, що вони також є *молитвами*. Емоції не заперечуються, але вони «проговорюються» перед обличчям Бога.

3) Наші почуття є відкритими, чесними, але у контексті поклоніння, сповіді перед Богом та прохання до Нього. Це завжди буде змінювати те, як ми їх відчуваємо.

Які твердження вразили Вас і чому?

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

1 Коринтян 9:23-10:13

1. Що, за словами Павла, є причиною, чому спортсмени на тренуванні мають таке велике стримування? Що це говорить нам про те, як працює здержливість?

У вірші 25 Павло говорить: *«І кожен змагун від усього стримується»*. Іншими словами, спортсмени, що тренуються, є прикладом «здержливості».

- Життя атлетів є зразком рівноваги. Вони їдять не забагато й не замало. Вони сплять ані не забагато, ані не замало. Усе в їхньому житті – на своєму місці. Вони не дозволяють собі, щоб відпочинок, їжа та щось інше ставало на перешкоді до їхнього тренування.
- Павло каже, що вони «стримуються від усього». Але чому? Відповідь: *щоб прийняти вінок, тобто приз*. Спортсмени мають багато бажань, але вони підкорили їх одному – найбільшому. Їхні бажання їсти шоколад, пити алкоголь чи просто спати й не тренуватися підкорилися одному найвищому бажанню.

Це відрізняється від вчення греків та Платона. Павло говорить нам, що здержливість – це не настільки справа волі, як серця. Те, що говорить Писання, йде в розріз зі здоровим глуздом як тоді, так і зараз.

- У стародавні часи люди думали, що здержливість – це вправи для розуму та воля над почуттями. З цієї точки зору серце наповнене почуттями, але їх треба правильно розставити. Ми маємо діяти згідно з нашою волею, не згідно з нашими почуттями. Багато людей і досі так мислять про здержливість.
- Але Павло говорить у цьому прикладі, що здержливість – це не просто вольове зусилля над почуттями. Він каже, що ми *завжди* під контролем наших глибинних бажань – того, що найбільше зачаровує наше серце.
- Хибно вважати, що ми здобудемо здержливість через придушення своїх почуттів. Натомість здержливість приходить від активного зосередження на якійсь меті, яка стає основою порядку всього нашого життя.
- Прості зусилля волі над почуттями не спрацюють, тому що ми не так були створені.

Ось приклад зі Старого Завіту. Яків хотів одружитися з Рахиль. Тому *«Служив Яків за Рахиль сім літ»* (Буття 29:20). Він був готовий працювати, не покладаючи рук, сім років на її батька Лавана.

- Звідки у нього взялася така дисципліна? «А вони ... були в його очах, як кілька днів» (Буття 29:20). Йому легко давалася витривалість. Він ніколи не казав: «Ну, коли це вже закінчиться?» У тексті читаємо, що він навіть не відчував, що працює.
- Чому? «І служив Яків за Рахиль сім літ, а вони через любов його до неї були в його очах, як кілька днів». Це було не просто зусилля волі. Це пояснює все. Усе, на що ми найбільше налаштуємо своє серце, те, що буде нашим найбільшим бажанням, те і впорядкує всі інші наші бажання. Це та річ, якій підкоряться всі бажання серця, це – ціль нашого життя.
- Заради любові, яка була перед ним, – любові Рахиль, Яків упорядкував усе у своєму житті так, що сім років минули непомітно.

2. У чому наведений образ спортсмена є аналогом християнської здержливості? Яким є наш «приз» чи «вінець»?

- Павло говорить нам, що є одна верховна мета, яка правильно розставить усі бажання нашого серця і дасть нашому життю рівновагу та здержливість. Що це? Це – *приз*, або вічний вінець (вірш 25). Цей вінець є нетлінним. Що це може бути?
- Логічно припустити, що Павло говорить про свою індивідуальну небесну нагороду, заради якої Павло виснажує власне тіло та важко працює щодня. Якщо це дійсно так, то це суперечить усьому, про що Павло говорив раніше.
- Чи може чоловік, який написав послання до галатів та римлян, особливо Римлян 8:1 – «Тож немає тепер жадного осуду тим, хто ходить у Христі Ісусі», говорити, що він дуже важко працює, адже боїться, що насамкінець може не потрапити до раю? (вірш 27 – «негідним») Хіба це логічно? Зовсім ні.
- То що ж тоді є його «вінцем»? Яка пристрасть об'єднує його життя та все впорядковує в ньому?
- Ось кілька інших місць, де він говорить про це. У 1 Посланні до солунян 2:8,19 він каже: «Так бувши ласкаві до вас, хотіли ми вам передати не тільки Божу Євангелію, але й душі [життя] свої, бо були ви улюблені нам. Бо хто нам надія, чи радість, чи вінок похвали? Хіба ж то й не ви перед Господом нашим Ісусом в Його приході?» У Филип'ян 4:1 він пише: «Отож, мої браття улюблені, за якими так сильно тужу, моя радосте й вінче [вінець]».

- Ключовим є 1 Коринтян 9:23, де написано про пристрасть Павла: «А це я роблю для Євангелії, щоб стати її спільником [спільником її благословіння]». Слово «спільник» – це грецьке слово «койнонія» з префіксом «син-койнонія», тобто «спільна участь». Павло говорить: «У мене є ці неймовірні благословіння у Євангелії. Пристрасть мого життя – це поділитися з усіма, віруючими і невіруючими, тією ж радістю, яку маю я. Я хочу ділитися тими речами, які бачу в Ісусі. Я віддаю все у своєму житті. Я терплю все, бо я хочу відобразити красу Бога іншим людям, щоб і вони бачили чудодійну славу і красу Того, на Кого я зараз дивлюсь».

Павло говорить, що, зрештою, здержливість – це *спрямування на іншу річ*.

- Це відрізняється від того, що світ говорить про здержливість. Ми чуємо: «Тобі лише треба зазирнути всередину і знайти силу. Ти повинен просто вирішити, що ти хочеш бути такою людиною, якою завжди хотів бути».
- Павло говорить, що здержливість не працює так егоцентрично. Він говорить, що не здобув здержливість, коли шукав її. Він отримав її, коли шукав її заради Бога та інших.
- Здержливість – це не те, що можна прямо розвивати, щоб почуватися добре щодо самого себе. Вона є наслідком любові до інших, особливо до Бога.

3. Які є практичні вказівки у 1 Коринтян 10:11-13 щодо здержливості?

Тут Павло перелічує гріхи та провини Ізраїлю і як Бог його за це карав. Тоді він каже: «Усе це трапилось з ними, як приклади, а написане нам на науку, бо за нашого часу кінець віку прийшов. Тому то, хто думає, ніби стоїть він, нехай стережеться, щоб не впасти! Досягла вас спроба не інша, тільки людська; але вірний Бог». На мій погляд, тут є три практичні вказівки.

Писання

«Усе це трапилось з ними, як приклади, а написане нам на науку». Павло говорить, що ми можемо використовувати Писання, щоб жити так, як треба. Вершинним прикладом такого життя був Сам Ісус.

- Ісус, звісно, мав досконалу здержливість. Він незворушно йшов до Єрусалима. Ніколи не відступав. Ніколи не відкладав свою місію. Він був людиною цілковитої здержливості та дисципліни.
- Як Йому це вдавалося? Звичайно, Він був Богом, однак Біблія вказує на те, що на землі, у Своїй людській подобі, Ісус мав використовувати ті ресурси, які мали люди (Дії 10:38). Тому бачимо, що кожного разу, коли Йому потрібна була здержливість, Він використовує Писання.

1) Як Він впорався зі спокусами сатани? Силою волі? Ні, через використання Писання: *«Написано!»* (Матвія 4:1)

2) Коли солдати мали от-от схопити Його у Гетсиманському саду, Петро вихопив меч. Але Ісус каже: *«Петре, сховай свого меч в його місце, бо всі, хто візьме меч, від меча і загинуть. Чи ти думаєш, що не можу тепер упросити Свого Отця, і Він дасть Мені зараз більше дванадцяти легіонів Анголів? Але як має збутись Писання, що так статися мусить?»* (Матвія 26:52-54)

3) І також приклад на хресті, коли Він в агонії, яку ніхто більше не відчував, викрикує: *«Боже Мій, Боже Мій! Чому Ти покинув Мене?»* Він цитує Псалом 21:2.

- Коли ми перебуваємо у глибокому болю та стражданні, то не кажемо: *«Гм, що ж мені зараз сказати? Які слова будуть доречними?»* Коли нас вдарили у спину, то ми інстинктивно говоримо те, чим охоплене наше серце і розум. І коли Він був зраний, то з Нього кров'ю полилося Писання.
- Хто думає про виконання Писання, коли його заарештовують і хочуть вбити? Той, Чий розум і серце повністю було сповнене Божим Словом (Біблією).

1) Теми, образи, метафори та історії з Писання опановували Його уяву. А те, що захопило та схвилювало нашу уяву, захопило і наше серце.

- Писання – це не той *ключ* до здержливості, в якому ніби є якась магічна сила. Воно є *ключем*, бо наша проблема полягає в тому, що Бог існує, але ми не захоплюємося Його красою.

Спільнота

У вірші 12 читаємо відомий заклик: *«Тому то, хто думає, ніби стоїть він, нехай стережеться, щоб не впасти!»* Павло застерігає своїх читачів, що вони не можуть довіряти своєму власному судженню про силу власного характеру, особливо у сфері здержливості.

- Гордість (як ми сказали на попередньому занятті) створює величезний самообман. А залежність завжди підживлює себе у наших серцях шляхом заперечення. Ми завжди думаємо, що нам властива здержливість, хоча це зовсім не так.
- Гордість примушує нас почуватися добре тоді, коли все далеко не так. Це означає, що ми не можемо зростати лише у самовладанні. Ось як Павло говорить про це.

1) *«Тому то, хто думає, ніби стоїть він, нехай стережеться, щоб не впасти!»* Тобто якщо ми думаємо, що все гаразд, чи що ми можемо з цим впоратися наодинці, то насправді ми помиляємося.

2) Ми у тому ж човні, що і усі інші. Всі спокуси, які ми переживаємо, на інших чигають також, тому їх треба вислухати. Бо кожен може піддатися спокусі.

- Більшість із нас знає, де у нас найбільші проблеми із здержливістю, але ми соромимося розповісти про це іншим. Ми кажемо: «Я можу впоратися з цим наодинці». Але Павло говорить, що це горде і згубне заперечення. Воно ніколи не спрацює.
- У нашому житті повинні бути люди, з якими ми можемо поділитися такою інформацією і які з любов'ю зможуть поставити нам складні запитання, щоб дізнатися, як у нас справи.

«Павлова згадка про неконтрольовану розпусту [у Галатів 5:19-21] не є заохоченням до сильнішої здержливості на індивідуальному рівні. Бо сила здержливості з'являється лише у спільноті й конкретно у тій спільноті, у якій Дух дає плід [Галатів 5:19-23]».

– Дж. Луї Мартін, с. 499

Вірний Бог

І наостанок, читаємо, що *вірний Бог* завжди знайде спосіб, завдяки якому нам вдасться витерпіти спокусу.

- Ось ключ, щоб мати здержливість. Ми повинні шукати Божої вірності. Фраза «вірний Бог» означає, що «Він буде вірним, щоб допомогти нам впоратися зі спокусою».
- Але це також заклик шукати Божої вірності загалом. Ми маємо бути вірними Богові (мати здержливість), тому що Бог вірний нам.
- І, звісно, Ісус є чудовим прикладом такої вірності. Заради Нього у нас буде така здержливість, що є пропорційним до нашого розуміння того, яку здержливість Він мав заради нас.

У Посланні до євреїв 12:1-3 читаємо: *«Тож і ми, мавши навколо себе велику таку хмару свідків, скиньмо всякий тягар та гріх, що обплутує нас, та й біжим з терпелістю до боротьби, яка перед нами, дивлячись на Ісуса, на Начальника й Виконавця віри, що замість радості, яка була перед Ним, перетерпів хреста, не звертавши уваги на сором, і сів по правиці престолу Божого. Тож подумайте про Того, хто перетерпів такий перекир проти Себе від грішних, щоб ви не знемоглись, і не впали на душах своїх».*

Текст знову використовує метафору здержливості – про спортсмена, який біжить забіг, але цього разу вона стосується Ісуса.

- Ісус Христос прийшов і підкорив усі Свої бажання одній нагороді. Читаємо, що це «радість». Що це за радість?

1) Можливо, це була Божа слава? Він уже її мав.

2) Може, це був рай? Він його також уже мав.

3) Стосунки з Отцем? У нього були всі ці речі ще до того, як Він прийшов на землю. Вони не могли бути Його «нагородою».

4) Чому Він спустився сюди – донизу? Якої ще радості у Нього не було?

Єдина річ, якої в Ісуса не було до того, як Він зійшов на землю, – це ми. Дозвольте проілюструвати це по-іншому. Ми були Його «Рахиль».

- Він полюбив нас так сильно, що хрест для Нього став легким. Через любов до нас Він зміг перетерпіти хрест.
- Якщо ми усвідомлюємо, що Ісус Христос зробив нас Своєю радістю, зробив нас, у певному сенсі, метою Свого життя, тоді Він стане нашою радістю і нашою метою в житті.
- Аж до тієї міри, що ми закарбуємо це навіки у своєму серці через любов і поклоніння Йому щодня. Це й буде нашою здержливістю.

Зрештою, це не сила волі, це – сила Євангелія (1 Коринтян 9:23).

Зрештою, ми зможемо витерпіти все, якщо будемо розуміти, Хто й чому терпів заради нас.

- Зосередьте свій погляд на Ньому! Роздумуйте про Нього! Тоді у Вас буде повнота самоконтролю.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

Римлян 7:14-25

1. У віршах 14-25 Павло говорить про боротьбу невіруючого з гріхом чи він говорить про боротьбу віруючого з гріхом? Підтвердіть свою відповідь доказами з тексту.

Це складне запитання, і багато розумних людей перебуває на різних позиціях щодо нього. Дехто вважає, що віруючий не міг говорити так, як Павло, коли він каже: *«А я тілесний, проданий під гріх»* (вірш 14). Він також буквально визнає, що грішить регулярно, майже безконтрольно: *«Бо що я виконую, не розумію; я бо чиню не те, що хочу, але що ненавижду, те я роблю»* (вірш 15). *«Бо не роблю я доброго, що хочу, але зле, чого не хочу, це чиню»* (вірш 19). Тому впродовж віків багато людей зробили висновок, що Павло говорить про себе ще до свого навернення. Однак ми покажемо, що Павло говорить про своє власне, особисте і теперішнє життя.

Коли порівняти цей уривок з попереднім уривком, де Павло говорить про те, як він прийшов до віри в Христа, то помічаємо, що:

- Є зміна у часах. Дієслова у віршах 7-13 написані у минулому часі, але з вірша 14 вони вже мають теперішній час. Напрошується логічний висновок, що Павло говорить про своє теперішнє.
- Павло насолоджується Божим Законом. Він каже: *«Бо маю задоволення в Законі Божому за внутрішнім чоловіком»* (вірш 22). А тоді він каже, що, тим не менше, гріх усе ж працює у ньому. Однак в іншому місці каже: *«Думка бо тілесна ворожнеча на Бога, бо не кориться Законові Божому, та й не може»*. Це категорично заперечує той факт, що якийсь невіруючий може насолоджуватися Законом Божим. Римлян 8:7 доводить, що Римлян 7:22 не може стосуватися невіруючого.
- Павло визнає, що він – загублений грішник. Він каже: *«Знаю бо, що не живе в мені, цебто в тілі моїм, добре»* (вірш 18). Як ми бачили у віршах 7-13, невіруючі не мають такого відчуття гріховності та втраченості, щоб відчути, що не можуть спасти себе самі. Більше того, навіть незрілі віруючі можуть бути надто впевненими й не усвідомлювати глибину зла у своєму серці.

2. Вірші 14-25. Що тут Павло говорить а) про те, що змінилося, б) про те, що не змінилося, в) що є нашою потребою, г) що є нашою надією, як християн?

По-перше, Павло говорить нам, що тепер ми ототожнюємо себе із Законом Божим.

- Тепер християнин може отримувати насолоду в Законі (вірш 22), що раніше було неможливо (порівняйте 8:7). Християнин також може бачити його красу та досконалість (вірші 12, 14 та 16), а також хотіти виконувати його (вірш 18). Нічого з цього не було можливим до нашого навернення.
- Але Павло каже навіть більше: що він насолоджується Законом у «глибині своєї душі», тобто «у серці серця».

1) Тут Павло визнає, що ми всі усвідомлюємо ворогуючі бажання, у певному сенсі у нас є кілька «я». Інколи ми хочемо бути одними, а інколи – іншими.
- У моральному сенсі більшість людей «розривається» між своїми різними «я». Фрейд зайшов аж так далеко, що говорив про внутрішнє «лібідо» (наповнене примітивними бажаннями) та «супер-его» (свідомість, наповнена соціальними та сімейними стандартами).
- Ми всі ставимо собі велике запитання: «У мене є протилежні бажання, різні «я» – котре з них є моїм справжнім? Чого я найбільше хочу?»

Для християн це запитання має відповідь, хоча внутрішній конфлікт триває.

- Павло називає Закон Бога своєю «внутрішньою» насолодою і навіть «законом мого розуму» (вірш 23). (Порівняйте вірш 25: «Я сам служу розумом Законові Божому»). Звичайно, Павло бачить, що у його житті все ще є потужна сила гріха і бунту, але ці бажання не є насправді «його». Це вже не я чиню, а гріх, що живе у мені.
- У християнина відбулося перетворення особистості. Як християнин, «я» – найсправжніший «я» – шукаю Бога, люблю Його Закон і святість.
- Хоча гріх залишається в мені, він більше не контролює мою особистість та життя. Він усе ще має здатність відвести нас убік від послуху Богові, але тепер гріховна поведінка йде врозріз із нашим глибоким саморозумінням.
- Християнин навіть у поразці відчуває зміну свідомості – різницю між «справжнім собою» (Законом Божом) і «тим» (гріхом).

По-друге, Павло говорить, що християни все ще мають потужний центр залишку гріха. Це – «гріховна природа» (вірш 18). Це частина природи його серця, яке «прагне те, що я ненавиджу» (вірш 15). Це означає, що йому не вдасться виконати Закон у самому собі.

- У віршах 7-13 він показує, що невіруючий не може виконувати Закон (тому йому потрібна праця Сина Божого). У віршах 14-25 він говорить нам, що навіть християни не можуть виконувати Закон (тому нам потрібна праця Святого Духа). Багато людей спантеличені тим, що Павло не лише характеризує свій теперішній стан як боротьбу, але й майже як поразку: *«а я тілесний, проданий під гріх»* (вірш 14).
- Але Павло пише так тому, що він дивиться на свою боротьбу з особливої точки зору. Павло каже, що християнин не може власноруч виконувати Закон.

Зверніть увагу, що він кілька разів каже «я», «у мені». Тобто каже: «Я все ще не можу жити так, як треба».

- Незважаючи на нову ідентичність – любов і насолоду в Законі Божому – християнин ВСЕ ЩЕ не може виконувати Закон.

Зверніть увагу: це може бути неочевидним для читачів, якщо не помітити, що у цих віршах Павло використовує слово «Закон» у трьох окремих значеннях.

- Інколи «закон» – це Божий Закон (як у віршах 14, 16, 22 та 25).
- Але у вірші 21 Павло використовує слово «закон», щоб позначити певний принцип. *«Тож знаходжу закона»*. Павло має на увазі, що «я бачу принцип: чим більше я намагаюся робити добро, тим більше зла у мене виходить».
- І, зрештою, у віршах 23 та 25 Павло використовує слово «закон», щоб описати силу. *«Та бачу інший закон у членах своїх... закон гріховний»*.
- Павло говорить: *«У серці мого серця [у “внутрішньому чоловіку” з вірша 22, у “моєму розумі” – вірш 23] я насолоджуюся Божим Законом. Тепер Божий Закон – це основна сила у моєму серці та розумі. Але є ще інша сила у мені – сила гріха. Цей вплив не є основним у моєму серці, але він усе ще присутній у мені і воює проти мого найглибшого бажання до святості»*.

По-третє, таким чином Павло готує нас до того, що буде сказано у Римлян 8 про життя в Дусі.

- Він каже нам, що без ходіння у Дусі ми все ще не можемо жити християнським життям. Однак це не безвихідь. Павло розповість про триумфальні можливості для християнського життя через Божого Духа у розділі 8.
- У вірші 25 він починає натякати на це, говорячи: *«Дякую Богові через Ісуса Христа, Господа нашого»*. Бог, через Христа, звільнить нас від «тіла смерті». Тому навіть у цій слабкості Павло переконаний у триумфі.

3. Якщо це теперішній стан апостола, то як це застерігає та підбадьорює нас у нашій боротьбі за здержливість?

По-перше, воно попереджає нас, що ніхто не виростає до того рівня, що у нього не буде боротьби з гріхом.

- Це говорить апостол Павло! Він застерігає нас, що якщо ми будемо почуватися так, наче «подолали» гріх, якщо будемо відчувати, що ми є достатньо добрими та зрілими християнами, то ми будемо себе обманювати. Бо що зрілишими та духовнішими ставатимемо, то більше гріха бачитимемо у наших серцях.
- Тому чим святішими ставатимемо, тим менш святими будемо почуватися. Це не фальшива скромність. Навіть коли знаємо і бачимо, що прогресуємо і долаємо багато поганих звичок, ми будемо більше усвідомлювати наш бунт та егоїстичні корені, які є у нас.
- Що святішими ми є, то більше ми кричатимемо: «Нещасна я людина! Хто визволить мене від цього гріха у мені?»

З іншого боку, він підбадьорює нас.

- Типовою є ситуація, що коли ми боремося з гріхом, то думаємо, що ми – або жадливі люди, або дуже злі, або незрілі, якщо у нас відбувається стільки боротьби.
- Але у розділі 7 Послання до Римлян маємо підбадьорення, що для християнина, який зростає, притаманними є спокуса до гріха та конфлікт із гріхом і навіть деякі «відкати» у гріх.

«Найвідоміші та найшанованіші святі за свого життя на землі часто поверталися до своїх гріхів. Лот двічі жадливо напивався; Авраам часто брехав і двічі змушував свою дружину до перелюбу, щоб врятувати собі життя, чого не наважилися б зробити навіть язичники... Давид, у своєму гніві, хотів вирізати Навала та всю його сім'ю, але покаявся, однак потім вбив Урію... Самсона було названо сином віри (Євреїв 11:32), але він впав у гидкий гріх. Петро, як Ви знаєте, часто повертався до гріха, як і Йона. І це відбувається, щоб вони могли побачити власне невміння вистояти у спокусі, протистояти їй чи подолати її (Юди 14-16), щоб у них не було фальшивої впевненості, але щоб повністю покластися на Бога і тільки на Бога. Однак пам'ятайте, як бачимо в історії Самсона, Йосафата і Петра, Бог завжди робить так, щоб навіть Його найдорожчі дорого за це заплатили. О Боже! Наскільки черствим є серце в людині, яка бачить Твоє картання найдорожчих за їхні гріхи, але не робить нічого для того, щоб не повертатися у нерозсудливість».

– Томас Брукс «Цінні ліки від прийомів диявола» (*Precious Remedies Against Satan's Devices*)

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Справжнє християнство – це боротьба... Чи бачимо ми в серці духовну боротьбу? Чи усвідомлюємо два принципи у нас, які претендують на верховенство? (Галатів 5:17) Чи відчуваємо війну в нашій сутності? Подякуймо Богові за це! Це – добрий знак. Це дуже сильна ознака великої праці освячення. Ми у кращому стані, ніж багато. Будь-що є кращим за апатію, стагнацію, мертвоту та байдужість. Більшість так званих християн не відчувають нічого... І знову кажу: втішаймося! Діти Божі мають дві ознаки, які роблять їх відомими – своя внутрішня війна та свій внутрішній мир».

– Дж. Ч. Райль¹

«Бо з'явилася Божа благодать, що спасає всіх людей і навчає нас, щоб ми, відцуравшись безбожності та світських пожадливістей, жили помірковано та праведно, і побожно в теперішнім віці, і чекали блаженної надії та з'явлення слави великого Бога й Спасителя нашого Христа Ісуса, що Самого Себе дав за нас, щоб нас визволити від усякого беззаконства та очистити Собі людей вибраних, у добрих ділах запопадливих».

(Тита 2:11-14)

«Спасіння благодаттю, спасіння безкоштовною благодаттю, спасіння не ділами, але відповідно до милосердя Бога, є незамінним у благочесті. Якщо у Євангелії залишити бодай крихту законництва, то ми забираємо силу Євангелії змінювати та заспокоювати. Зі словами "роби це – і житимеш" приходять дух безстрашності, а людина, яка намагається вислужитися перед Творцем, досягає свій егоїзм, замість слави Бога. Лише коли у Євангелії прийняття є подарунком – без грошей та ціни, лише тоді ми можемо відпочити у Бозі, як відпочиваємо у другові, вдячно радіючи, а тоді прокидаємося у новій моральній реальності. Ще ніколи грішник не почував себе таким могутнім у моральному преображенні, окрім як повіривши, що спасенний просто благодаттю. Тоді він віддає своє серце Богові та відрікається від нечестя.

[Чому ця вдячна любов є такою важливою?] Наші погані звички та хиби рідко зникають природно. Принаймні це не часто відбувається завдяки засобам переосмислення... або ж через розумову рішучість. Але те, що не може бути знищене, може бути витіснене – одне вподобання може поступитися місцем іншому і так повністю втратити силу та контроль над розумом. Тоді юнак може перестати бути рабом свого апетиту, але тому, що його поглинули "доросліші" вподобання. Молодь може перестати обожнювати сексуальне задоволення, тому що його перевершує жага до багатства. Навіть любов до грошей може втратити контроль у серці, якщо серце заповнило бажання влади (і моральної зверхності). Але у всіх цих випадках у серці залишається ідол – якийсь об'єкт. Він змінюється відповідно до бажань, але саме бажання серця поклоняться чомусь

є непереборним. Єдиний спосіб витіснити серце старих бажань – це прогнати його силою нового серця. Лише коли ми стаємо Божою дитиною через віру в Ісуса Христа, на нас сходить Дух – лише тоді наше серце звільняється від тиранії колишніх бажань. Тому не достатньо тільки побачити власні недоліки у дзеркалі. Не достатньо побачити свої шкідливі швидкоплинні вподобання характеру, не достатньо говорити віч-на-віч із совістю про свої безумства... Краще шукати спосіб відкрити до свого серця доступ любові Того, Хто є більшим за світ».

– Томас Чалмерз²

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. У Тита 2:12 написано, що «говорити «ні» різним речам та жити життям із здержливістю – це благодать Божа. Яким чином, на Вашу думку, знання про спасіння лише через благодать каже «ні» впертим звичкам?

Слово, яке перекладено як «навчає» – це слово, яке ще можна перекласти як «виправляє» або «дисциплінує». Це дуже сильне слово, яке не просто «дає рекомендацію». Це означає «муштрувати» чи навіть «дорікати».

- Це спростовує поширений аргумент, що коли ми скажемо людям про те, що вони спасенні просто благодаттю, то вони будуть робити що їм заманеться, тому що їхня мотивація зникне.
- Якщо усунути всі страхи бути відкинутим (що й робить Євангеліє), тоді втрачається вся мотивація вести добре життя, але єдина мотивація, яка була до цього, – це *страх*.
- Подумайте про мотивацію сказати «ні» неконтрольованій поведінці, підґрунтям якої є страх.
 - 1) Дехто каже «ні» аморальній поведінці, тому що боїться, що Бог покарає їх і не відповідатиме на молитви.
 - 2) Дехто каже «ні» через страх виглядати погано.
 - 3) Дехто каже «ні», тому що боїться втратити самоповагу, хіба що комусь вдасться його заспокоїти.
 - 4) Дехто каже «ні» через страх, що Бог, інші або їхнє власне его зробить із ними.

Проблема мотивації страхом полягає у тому, що вона дуже егоцентрична. Ми використовуємо гріх, щоб подолати гріх.

- Наприклад, дуже часто люди «допомагають» хлопчикам опанувати свої емоції, кажучи: «Перестань плакати! Не будь дівчиною».
- Цей страх висміювання може допомогти хлопчикові опанувати себе, але тепер він матиме зверхнє ставлення до жінок.

- Пізніше (у шлюбі!) ця закам'янілість серця та зверхність стане причиною непорозуміння з жінками і загалом відсутності співчуття до інших.
- Проганяти відсутність здержливості страхом – це перекувати людину з одних кайдан (емоційних) в інші (кайдани гордості).

Яку нову мотивацію для святості, що не ґрунтується на страху, але є дієвою та сильною, дає нам Євангеліє благодаті?

По-перше, Євангеліє дає нам вдячну радість, що є новою причиною слухатися Бога.

- Євангеліє, звісно, стирає страх, що ми можемо впасти у засудження (Римлян 8:1), але воно також говорить нам чому – через жертвну любов Ісуса.
- Це приваблює нас до Бога найпозитивнішим способом. Тепер ми хочемо слухатися Бога з огляду на глибокі *стосунки* та *неегоїстичні* причини. Ми хочемо *догоджати* Йому і приносити Йому насолоду заради Нього Самого, а не заради нас. Також тепер ми хочемо слухатися Бога, щоб знати Його, віддзеркалювати Його і більше Його розуміти.
- Позитивне приваблювання завжди триває довго і кардинально відрізняється від мотивації страху та невпевненості. Перебуваючи у полоні страху, ми завжди робитимемо лише основний мінімум – до того ж лише тоді, коли Бог «дивиться».
- Тому радість Євангелія – це значно потужніша мотивація для здержливості, ніж мотивація страху.

По-друге, Євангеліє усуває фундаментальні причини основних гріхів щодо наших проблем із здержливістю.

- Наприклад, уявіть, що Ви влаштувалися на дуже інтенсивну роботу. Працюєте, не покладаючи рук, але все ж не можете витримати тиск. Тому починаєте використовувати різноманітні стимулятори.
- Ви починаєте вживати різні таблетки, щоб залишатися активним. І згодом усвідомлюєте, що стали залежними від таблеток.
- Що треба зробити? Звичайно, варто піти на програму реабілітації. Ви повинні визнати свою залежність, вирватися з кола власного заперечення і піти. Але якщо це все, що Ви зробите, то фундаментальна проблема залишиться.
- Чому Ви взяли таку інтенсивну роботу? Або чому Ви так себе утискаєте? Можливо, тому що шукаєте почуття важливості, яке може дати тільки Бог.

- Якщо Ви слухаєтеся Бога через страх бути відкинутим, то це означає, що хоча Ви й вірите в Нього, Він не є Вашим джерелом любові чи важливості.

Його любов не є чудом у Вашому житті. Ваше життя не відображає Його, не знає і не насолоджується Тим, Хто віддав за Вас усе.

- Стосунки з Богом, що базуються на страху, залишають Вас порожніми без честі та гідності. Ви шукатимете інші речі, щоб наповнити цю потребу.
- Згодом у Вас будуть з'являтися різноманітні проблеми із здержливістю, бо Ви намагатиметеся неспокійно довести, що Ви – гідні.

Тому благодать Бога приходить і «сперечається» з Вами. «Вам це *не потрібно!* Вам це *не потрібно!* Вам це не потрібно, якщо у Вас є Ісус!»

3. Довга цитата Чалмерза – це, по суті, тлумачення Тита 2:11-14. Як Євангеліє змінює та примирює? Складіть список «способів відкрити до свого серця доступ любові Того, Хто є більшим за світ».

Ось план, за яким можна використовувати Євангеліє благодаті впродовж дня, якщо зашкалюють певні емоції. Існують способи, як «молитися» та роздумувати над цими почуттями через благодать.

Коли ми відчуваємо **тривогу**, то можемо думати: «Якщо я зроблю неправильний крок, то можу втратити все».

- Але натомість потрібно думати так: «Усе, що я маю, насправді є подарунками благодаті. Вони тут не завдяки моїй поведінці, але через щедрість Бога. Він так сильно мене полюбив, що віддав Сина Свого за мене, то, звісно, Він продовжить давати мені все, що потрібно. Радій!»
- Коли ми відчуваємо **гордість та гнів**, то можемо думати: «Я не отримую те, чого заслуговую! Люди не ставляться до мене гідно. Та хто вони такі?»
- Але натомість потрібно думати так: «Усе, що я маю, насправді є подарунками благодаті. Я ніколи не отримував того, на що заслуговував, і ніколи не отримав! Якби Бог дав мені те, на що я заслуговую, то я був би мертвим. Упокорися!»
- Коли ми відчуваємо **вину**, то можемо думати: «Я провалив усе! Мої проблеми означають, що Він покинув мене».
- Але натомість потрібно думати так: «Усе, що я маю, насправді є подарунками благодаті. Я їх не заслужив, тому я не можу їх втратити. Він прийняв мене дуже давно, знаючи навіть те, що я зроблю це. Це було в моєму серці від початку, я просто цього не бачив, але Він бачить усе. Зараз Він разом зі мною. Наберися впевненості!»

- Коли ми відчуваємо **нудьгу та млявість**, то можемо думати: «Ну, я християнин, ну, в мені є добрі речі. І що?»
- Але натомість потрібно думати так: «Усе, що я маю, насправді є подарунками благодаті. Уже той факт, що я є християнином, – це чудо. Дивуйся! Зачаровуйся!»

4. Яку одну найважливішу річ Ви вивчили з цього заняття? Як можна її застосувати на практиці?

¹ Дж. Ч. Райль «Боротьба» у книзі *«Святість»* («The Fight» in *Holiness*)

² Томас Чалмерз *«Витісняюча сила нової любові»* («*The Expulsive Power of a New Affection*»)

Терпіння у стражданні

Заняття 6 | Курс 3

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – СТРАЖДАННЯ ТА ЄВАНГЕЛІЄ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Серце, яке розуміє та пам'ятає Євангеліє, знає:

- що ми зовсім не заслужили на Боже благословення,
- однак отримали повне прощення та прийняття.

Серце, яке не розуміє або забуває Євангеліє, думає:

- що ми щось заслужили,
- однак не має впевненості, що нас прийнято і ми маємо Божу любов.

Яка практична різниця виникає з цього, коли приходить страждання? Дуже велика.

- Серце, яке забуває Євангеліє, має проблему як із виною, так і з гнівом.
 - 1) Якщо ми живемо досить добрим життям (за нашими оцінками), то, коли приходить страждання, ми, в основному, будемо відчувати гнів на життя і на Бога.
 - 2) Ми відчуватимемо, що заслужили на краще життя, а це завдаватиме нам неймовірної гіркоти.

З іншого боку, якщо ми не живемо добрим життям (за нашими оцінками), то, коли приходить страждання, ми, в основному, відчуватимемо велику вину, неначе ми – невдахи і Бог нас відкинув.

Але оскільки ми намагаємося заслужити своє спасіння без Євангелії, то завжди боремося з відчуттям власних заслуг та невпевненості щодо прийняття, тому нас буде охоплювати і вина («Ненавиджу себе!»), і гнів («Ненавиджу Тебе, Боже!»).

Але Євангеліє, з одного боку, нівелює наше здивування та образу через страждання.

- Ми знаємо, що заслужили на вічне забуття, але через милосердя ми ніколи не отримуємо того, що заслужили. Це усуває жаль до себе.

З іншого боку, ми знаємо, що Бог не може карати нас за гріх, оскільки Ісус заплатив за наші гріхи, а Бог не може отримувати подвійних платежів.

- Це означає, що будь-яке страждання, якого ми зазнаємо, є не відплатою, а навчанням.

У Римлян 5:1 Павло каже: «*Отож, виправдавшись вірою*», не ділами.

- Одразу після цього, у віршах 3-5, Павло каже, що тепер страждання веде до «*терпеливості*» (тобто прямодушності, щирості, правильних пріоритетів), «*досвіду*» (тобто впевненості та врівноваженості) та «*надії*» (запевнення про стосунки любові з Богом).
- Тоді він додає, що з цього характеру та надії ми відчуваємо «*любов Божу, що вилася в наші серця*».

Ось неймовірні слова Павла.

- Коли він показує, що страждання створює ланцюжок реакцій, які ведуть до надії, яка є одним із плодів виправдання, то каже, що переваги виправдання самі примножуються. Страждання не лише не затьмарює їх, але навіть збільшує.
- Іншими словами, якщо ми стикаємося зі стражданням, маючи повне розуміння щодо виправдання тільки благодаттю, то наша радість у цій благодаті поглибиться, але якщо ми страждаємо з усвідомленням, що виправдовуємося ділами, то це страждання зламає нас, не збудує.

Які твердження вразили Вас і чому?

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ

Псалом 3:2-9

Багато псалмів називають «плачами». Це емоційно реалістичні та чесні до гіркоти молитви та роздуми про біль і нещастя в житті. Автор Псалмів прямо запитує у Бога, чому Він дозволяє страждання. Ці слова сповнені гіркоти, паралізуючого страху та відчаю.

Часто ми нехтуємо вміннями молитися у проблемах та журбі. Коли ми думаємо про молитву, то думаємо про поклоніння (а також подяку), покаяння та прохання.

- Молитися через страждання – це не нова молитва. Бо поклоніння, прохання та покаяння у стражданні є дуже важливим для нашого духовного зростання (не виживання).
- Більшість із нас *перестає* молитися, коли приходять страждання, або ж ми коротко прохаємо про полегшення.
- Але плач у псалмах показує нам, що для нас важливо *пережити* страждання через тривалу молитву.

Це перший псалом, у якому йдеться про випадок у житті Давида. У 2 Самуїлова 15-18 читаємо, як син Давида Авессалом вчинив заколот проти нього, щоб стати царем і вбити його.

1. Яку послідовність вбачаємо у чотирьох частинах цього псалма (вірші 2-3, 4-5, 6-7, 8-9)? Яким чином перевіряє нас остання частина, через яку ми знаємо, що отримали перемогу над стражданням, навіть якщо все ще журимося?

У цьому псалмі бачимо послідовність упевненості та життєрадісності, що зростає.

- Перша частина – це жалібний лемент про допомогу.
- Друга частина переходить у впевненість щодо майбутнього прихистку та безпеки.
 - 1) У цій частині він згадує, що Бог є суверенним і все контролює. Тому не варто боятися за своє життя.
- Третя частина переходить від простої впевненості в майбутньому до занурення у справжній мир.
 - 1) Хоча визволення ще не прийшло, Давид уже відчуває «мир, що понад усякого розуму». Він спить глибоким і незворушним сном.

- І четверта частина завершується не просто проханням про особисту безпеку, але й про перемогу над несправедливістю (вірш 8), а також прагненням добра і благословення для *народу* Давида (вірш 9).

1) Ми не торжествуємо над стражданням, якщо впоралися з ним лише психологічно. Страждання примушує нас зосереджуватися на собі і стримує у піклуванні про інших та про спільноту.

2) Для Давида це нове прохання справедливості – це нагадування про своє покликання як царя. «Давидові, який покликаний на царювання, особистого порятунку недостатньо. Бо будь-що менше за перемогу, фактично, буде зреченням: тому читаємо про безкомпромісні умови вірша 8» (Д. К., с. 55).

І хоч ми не є царями, як Давид, ми можемо побачити, що ще не оговталися від страждання, якщо не повернулися до служіння іншим та служіння спільноті. Бачимо, що Давид почав думати про це ще до того, як страждання закінчилося. Це один із способів, яким ми вибираємося з прірви та долаємо журбу і труднощі.

Підсумок: Давид «молиться і стає впевненим». Послідовний рух його серця від страху до миру, до сміливості у служінні та спільноті є очевидним.

2. Вірші 2-3. Якими двома основними шляхами вороги Давида противилися Йому? (Якщо хочете, можете прочитати про бунт Авессалома у 2 Самуїла 15-18). У чому труднощі, з якими Ви стикаєтеся, подібні до Давидових?

Якими двома основними способами вороги Давида протистояли йому?

По-перше, вони його атакували.

- У вірші 2 читаємо: «Як багато стають проти мене!». Із хроніки у 2 Самуїлова 15-18 знаємо, що велика частина населення повстала, щоб перемогти та вбити його. Це не був просто невеликий заколот (див. вірш 1: «як багато моїх ворогів» та 7: «десяти тисяч люду, які проти мене навколо отаборились!»)

По-друге, вони звинувачували його.

- У вірші 3 читаємо, що: «Багато-хто каже про душу мою: Йому в Бозі спасіння нема!» Тоді ширилися чутки, що Бог покинув його і тому він більше не повинен бути царем (вірш 3: «Йому в Бозі спасіння нема!»).
- Імовірно, звинувачення звучали приблизно так: «Подумайте про всі жахливі речі, які вчинив Давид: перелюб із Вірсавією та вбивство Урії. Не дивно, що він набрид Богові. Він більше не може бути царем».
- Такі балачки були необхідними для Авессалома, щоб делегітимізувати його як царя Ізраїля.

- Вони не лише чигали на його життя, але також і на репутацію як царя. Вони атакували його віру та його історію. Вони стверджували, що Бог його покинув.

Як труднощі, з якими Ви стикаєтесь, є схожими на Давидові?

З першого погляду здається, що труднощі Давида є далекими від того, з чим стикаємося ми (хіба якщо Ви живете на Близькому Сході). Сьогодні не так часто хтось прагне нас вбити. Однак дуже можливою та нормальною справою вважається привертати увагу ворогів, які бажають нашкодити нашій репутації в очах інших.

- Зараз ми живемо у дуже мобільному та конкурентному суспільстві, де стосунки не базуються на спорідненості чи традиції, але на асоціаціях та спільній вигоді.
- Більше, ніж будь-коли, наш успіх може тут же спровокувати когось на заздрість, а також до відкритих і прихованих спроб підірвати наш вплив, владу та процвітання.
- Дуже швидко стає видно, що люди, яких ми вважали друзями, зрадили нас та отруюють думку інших про нас.

Але є ще й інший бік, на якому двосторонні проблеми Давида нагадують наші. Всі віруючі повинні впоратися із найголовнішим обвинувачувачем – сатаною.

- Слово «сатана» означає «противник», «той, хто звинувачує». Його завдання – звинувачувати християн, щоб вони сумнівалися, що Бог може любити їх та піклуватися про них. Об'явлення 12:10 та Захарія 3:1-6, а також у Йова 1 є прикладами звинувачення сатани.
- Сатана може використовувати людей, щоб похитнути нашу впевненість, що Бог прихильно ставиться до нас, або ж може прямо атакувати нас, психологічно отруюючи свідомість недоречною провиною та нереалістичними стандартами, щоб ми здавалися слабкими та дурними у власних очах.
- У такому розумінні всі християни завжди мають грізного ворога, який щодня різними способами говорить нам такі слова: «Боже спасіння не для тебе» («Бо не врятує/не спасе тебе»).

Так само, як духовні звинувачення йшли разом із фізичними нападами на життя Давида, так і напад на нашу віру в Євангеліє йде разом із труднощами, які з'являються у нашому житті. Мати життєві невдачі, які йтимуть разом із сумнівами щодо Божої любові або щодо того, чи достойні ми Його турботи та прихильності – це нормально.

Підсумок: майже всі страждання мають ці два боки: напад та звинувачення.

- Ззовні ми боремося із самою проблемою, і це спричиняє хвилювання, гнів або страх.

- Всередині ми оновлюємо нашу віру в Євангеліє та в те, що маємо неоціненну і безкоштовну благодать.

3. Вірші 4-5. Як Давид знаходить впевненість в умовах фізичних нападів на нього? Чи повинні ми вірити, що Бог ніколи не допустить нічого поганого у житті віруючого?

Перше речення 4-го вірша використовує метафору щита: «Але, Господи, щит Ти для мене».

- Тут ідеться не про маленький щит, який воїн тримає в руці під час битви, а про довжелезний щит, розміром з двері, який повністю захищав воїна від стріл, коли той наближався до фортеці.
- Фактично нічого не могло зашкодити носієві такого щита. Тому Давид впевнений, що перебуває у безпеці навіть перед ордами ворогів.

Але що це обіцяє? Що означає, що Бог є нашим щитом?

- Тут немає обіцянки, що ніхто не зможе завдати нам болю чи шкоди. Щодо цього немає послідовності зі святими у Біблії, особливо коли йдеться про життя Ісуса.
- Тут не може бути обіцянки, що ніхто не зможе пограбувати чи обманути нас, чи навіть буквально вбити нас.
- Але це обіцянка, що будь-який біль, який прорветься крізь Божу оборону, буде лише частиною Його довготермінового захисту щодо нас. Бог *завжди* захищає нас, що б не сталося з нами.
 - 1) Якщо ми страждаємо тут, то це лише для того, щоб захистити нас від чогось руйнівного в іншому місці.
 - 2) Якщо ми втратимо щось зараз, то це лише для того, щоб захистити нас від більшої втрати пізніше.
- Багато християн можуть засвідчити, що певний період страждання показав їм їхні вади, гріхи та потребу в Господі, що це буквально врятувало їхнє життя.
- Мабуть, найочевиднішим прикладом є Йов. Сатана атакував Йова, сподіваючись знищити його як духовно, так і матеріально. Бог, однак, дозволив стільки страждання в його житті, скільки було потрібно, щоб зробити його відданим Богові, чого сатана намагався не допустити.
- Ще одна яскрава ілюстрація – це Йосип та його брати. Його брати зробили все, щоб знищити його, і Йосип багато страждав, але, озирюючись на своє життя, він міг сказати: «Ви задумували були на мене зло, та Бог задумав те на добре» (Буття 50:20).

1) У випадку з Йосипом Бог захищав Йосипа та його братів через страждання, а не від страждання. Буття 50:20 можна перефразувати: «Ти, Господи, у всьому моєму стражданні був щитом для мене».

Обіцянка тут не в тому, що Бог не дозволить мені страждати, але що навіть коли я страждатиму, Бог буде захищати мене від намірів моїх ворогів та самого сатани.

Це веде до мирного сну! (вірш 7).

- Це впевненість, що «ніхто не зможе справді нашкодити мені». Це впевненість: «...що тим, хто любить Бога, хто покликаний Його постановою, усе допомагає на добре» (Римлян 8:28).
- Однак якщо ми читаємо Псалом 3:3 як гарантію, що погані речі у нашому житті не трапляться, то обіцянка, яка має давати нам мир за будь-яких обставин, буде приносити відчай і глибокий гнів на Бога.

4. Вірші 4-5, 9. Як Давид знаходить впевненість під час звинувачення? Звідки він знає, що Бог не покинув його? Звідки ми можемо знати, що Бог не покине нас? (Підказка: прочитайте вірш 4 у світлі Христа).

Як Давид знаходить впевненість під час звинувачення?

У другому реченні вірша 4 вжито іншу метафору: «*Ти – слава моя, і мою голову Ти підіймаєш!*» Навіть без першого речення зрозуміло, що Бог дасть Давиду гідність і незасоромлену хоробрість.

- «Ходити з піднятою головою» – це метафора здорової гордості, чистої совісті та впевненості. Це важливо для нас, коли ми стикаємося зі «звинуваченнями».
- Майже завжди, коли ми переживаємо кризу, наша віра, що Бог справді любить нас, починає хитатися. *Ми опускаємо голову, наші очі дивляться вниз.*
- Цей сумнів може приходити з різних сторін.

1) З одного боку, ми можемо відчувати таке: «Я – негідний. Це все доводить. Бог відкинув мене, і я на це заслужив».

2) Або, з іншого боку, ми можемо відчувати інше: «Я все зробив, а Бог покинув мене. Він не прихильний до мене. Так нечесно».

3) Тому атака веде до звинувачення – себе або Бога, або і себе, і Бога.

Але Давид упевнений, що Бог не покинув і не покине його. Він говорить, що Бог «*підніме його голову*», але як? «*Але, Господи... Ти для мене слава моя, і мою голову Ти підіймаєш!*»

- Кіднер пише: «*“Слава моя” – це вислів, над яким треба подумати: він вказує на те, що земна гідність порівняно неважлива*» (Д. К., с. 55). Давид усвідомлює, що він використовував схвалення та похвалу від людей як джерело для своєї гідності. Він ходив із високо піднятою головою через популярність та схвалення.
- Тепер він відстоює теологічну істину, що Бог є його єдиною славою. Єдина важлива гідність – це мати Бога Царем, своїм Пастирем і Другом.
- Він був пригнічений, бо зробив щось своєю «славою», а не стосунки з Богом та Божу любов до нього.

Це – неймовірно важливо, щоб навчитися правильно долати страждання.

- Коли у нас щось забирають, то наше страждання є справжнім і реальним. Але часто всередині ми непропорційно пригнічені, бо наше страждання зачіпає щось таке, що ми занадто возвеличили у житті.
- Воно стало занадто важливим як духовно, так і емоційно. Ми звернулися до цього як до нашої гідності та слави. Це стало причиною, чому ми ходимо з піднесеною головою. При цьому ми можемо говорити іншим: «Ісус – мій Спаситель. Його схвалення та Його думка про мене є справді важливою». Але, якщо чесно, ми черпаємо нашу гідність з іншого джерела.
- Коли ми страждаємо, то це «щось» починає трястися. У випадку з Давидом його страждання було справжнім. Він втратив любов свого сина, свого народу та був несправедливо звинувачений. Це завдає сильного болю. Але він також усвідомив, що дозволив думці людей та «земній гідності» стати надто важливим для нього.
- Тому він знову посвячується тому, щоб шукати *Бога* та Його «*славу*» – щось, що можна зробити лише у молитві через покаяння та поклоніння. І тепер бачимо, що він зростає у життєрадісності та хоробрості.

Зверніть увагу: Можна читати вірш 4 як прославлення у покаянні. Давид каже: «*Але, Господи, щит Ти для мене. Більше нічого, Господи! І Ти – слава моя, і мою голову Ти підіймаєш! Не хтось інший. Ні моя історія, ні політична влада, ні навіть любов мого сина чи схвалення народу – лише Ти!*». Це поклоніння, але воно впливає з покаяння.

Як Бог стає нашою славою? Наші стосунки з Богом є подарунком. Подарунок не можна заслужити.

- Єдина відповідь головному супротивнику (сатані) – це добра новина про безкоштовну благодать. Якщо ми чуємо звинувачення: «Бог не врятує його, він – негідний», то єдина відповідь – це те, що Євангеліє не для гідних, але для смиренних, для того, хто визнає, що він не гідний.

- Це прямо вказано у вірші 9: «Спасіння від Господа». Воно збігається з тим, що сказав Йона: «Спасіння у Господа!» (Йона 2:10).
- Ми не спасаємо самих себе. Це – подарунок. Тому Божа благодать не покине нас.

Підсумок: Давид інтуїтивно розумів, що ми спасенні благодаттю. Він усвідомлював, що вічна слава чи спасіння не може прийти через земні досягнення та заслуги. Якщо ми через них спробуємо здобути спасіння, то розчаруємося, бо «спасіння від *Господа*». Давид переводить свій погляд на безкоштовність благодаті та усвідомлює, що Божа підтримка ніколи не ґрунтувалася на його досягненнях.

Звідки ми можемо знати, що Бог не покине нас?

Якщо читати вірш 4 у світлі Христа, то бачимо, що маємо значно конкретніший спосіб впоратися зі звинуваченнями, ніж мав Давид.

По-перше, у Христі ми бачимо, як Господь буквально стає «нашим щитом».

- Щит захищає нас, беручи на себе удари, які повалили б та знищили б нас. Він захищає нас через те, що *зайняв наше місце*.
- Ісус поніс покарання, на яке заслужили ми. Тому звинувачення сатани долається кров'ю Христа (див. Об'явлення 12:10-11).
- Ми знаємо, що Бог не покине нас, бо Він покинув Ісуса за наші гріхи. Коли Ісус терпів покарання за нас, то вигукнув: «*Боже Мій, Боже Мій! Чому ти покинув Мене?*»
- Бог не може отримувати дві плати за гріх. Тому Він не може покинути нас.

По-друге, у Христі ми «*святі і непорочні перед Ним*» (Колосян 1:22), незважаючи на нашу заплямовану репутацію.

- Тепер християни знають, що Христос є буквально нашою славою та гідністю перед Отцем.
- Якщо віримо в це, то звинувачення нас не зруйнує. Доречними є слова старого гімну:

Звинувачувач може кричати мені
 Про жажливі гріхи, що зробив я в житті...
 Всіх їх знаю – і тисячі ще,
 Але чистий я – каже мій дивний Творець!

Підсумок: Якщо ми пам'ятаємо як Бог суверенно та з провидінням ставиться до мого страждання заради мого добра (4 вірш: «*як щит*»), і якщо ми пам'ятаємо подаровану досконалу праведність у Христі (вірш 3: «Бог – слава моя і Він підійме мою голову»), тоді ми спатимемо міцно за будь-яких обставин (вірш 5)!

5. Яким чином християнин може молитися проти ворогів, як Давид у вірші 8? Як не варто молитися християнинові? (Прочитайте Римлян 12:17).

З одного боку, заклики до Бога про справедливість є цілком правильними і вони нагадують нам, наскільки важливою є Божа святість і справедливість.

- Тому ми не повинні відходити і нехтувати молитвами, як-от Псалом 3:8. Ми повинні прагнути справедливості й того, щоб злочинці не могли чинити зло. Це прагнення соціальної справедливості.
- Але, з іншого боку, автор не міг цілком розуміти те, що Христос зробив на хресті. Події на хресті виявляють кілька речей:
 - 1) По-перше, якби Бог приніс суд, то Він би засудив усі гріхи (Псалом 129:3-4) і ми б усі були засуджені.
 - 2) А по-друге, замість нас Він засудив Ісуса Христа.

Це означає, як зауважує Кіднер, що ми живемо в часи великого милосердя, після якого прийде великий суд. «Автор Псалмів своєю готовністю закликає Бога пришвидшити його. Євангеліє ж напроцуд показує готовність Бога спасати, але виявляє нову глибину суду, який настане вкінці... Тоді вже не буде виправдань» (Д. К., с. 29).

Іншими словами, Євангеліє впокоряє нас (показуючи нам, що ми спасаємося лише благодаттю) і дає нам період благодаті, за який люди можуть покаятися у своїх провинах та отримати цю благодать.

Однак оскільки зло має бути покараним, то все ще має бути судний день. Того дня або Христові діяння будуть заплатою за наші гріхи, або ж ми самі за них заплатимо.

Логіка Євангелія спонукає нас аж до того самого дня молитися за наших ворогів і бажати їм добра, навіть якщо ми протистоїмо їхнім справам. Ми не можемо ставитися до них зверхньо чи надіятися, що вони особисто заплатять за свої вчинки в той час, коли ми за наші власні гріхи були виправдані благодаттю. Але ми також знаємо, що Бог вкінці не дозволить злу перемогти, незважаючи на те, покаються люди чи ні.

6. Що Ви дізналися з цього псалма такого, що може допомогти Вам краще «молитися під час труднощів»?

Подумайте, які особливості псалма були найважливішими та найактуальнішими для Вас. Деякі з них можуть бути такими:

- Страждання не має припинитися, щоб людина знову стала на ноги та отримала впевненість.
 - 1) Обставини Давида не змінюються впродовж усього псалма.

2) Замість того щоб очікувати покращення обставин, нам треба «молитися під час наших труднощів». Треба підходити до них через молитву.

- Важливе джерело впевненості та утішення у стражданні – це обітниця, що Бог є суверенним і захищає навіть під час наших труднощів.

1) Нам треба молитися, щоб вірити в це. Це дасть нам сили. Ми можемо роздумувати над прикладами Божої суверенності (Буття 50:20).

- Ще одне джерело впевненості та утіхи у стражданні – це впевненість, що Бог не покине нас.

1) Труднощі завжди кидатимуть тінь на нашу віру в Божу любов. У молитві нам потрібно переорієнтувати себе на Божу благодать, що підтримує нас.

2) Ми можемо так молитися до Бога: «Господи, я знаю, що Ти не покинеш мене. Ти покинув Ісуса і покарав Його за мої гріхи, щоб тепер бути зі мною».

- Ще один спосіб впоратися зі стражданнями – це усвідомити, що деякі добрі речі у світі можуть стати для нас занадто важливими і бути для нас славою.

1) Вони повністю поглинають нашу ідентичність. Страждання ставить їх під загрозу, а тому дає нам можливість перетворити Христа на нашу справжню славу.

2) Треба поглянути на ці речі в молитві та сказати: «Вони мені не потрібні, щоб жити, якщо у мене є Бог».

- Ми не долаємо страждання по-справжньому, якщо боремося за мир індивідуально.

1) Після страждання ми повинні бути більш готовими служити іншим та долучатися до спільноти. Тому не варто давати собі раду із стражданням, виходячи під час труднощів зі спільноти.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Чому Бог допускає все це зло..? Християнам потрібно змиритися з тим, чого вони не знають... Ми маємо обмежене розуміння фундаментальних речей, тому немає підстав думати, що ми будемо першими, хто дізнається, чому Бог допускає зло у світі. Але коли у християнське життя приходять страждання, Бог не просто бездіяльно спостерігає за муками Свого творіння. Він приходить і бере нас Себе частину наших страждань... Христос прийшов, щоб витерпіти агонію самого пекла... Це не відповідає на запитання: "Чому Бог допускає зло?" Але це дозволяє християнам довіряти Богові як люблячому Батькові... Його мета – поза межами нашого розуміння, але Він Сам готовий розділити значно більше страждання, щоб досягнути Своєї мети».

– Алвін Плантаїна¹

«Християнин – це не та людина, яка здобула імунітет щодо того, що відбувається навколо. Сум і журба – це те, що часто трапляється у житті християнина, натомість коли немає відчуття суму, то це більше починає нагадувати стоїцизм і психологічні маневри, породжені сектами, а не християнством. Християни мають те, що дозволяє їм бути вище за страждання, але це не відсутність відчуття страждання».

– Д. М. Лойд-Джонс²

«Усе вийде на добро. Усе, що Бог посилає, є потрібним, а все, що Він стримує, – не потрібно... Ви потребуєте терпіння і, якщо попросите, Бог дасть Вам його. Але не може бути миру до того, як ми впокоримо свою волю... Це боротьба проти будь-якої думки, завдяки якій ми могли б обирати самі. Коли ми переповнені Божим Духом, то Він не дасть нам потонути. І тримаймося трону Його благодаті. Бо ніколи нічого не отримаємо, якщо відійдемо від Нього».

– Джон Ньютон³

«Христос постраждав не для того, щоб ми не зазнавали страждань, але щоб у нашому стражданні ми ставали подібними на Нього. Можна згрупувати Божі причини страждання на такі чотири категорії. Перша: ми страждаємо заради себе, щоб зрозуміти, Ким є Бог (Псалом 45:2; Даниїла 4:24-37), щоб навчитися довіряти Йому (2 Коринтян 1:8-9) та слухатися Його (Псалом 118:67-71). Щоб ми почали приносити плід (Івана 15:3), перетворювалися на образ Христа (Римлян 8:29) та отримали зрілість характеру (Якова 1:4; 2 Коринтян 9:2, 12:9; Римлян 5:3-4; Євреїв 12:1-13). Друга: ми страждаємо заради Божого народу, щоб отримати сміливість (Філіп'ян 1:14) і благодать (2 Коринтян 4:15). Через те що "смерть" працює у нас, життя буде працювати у них (2 Коринтян 4:12; Галатів 4:13; 1 Івана 3:16). Третя: ми страждаємо заради світу, щоб

виявилось, що означає любов і послух (Івана 14:31, Матвія 27:40-43). Щоб життя Ісуса було видно у звичайному людському тілі (2 Коринтян 4:10). Четверта: ми страждаємо заради Христа, щоб ми могли ототожнюватися з Ним (Галатів 2:20). Щоб ми могли розділити Його страждання та славу (1 Петра 4:12-13; Филип'ян 1:29, 2:17, 3:8,10; Римлян 8:17-18; Євреїв 2:9-10; 2 Коринтян 4:17)».

– Елізабет Еліот⁴

Інші боги були сильними, Ти же страждав.
Вони їхали вершки, Ти ж до трону кульгав.
Тільки рани Твої можуть втішити нас.
Жоден інший бог болю не мав, лишень Ти, о мій Спас!

– Едвард Шилліто (Цитує Е. Еліот)

«Я переконаний, як немовля, що страждання загояться і затягнуться, що весь образливий комізм людських протиріч зникне, як жалюгідний міраж, як паскудненька вигадка слабосильного та мініатюрного, мов атом, людського евклідового розуму, що, зрештою, у фіналі світу, в момент вічної гармонії, станеться і з'явиться щось дорогоцінне, чого вистачить на всі серця, на вгамування всього обурення, на викуп усіх людських злочинів, усієї пролитої ними крові, вистачить не лише, щоб вибачити, але й щоб виправдати все, що відбулося з людьми».

– Федір Достоєвський⁵

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас і чому?**2. Наскільки ефективною є відповідь Платнінга тим, хто говорить: «Я не можу вірити в Бога, бо у світі безмір страждання»?**

Платнінга наводить два основні аргументи:

1) Прихована передумова людського всезнання

Класичний аргумент проти Бога сформулював шотландський філософ 18-го століття Девід Юм. Він писав: *«Невже Бог хоче, але не може запобігти злу? Тоді Він не всесильний. Чи, можливо, Він може, але не хоче? Тоді Він зловтішний. Чи Він хоче і може? То звідки ж тоді походить усе зло?»*⁶

Логіка полягає у тому, що:

1. Якщо добрий і Всемогутній Бог існує, то не може бути зла, хіба що є причина, яка виправдала б Його дозвіл на нього.
2. Є багато беззмістовного зла; зла, яке не приносить жодного блага; зла, якому немає виправдання.
3. Тому Бога немає.

Однак Платнінга, християнський філософ, вказує на приховану передумову цього аргументу. Він припускає, що якщо Бог має причину дозволити злу тривати, то ми повинні її бачити. Але чому ми маємо вірити в це? Платнінга пише: *«Ми маємо обмежене розуміння фундаментальних речей, тому немає підстав думати, що ми будемо першими, хто дізнається, чому Бог допускає зло у світі»*. Іншими словами, погляньте на аргумент проти Бога вище. Погляньте на пункт № 2: *«Є багато беззмістовного зла – зла, яке не приносить жодного блага»*. Платнінга вказує на те, що приховано за цією передумовою і йдеться про такі обґрунтування:

1. Якщо будь-яка причина існує, то я маю її бачити.
2. Мені не вдається побачити будь-яку добру причину для цього зла і страждання.
3. Саме тому її немає.

Але цілком очевидно, що таке мислення є хибним. Навіть у нашому житті ми засвідчили, наскільки багато лих були прихованими благословеннями. Як ми можемо бути впевненими, що тільки тому, що ми не бачимо причини, через яку Бог дозволяє злу і стражданням продовжуватися у світі, то її немає?

Смирено, мудро та по-біблійному буде зовсім *не* намагатися шукати, чому Бог допускає зло і страждання. З іншого боку, наполягати, що *не може* бути такої причини, а тому Бог жорстокий, або Його не існує – це нераціонально. Якщо переглянути аргументи Плантінґа, наведені вище, а також праці інших сучасних християнських філософів, на які він посилається, то логічно припустити, що серед філософів немає консенсусу щодо того, чи зло та страждання спростовують існування християнського Бога. Ці аргументи були популярні у середині століття, але зараз є велика прогалина щодо аргументів Девіда Юма.

2) Страждання Бога у Христі

Другий аргумент, який наводить Плантінґа, – це страждання Бога в Ісусі. Він говорить: «Божя готовність добровільно прийти у світ, щоб страждати і померти за нас, є сильним доказом того, що Він мусив мати добру і люблячу причину, щоб дозволити злу тривати». Але якою б не була ця причина, це точно не брак любові чи байдужість до нашого нещастя.

Підсумуємо аргумент Плантінґа.

По-перше, якщо є Бог, Який достатньо великий та трансцендентний, щоб злитися на Нього, що Він не зупиняє зло та страждання у світі, то Він (водночас) є достатньо великим і трансцендентним Богом, щоб мати добрі причини, яких ми не знаємо, щоб дозволити його (не можна розділяти ці поняття). По-друге, хоч ми не знаємо причин, чому Бог дозволяє злу продовжуватися, Він не може бути байдужим чи не перейматися нашим нещастям, бо християнський Бог (на відміну від богів інших релігій) так серйозно сприймає наше нещастя, що готовий втрутитися у нього власноруч. На хресті Ісус постраждав за нас.

3. Хоч ми можемо й не знати кінцевої мети страждання, цитата Еліот показує нам, що наші страждання зумовлені багатьма попередніми причинами. Подумайте про Йова, Йону, Давида та чоловіка, який народився сліпим (Івана 9). Як кожен із них виявляє попередні причини страждання?

Досвід страждання Йова

Коли життя Йова розбилося на дрізки, він продовжував шукати гріх, за який його спіткало лихо, або навіть чіткий урок, який він мав би вивчити. Іншими словами, він хотів знати, якою була конкретна причина, через яку Бог дозволив йому страждати.

- Але натомість Бог просто вводив його у стан послуху Тому, Ким Він є.
- Єдиний спосіб стати людиною доброго характеру та радості – це навчитися слухатися Бога у зв'язку з насолодою та честю перед Самим Богом, а не через бажання використати Бога у чомусь іншому.

Сатана знав, що до певної міри характер Йова був поверхневим. Він сказав Богові таке: «Йов служить Тобі лише тому, щоб Ти робив щось для нього. Він намагається контролювати Тебе через свій послух. Тому це умовний послух».

- Це не було правдою про Йова до тієї межі, до якої стверджував сатана. Якщо б так було, то Йов був би номінальним віруючим і вся його віра зів'яла б під палючою спекою страждання.
- Але тут була частка правди, яка стосується і всіх нас. До певної межі Йов обґрунтовував свій стан перед Богом ділами/послухом. На це вказувало те, що він вірив, ніби Бог заборгував йому комфортне життя.
- Коли ж прийшло страждання, Йов знову і знову повторює: «Я живу добрим життям, тому я цього не заслуговую». Тобто він вважав, що *заслужив* добре життя власною праведністю».
- Страждання не вписуються у схему «діла – праведність».

Тому Йов марно шукав конкретного уроку. Таким уроком насправді було об'явлення про увесь зміст його життя. Страждання було для того, щоб виявити і знищити світогляд Йова «діла – праведність».

- Коли Бог забрав його процвітання та комфорт, Йов розлютився, ставши самоправедним, і це підтвердило, що він служив Богові через те, що отримував від Нього, а не через те, Ким Бог є. Це показало, що він служив Богові не через вдячність за повне спасіння, але як спосіб отримати щось, що було його *справжнім* спасінням (процвітання, комфорт, визнання).

Досвід страждання Давида

Коли життя Давида розбилося на друзки, то був конкретний урок, дуже конкретний гріх. Він серйозно порушив Божий Закон, забравши Вірсавію, дружину іншого чоловіка, та організувавши вбивство її чоловіка. Тоді маленький новонароджений син Давида (від Вірсавії) помирає.

- Чи карав Бог Давида та Йону за їхні гріхи? Не зовсім. У Римлян 8:1 написано, що «*нема осуду*» для віруючого. Це означає, що оскільки Ісус отримав покарання і заплатив за наші гріхи, то Бог не може вимагати оплати й від нас!
- Бог не «мститься» віруючому завдяки Ісусові, а також тому, що якби Він справді покарав нас за наші гріхи, то ми давним-давно вже були б мертві!
- Але Бог часто допускає, що якийсь аспект зруйнованого світу [зазвичай гріховного походження – Буття 3, Римлян 8:18] входить у наше життя і будить нас, щоб ми повернулися до Нього. Суворість цього допуску залежить від потреби нашого серця.

Уявіть, що хлопець заручається п'ять разів поспіль, але розриває заручини з кожною нареченою.

- Через те, що кожна наречена має свої недоліки, він помилково вбачає у них причини, які зумовлюють розірвання стосунків..
- Але справжньою причиною є його перфекціонізм, коріння якого сягає глибинного відчуття моральної зверхності.
- Доволі серйозні спокуси та моральні провини можуть бути єдиним шляхом, щоб упокорити цього чоловіка і допомогти йому побачити проблему. У псалмі 18 читаємо: «Від таємних помилок очисти Ти мене» (Псалом 18:13). Загалом це відбувається через страждання.

Досвід страждання чоловіка, який народився сліпим

У розділі 9 Євангелія від Івана учні бачать сліпого від народження чоловіка. Учні питають Ісуса: «Хто згрішив: чи він сам, чи батьки його, що сліпим він родився?» (вірш 2).

- Питання, звісно ж, дуже самоправедне. Адже в його основі є припущення, що вони самі не є грішними, не є дітьми грішних батьків, адже у них добре здоров'я.
- Це позиція друзів Йова (і навіть самого Йова на початку), що моральне добро має дати нам добре життя, а тому ті, хто його не мають, мусять бути грішними.
- Ісус відкидає хибні роздуми і каже: «Не згрішив ані він, ні батьки його, а щоб діла Божі з'явилися на ньому» (вірш 3). Ісус показує, що страждання також може бути дуже таємничим і не бути пов'язаним із якимось конкретним гріхом (як у випадку з Йоною/Давидом) або із загальним нерозумінням Євангелії (Йов).
- Ми всі живемо у творінні, яке зітхає і мучиться під тягарем гріха (Римлян 8:22) аж до Господнього Дня наприкінці світу. І хоч це страждання приходить також і в життя християн, ми знаємо, що Бог обережно обмежує страждання у нашому житті, щоб виконати Свою волю через нас, а також – через наше страждання – і щодо інших людей (Івана 9:1-2; Римлян. 8:28; Євреїв 12:1-14; Филип'ян 1:12-30).

4. Складіть список того, що Ви вивчили, як треба переживати страждання та випробування.

Не дивуватись. Багато людських нещасть у будь-якій ситуації складається з гніву та здивування від того, що страждання прийшло. Часто половина всіх негативних емоцій, які відчувають люди, приходить від шоку, що вони страждають. Із здивуванням можна впоратися, якщо християнин бачить, звідки походить страждання.

- Багато християн вірять, що Бог не дозволить, щоб із добрими людьми трапилися дійсно погані речі. Але Ісус Христос Сам це спростовує!
 - 1) Якщо Бог дозволив, щоб досконала людина жахливо постраждала (але заради найвищого добра), то чому ми повинні думати, що з нами не може трапитися щось подібне?
 - 2) Ми ніколи не будемо страждати так, як постраждав Він, але й наше страждання не принесе такого спасіння! Однак на нижчому рівні схоже може трапитися з нами.
- В Івана 9:1-5 та Луки 13:1-5 бачимо, що стихійні лиха та хвороби, зазвичай, не є покараннями за конкретні гріхи, які ми вчинили.
 - 1) У Римлян 8:19-23 (порівняйте з Буття 3:16-18) бачимо, що світ сповнений хвороб, смерті та стихійних лих загалом через гріх.
 - 2) Це прокляття на людей: *«Улюблені, не дивуйтесь огневі, що вам посилається на випробовування, немов би чужому випадку для вас. Але через те, що берете ви участь у Христових стражданнях, то тіштеся, щоб і в з'явленні слави Його раділи ви й звеселялись»* (1 Петра 4:12-13).

У біді отримувати Божу силу. Бог не залишить нас наодинці. Він дуже близько до тих, хто в біді. Він по-особливому любить тих, хто страждає. Він дасть нам найбільше сили та терплячості тоді, коли ми працюватимемо та докладатимемо зусиль.

- Бог обіцяє нам, що Святий Дух допоможе нам у наших потребах (Римлян 8:26). Він не може допомогти нам, якщо ми не почнемо слухатися.
- Схоже читаємо у Филип'ян 2:12-13, що Бог працює, коли ми працюємо.
- У підсумку можна сказати, що сила, яка нам потрібна, щоб пережити страждання, прийде під час виконання відповідальностей та обов'язків, яких вимагає Бог.
 - 1) Не ухиляйтеся від Божого веління.
 - 2) Читайте, моліться, вивчайте, спілкуйтеся, служіть, свідчіть, слухайтеся.
 - 3) Виконуйте всі обов'язки, які можете, і Бог миру буде з Вами.

Зрозуміти Боже навчання/дисципліну. Страждання виявляє нашу слабкість і є важливою нагодою ближче побачити власний гріх, а також глибше відчути Божу благодать. Це час, щоб ближче наблизитися до Бога, щоб відчути Його. У Нього є приховані причини для всього, що відбувається. (Римлян 8:28: Бог усі історичні обставини спрямовує для нашого добра, якщо ми – християни).

- У підніжжі хреста багато людей, напевно, думали собі: «Як Бог міг допустити смерть цього доброго чоловіка? Яке добро могло бути з цього?» Бог усе перетворить на добро, але Він не обіцяє, що буде показувати причину кожного випадку в історії.
- Нам не треба намагатися зрозуміти наміри Бога. Малоімовірно, що ми навіть крихту зрозуміємо. Це як вливати мільйон літрів правди у літровий мозок.

Бог показує явну причину у стражданні. У Посланні до євреїв 12:1-10 та в інших місцях Біблія навчає нас, що нам не варто вгадувати приховані причини трагічних випадків, але натомість треба шукати Його явну причину – те, що ми зростаємо у благодаті. Бог використовує страждання:

- Щоб розбити нашу самовпевненість і гордість.
 - 1) Страждання не робить нас безпомічними і залежними від Бога. Воно просто показує нам, що ми завжди були вразливими і залежними від Нього, і змушує нас визнати цей факт.
- Щоб ми оцінили себе.
 - 1) Страждання та випробування виявлять у нас те, що найгірше. Наша слабка віра, гострий язик, лінощі, нечутливість до людей, хвилювання, дух гіркоти та інші хиби характеру стануть явними для нас (та інших).
 - 2) Ми будемо змушені бачити ці прогріхи і працювати над ними.
- Щоб ми зміцнили свою вірність Богові.
 - 1) У стражданні ми відчуватимемо спокусу бунтувати проти Бога. У часи здоров'я та процвітання легко слухатися, але, коли послух починає коштувати нам зусиль, ми починаємо ухилятися.
 - 2) Під час випробувань ми можемо чути голос Бога: «Ага! Хіба все було гаразд, коли Я піклувався про всі твої потреби? Погляньмо, чи ти дійсно хочеш служити Мені, чи насправді хочеш, щоб Я служив тобі?»
- Щоб зробити нас співчутливими.
 - 1) Коли ми страждаємо, то стаємо м'якосердими і можемо допомогти іншим у стражданні. Ми стаємо кориснішими (2 Коринтян 1:3-4).
- Щоб спорядити нас для свідчення про Нього.
 - 1) Витримка та відсутність скарг під час страждання дивуватимуть світ. Люди казатимуть: «Ну! В нього, мабуть, сильний Бог, якщо він може це витерпіти. Його Бог, напевно, справжній».

2) *«Христос постраждав не для того, щоб ми не зазнавали страждань, але щоб у нашому стражданні ми ставали подібними на Нього»,* – Емі Кармайкл (часто цитує Елізабет Еліот).

3) *«Його мудра любов насичує нас голодом. Вона відгодовує нас голодом. Господи! Знищи мої дурні уявлення про рай тут, щоб я міг вічно перебувати у справжньому раю»,* – Самюель Рутерфорд, листи.

Визнати свої слабкості та журбу. Коли християни стикаються зі стражданням, то дві найпоширеніші реакції – це або розклеїтися, або навпаки – «зібратися до купи» (стоїцизм).

Але, хоча стоїцизм виглядає сильним і благородним, він часто є способом уникати духовного зростання, що приходить через відкриття власної слабкості.

- Багато християн приймають таку позицію, хвалькувато кажучи: «Я просто довіряю Богові!» або: «Я знаю, що Бог виростить з цього щось добре!»
- Але стоїцизм – це така демонстративна непокора, яка каже: «Я НЕ ДОЗВОЛЮ, щоб це мене зачепило!» По суті, це самодостатня реакція, яка зосереджена на нас. Часто це також форма заперечення, коли ми не хочемо визнавати, які ми насправді відчайдушні.
- Духовна зрілість досягається через усвідомлення нового об'явлення про нашу потребу Бога й безсилля без Нього. Страждання тоді стає шляхом до глибшого пізнання себе й Бога.

Визнати страждання Бога у Христі.

Осягнути це з точки зору Бога. Усі важливі речі: спасіння, всиновлення, гарантія раю – усе це в безпеці. Наше страждання мізерне у порівнянні зі стражданням Ісуса. Наше страждання мізерне у порівнянні зі славою, яку ми отримуємо.

- Бог мудрий, і має причини, про які не знає ніхто. Порівняйте тривалість страждання з вічністю, з нескінченними мільярдами «років» вічності без страждання. Наші труднощі насправді короткі.
- Якщо думати про тривалість свого життя, що обмежується 70 роками, то наше страждання є великим. Але якщо думати про своє життя з погляду вічності, то страждання будуть піщинкою. Навряд чи мільярдер відчує, що у нього вкрали з кишені 1000 доларів. Але бідняк дуже гостро відчує таку втрату. Християни ж є мільярдерами у славі.
- Порівняйте суворість страждання зі славою. Коли люди кажуть тим, хто страждає: «Все не аж так погано, могло бути гірше», то мало допомагають цим. Але якщо натомість порівняти наше страждання зараз із радістю та славою небес, то слава, звісно ж, перевершить страждання (2 Коринтян 4:17-18). Коли Степан краєм ока побачив небеса, то його огорнув такий трепет, що він не помітив такої дрібнички, як власна страта! (Дії 7:55-56).

- Одна секунда слави краще за 1000 років болю. Щоб зрозуміти страждання з точки зору Бога, варто роздумувати про Боже Слово.
- 5. Поділіться прикладом труднощів чи випробувань у Вашому житті, яке ілюструє один із принципів, наведених на цьому занятті.**
- 6. Яку одну найважливішу річ Ви вивчили з цього заняття? Як можна її застосувати на практиці?**

¹ Алвін Плантінга «Часткове християнське життя» («A Christian Life Partly Lived») у книзі «*Віруючі філософи*» (*Philosophers Who Believe*) за редакцією Келлі Джеймса Кларка (IVP, 1993), с. 72.

² Д. М. Лойд-Джонс «*Духовна депресія: причини і ліки*» (*Spiritual Depression: Causes and Cure*).

³ Джон Ньютон «*Листи Джона Ньютона*».

⁴ Елізабет Еліот «*Дорога крізь страждання*».

⁵ Федір Достоевський «*Брати Карамазови*».

⁶ Девід Юм «*Діалоги про природні релігії*» (*Dialogues Concerning Natural Religion*) за редакцією Річарда Попкіна (Indianapolis: Hackett Pub, 1980), с. 63.

Раса та прийняття

Заняття 7 | Курс 3

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ПРИЙМАТИ ОДНЕ ОДНОГО

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Приймати тих, чії вірування відрізняються від наших

Потреба

Як у нашому плюралістичному світі ми можемо жити та працювати разом у гармонії з тими, чії вірування кардинально відрізняються від наших або навіть образливі для нас? Суспільство говорить, що треба бути толерантними.

- Багато людей сьогодні говорять: «Ми зможемо порозумітися лише тоді, коли погодимося, що ніхто не має правильних релігійних чи моральних цінностей». Але це може стати ще одним критерієм, щоб розмежувати людей.
- «Ніхто не має правильних моральних цінностей» – це дуже європейсько-просвітницький погляд на світ, який повсюдно просувається як найправильніший.
- Сьогодні ті, хто привселюдно говорить про істини своєї релігії чи традиційні моральні цінності, можуть бути очорнені нетолерантними чи навіть звинувачені у тому, що розпалюють ненависть. Тут не видно прогресу від нетолерантності до толерантності.
- Бо ті, кого суспільство колись відмежовувало, тепер мають силу відмежовувати інших. Має бути кращий вихід! І він є.

Благодать, що приймає

У Римлян 14:1 Павло закликає християн: «*Слабого в вірі приймайте, але не для суперечок про погляди*». Коли Павло називає людину духовно «слабкою», він дає їй трохи негативну оцінку. Але потім він каже: «*Носіть слабості безсилых, а не догоджайте собі*».

- Сучасна толерантність відмовляється від будь-якого оцінювання, але й також не дозволяє іншим посягати на їхню індивідуальну свободу. Вона говорить: «Я приймаю всіх людей, але я не дозволю, щоб хтось впливав на те, як я хочу жити».
- Однак Павло закликає нас до чогось значно більшого, ніж толерантність. Майже до протилежного. Він говорить, що ми *повинні* оцінювати вірування інших, а після цього виявляти любов та приймати їх. (І Павло закликає нас мати таке ставлення не лише стосовно інших християн, але й стосовно наших ближніх. Порівняйте Римлян 15:2).

- Ми покликані бути співчутливими, турботливими, відкритими та не осуджувати навіть тих людей, чиї вірування є дуже хибними. Чому? Коли Ісус помер на хресті, то оцінив нас негативно: ми – грішники!
- Але, хоч ми були слабкими і грішними, Він прийшов у наш світ, піклувався про нас, знайшов у Своєму житті місце для нас і помер за наші гріхи. Якщо ми є послідовниками такої людини, то як ми можемо ставитися до наших опонентів зневажливо чи жорстоко, навіть якщо ми негативно оцінюємо їхні вірування та практики?

Утверджувати одне одного через расові та культурні бар'єри

Потреба

У кожному суспільстві є домінуючий порядок сили, заможності та статусу, на вершині якого перебувають певні раси, класи та культури. Біблія закликає християн утверджувати однакову важливість одне одного у Христі та не відтворювати в церкві таку ієрархію.

- Ми цілеспрямовано практикуємо побудову стосунків із віруючими, незважаючи на культурні бар'єри, тому що бачимо в цьому знак майбутнього царства (Ефесян 2:11-22; порівняйте Івана 17:21, 23).
- На П'ятидесятницю Євангеліє проповідувалося *всіма* мовами, і це показує, що жодна культура не є *правильною* і що в Дусі ми можемо мати єдність, яка переходить національні, мовні та культурні бар'єри.

Відстань і приналежність

Християни є «новою етикою» (1 Петра 2:9). Наші стосунки з іншими у Христі мають бути сильнішими, ніж стосунки з іншими членами нашої раси та нації.

- Євангеліє робить нас подібними до Авраама, який покинув свою рідну культуру, але так і не прийшов до іншої.
- Тому, наприклад, китайські християни не покидають свою «китайськість», щоб стати кимось іншим, але Євангеліє дає їм певну критичну відстань від своєї культури, що дозволяє їм критикувати власних ідолів.

Благодать, що приймає

Як ми можемо бути вільними від расових упереджень? Коли Павло бачив, що єврей Петро відмовився їсти з язичницькими віруючими, то він сказав, що Петро: «*Не діяв згідно з Євангелією*» (Галатів 2:14). Расова упередженість скасовує принцип спасіння благодаттю. Євангеліє викорінює расову гордість.

Які твердження вразили Вас і чому?

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

Римлян 14:1-15:7

1. Римлян 14:2-3, 5, 14, 20-21. У чому різниця поглядів «сильного» і «слабкого»?

Вірші 2-3 описують проблему в їжі. Дехто вірив, що християнам не можна їсти м'ясо. Вірш 5 вказує, що дехто вірив, що до певних днів треба ставитися як до святих.

- У Колосян 2:16 Павло говорить про християн, які все ще дотримувалися старозавітніх свят. Це ще один із прикладів такої ситуації.
- Вірші 14 та 20 вказують на віру в те, що певна їжа була нечистою. Це пряме посилання на старозавітні ритуальні закони про чисту і нечисту їжу (див. Левит 11 та Повторення Закону 14). Це були частини старозавітніх правил, які говорили, чи може людина приступити до поклоніння у скрині та храмі.
- У двох словах: деякі люди у церкві все ще виконували старозавітні кошерні закони і вірили, що це стосується також християн.

Хто тоді був сильним, а хто слабким? Одні наполягали, що треба утримуватися від їжі, забороненої єврейськими законами, водночас інші християни вважали, що можна їсти різноманітну їжу.

- Деякі питали: «Чи це іудеї серед галатів наполягали, що все ще необхідно слухатися старозавітного закону, щоб спастися?» Відповідь «ні». Павло взагалі відмовлявся визнавати цих людей християнами (Галатів 1:8). Він навіть не називає їх «слабкими у вірі».
- Саме тому тут ми маємо щось інше. Це – християни, які звикли до певних традицій щодо їжі та звичаїв Старого Завіту і зверхньо дивилися на інших християн, що не розділяли цих поглядів.

2. Порівняйте цю суперечку з 1 Коринтян 8:1-13. Що є спільного у цих ситуаціях? Що відмінне? (Підказка: яка расова/етнічна група швидше за все вважалася «слабкою» у Римі та Коринті?)Що є спільного у цих ситуаціях?

Цікаво порівняти суперечку у Посланні до Римлян з тією, що описана у 1 Коринтян 8. Там також був конфлікт двох сторін, одну з яких Павло називає сильною, а іншу – слабкою. Але суперечка у Коринті стосувалася того, чи можуть християни купувати їжу, яку приносили в жертву ідолам.

- Деякі християни вирішили, що їм не можна їсти їжу, яка була принесена на жертівник язичницькому богові чи ідолу. (Багато їжі, яку продавали на ринках, була жертвою для якогось божка). Інші християни не думали, що в тому, щоб їсти таку їжу, є щось погане.
- У ситуації в Коринті сильні – це християни, які казали: «Нема нічого поганого в тому, щоб їсти її, бо ідолів не існує». А слабкі – це люди, які вважали, що не тільки вони повинні стримуватися від такої їжі, але й інші християни також.

Підсумуємо, що спільного у цих ситуаціях:

Ким були слабкі?

- У Римлян 14:3 Павло говорить, що той, хто всього не їсть, не повинен засуджувати ту людину, яка їсть усе, тому що Бог прийняв її. Це вказує, що слабкі – це християни, які утримувалися і забороняли їсти різну їжу.
- Вони були слабкими, бо не хотіли, щоб були «сірі зони». Їм була потрібна чітка відповідь: правильно чи неправильно. Вони хотіли, щоб було багато правил та обмежень, щоб підтримати свою слабку совість, а також вони були вузьколобі та осуджували тих, хто не виконував усіх законів.
- У Посланні до римлян, *«Як впливає з дискусії, Павло не має на увазі людей, які лише трошки довіряють Христу, таких собі людей слабкої віри (порівняйте 4:19). Радше це людина, що не розуміє поведінку, яку дає віра... Вона не розуміє, що коли ми досягнемо виправдання вірою, то такі речі як м'ясо, вино та свята стають неактуальними»* – Леон Морріс *«Послання до римлян»*.
- Павло не говорить, що слабкі християни не спасенні чи що вони не довіряють Христові. Зазвичай, слабкі – це дуже палкі та ретельні люди, які намагаються догодити Христу.
- Але їхня слабкість полягає у залишках законницького духу, який вони ніяк не можуть скинути. Вони не живуть застосуванням Євангелія.
- Якщо ми спасаємося лише благодаттю, то немає потреби думати, що ми можемо зробити Богові послугу через правила і настанови.

Ким були сильні?

- В обох ситуаціях сильні – це люди, які широко дивилися на світ і мали краще усвідомлення Євангелії.
 - 1) У Коринті вони розуміли, що у Євангелії є свобода щодо речей, про які не написано в Писанні.
 - 2) У Римі вони розуміли, що Христос визнав ритуальні закони застарілими.

- Павло сам ототожнював себе з ними, кажучи «ми, що сильні, знаємо, що ідол – ніщо» (1 Коринтян 8:4). Тому не було нічого погано в тому, щоб їсти те м'ясо.
- Сильні не були забобонними, як вузьколобі люди у Коринті, ані законниками, як вузьколобі люди у Римі.

Що відмінного в цих ситуаціях?

У цьому порівнянні цікаво те, що у церквах дві етнічні групи – єврейські християни та язичницькі християни – міняються ролями. Більшість коментаторів сходиться на думці, що окрім теологічних проблем (про природу ідолів та щодо дієтичних законів Старого Завіту) була ще й расово-культурна проблема.

- У Коринті слабкі – це точно грецькі віруючі, колишні язичники, а сильні – це єврейські християни, які вважали грецьких ідолів нікчемними. (Бачимо, що Павло – єврей та колишній фарисей – говорить про сильних «ми», які певні, що за ідолами немає жодних богів).
- З іншого боку, у Римі слабкі – це єврейські християни, а сильні – це язичницькі віруючі, які знали, що у Христі вони не були прив'язаними до старих законів очищення та ритуальних настанов.
- Важлива річ: в одній ситуації відчуття культури зробило одну групу *сліпою* до аспектів Євангелія, в той час як в іншій ситуації таке ж відчуття культури зробило групу *мудрішою* щодо втілення Євангелія у життя.

Тому ситуації дуже відрізнялися. Це не були просто теологічні суперечки чи расові поділи. Це було їх складне поєднання.

3. Як Павло критикує сильних? Як Павло критикує слабких? Що в обох ситуаціях є знаком того, що люди відкидають Євангеліє (14:3)?

Як Павло критикує сильних?

По-перше, на наше здивування, в обох ситуаціях Павло найбільшу критику виливає на *сильних*. Павло не дивиться на обидві суперечки як на *просто* теологічні проблеми. Хоча Павло й визнає, що сильні мають рацію в теологічному плані (адже він називає їх сильними!) і що вони краще розуміють євангельську теологію, він усе-таки критикує їх за зверхнє ставлення і за те, що вони зневажали слабких (порівняйте Римлян 15:7). Тому, хоч одні мали рацію, а інші – ні (теологічно), в обох групах по-різному присутній підсвідомий расизм. Яким чином?

- Слабкі дозволяли, щоб їхні культурні упередження спотворювали їхнє розуміння Євангелія (як ми сказали вище), але сильні *також* дозволяли, щоб їхні культурні упередження придушували Євангеліє у їхньому житті. Як саме?

- Євангеліє благодаті означає, що ми є однаково грішними і Бог однаково прийняв кожного з нас – без заслуг. Це має забрати самоправедність.
 - 1) Але сильні відмовлялися змінювати свою поведінку, хоча вона перекручувала думки про інших та шкодила їм. Єврейські християни відмовлялися проводити час із язичницькими віруючими, лагідно пояснюючи їм Євангелію.
 - 2) Вони просто брали і їли м'ясо зі зверхнім ставленням: «Що я вдію, якщо це ображає забобонних язичників?» (1 Коринтян 8:9-11).
 - 3) Тому сильні, які вітали одне одного в тому, що розуміють Євангеліє, діяли самоправедно і з такою ж вузьколюбістю, як і слабкі (хоч і в інший спосіб).
- У двох словах, хоча ця група християн була сильною теологічно, але не була сильною у стосунках, у культурному та духовному аспектах. Вона розуміла Євангеліє благодаті розумом, щоб виграти теологічну дискусію, але не розуміла Євангеліє благодаті практично, щоб ставитися до іншої расової та культурної групи зі смиренням та любов'ю.

Як Павло критикує слабких?

По-перше, він каже, що слабкі просто помиляються щодо їжі та пиття! Павло прямо показує слабким, що їхня позиція небіблійна. *«Я знаю, і пересвідчений у Господі Ісусі, що нема нічого нечистого в самому собі»* (Римлян 14:14).

- Павло може посилатися на слова Ісуса, коли Той сперечався з фарисеями щодо «чистих» і «нечистих» законів (Марка 7:14) і Він також говорив про це Петрові (Дії 10:15, 28).

Для цього є щонайменше дві причини:

По-перше, Бог не створив нічого, що було б злим.

- Усі речі є добрими. Лише наші грішні серця можуть використовувати матеріальні речі так, щоб примножувати зло (див. 1 Тимофія 4:1).
- Інша причина полягає в тому, що чисті-нечисті закони були способом, через який Бог показував євреям, що вони не могли просто так входити у Його присутність. Їм була необхідна чистота.
- Але у Христі ми можемо стояти у Божій присутності святими і непорочними (Колосян 1:22). Саме тому гидувати будь-якими матеріальними речами – це не розуміти всі наслідки доктрини про творіння та доктрини про відкуплення.

По-друге, вони не могли відрізнити базові принципи від індивідуального вибору.

- У першому вірші читаємо: «*Приймайте, але не для суперечок про погляди*». Слабкі не розуміють різниці між тим, про що «треба сперечатися», а про що «не треба».
- Грецьке слово тут – це «*діалогісμοї*». Традиційно ним окреслювали питання совісті. Тобто воно стосувалося таких сфер, про які Бог прямо не сказав у Своєму Слові. Він ані чітко не заборонив цього, ані не заповів.
- Сьогодні можна сказати, що екстремальний ліберал вважає (хибно), ніби майже кожна сфера стосується вибору совісті, водночас екстремальний консерватор вважає (хибно), що фактично жодна сфера не є питанням свідомості.

Що в обох ситуаціях вказує на те, що люди відкидають Євангеліє?

Обидві ці групи людей не змогли охопити втілення Євангелія благодаті у житті, вони просто робили це по-різному.

- Але знак обох – це самоправедність, зверхнє ставлення та осуд, замість смирення та любові.
- «*Хто їсть [сильний], нехай не погорджує тим, хто не їсть [слабкий]. А хто не їсть, нехай не осуджує того, хто їсть, Бог бо прийняв його*» (Римлян 14:3).
- Це означає, що будь-який зарозумілий, осуджувальний та зверхній дух свідчить про те, що або сильні, або слабкі відкидають Євангеліє.

Це – дуже важлива перевірка. Джонатан Едвардс у 1740-их роках написав проповідь «Любов суперечить осудливому духові».

- У цій проповіді він говорить, що давати різкі та негативні оцінки – це не осуд. Але він каже, що це стає осудом, коли ми *насолджуємося* в такій критиці, навіть якщо це глибоко приховане у нашому серці. Варто поставити такі запитання:
 - 1) Чи отримуємо ми насолоду від порівняння наших поглядів і практик з іншими?
 - 2) Чи отримуємо ми насолоду, зневажаючи інших людей, навіть якщо не висловлюємо цього відкрито?
 - 3) Чи отримуємо ми насолоду, коли читаємо про них зневажливі відгуки чи історії у книжках?

- Це знак, каже Едвардс, що наше власне серце не змінилося під впливом Божої благодаті... «Причина, через яку помиляються обидві групи, засуджуючи одна одну, – це те, що “Бог прийняв його” (вірш 3). Хто дав нам право відкидати людину, яку прийняв Бог? Дійсно, найкращим методом визначити, яким має бути наше ставлення до інших людей, – це визначити, яким є Боже ставлення до них. Цей принцип є навіть кращим, ніж золоте правило моралі. Ставитися до людей так, як ми хотіли б, щоб вони до нас ставилися, – це добре, але краще за це – ставитися до них так, як ставиться Бог». – Джон Стотт, «Римлянам».

4. Що має на увазі Павло, кажучи: «Приймайте тому один одного, як і Христос прийняв нас до Божої слави» (Римлян 15:7)? Як ми протиставляємо прийняття Христа сучасному поняттю толерантності?

Що Павло має на увазі у Римлян 15:7?

Павло закликає обидві групи сильних і слабких «*приймати один одного, як і Христос прийняв нас*» (Римлян 15:7). Що це означає?

- Насамперед зверніть увагу на те, що це *не* означає. Це не сучасне явище толерантності. Сучасне явище толерантності у нашому світському суспільстві:
 - 1) З одного боку, відмовляється від будь-яких оцінювань поведінки чи вірувань інших. Якщо люди кажуть, що хтось грішить чи не правий, то в суспільстві їх вважають нетолерантними.
 - 2) З іншого боку, толерантність не дозволяє нікому впливати чи перешкоджати жити, як нам хочеться. Ставлення таке: «Я не засуджую тебе. Але якщо те, що я роблю, засмучує чи ображає когось, то це його проблема!» У мене є право жити так, як я хочу.

Але Павло закликає християн майже до протилежного. Він закликає їх до євангельського смиренного служіння та любові.

- Те саме дієслово (що перекладене як «*приймайте*» у 15:7) використовується у Римлян 14:1, коли Павло говорить сильним «*приймати слабких у вірі [з повагою до віри]*».
 - 1) Зверніть увагу, що Павло називає людину «*слабкою*»! Вона слабка – духовно та теологічно. Вона не розуміє Божої благодаті. Тому Павло дає негативну оцінку людському характеру та віруванням.
 - 2) Однак Павло закликає нас *приймати* – вітати та приймати особисто тих, хто, за нашою оцінкою, помиляється чи слабкий.
- Що це означає? У Римлян 15:1 Павло буквально закликає сильних: «*Ми, сильні, повинні нести слабості безсилим, а не собі догоджати*». Що це може означати?

1) Звісно, це не означає, що ми повинні приймати помилки слабких. Один коментатор пише: «Вони покликані співчутливо "входити в становище", утримуватися від критики та осуду і робити те, чого вимагає любов. Любов же вимагає, щоб сильні пройшли більшу відстань, ніж просто толерантність» (Даглас Му, «Послання до римлян», с. 866).

Тому тут бачимо, що смиренна любов завжди є протилежною до сучасної толерантності. Толерантність заперечує будь-яке оцінювання, але також відмовляється, щоб інші посягали на їхню індивідуальну свободу. Толерантність каже: «Я приймаю всіх людей, але я не дозволю нікому впливати на те, щоб жити, як мені заманеться».

- Однак Павло говорить, що ми повинні оцінювати вірування та практики інших, а тоді з любов'ю приймати їх, змінюючи нашу поведінку, щоб впустити їх у наше життя.
- Ми маємо бути готовими змінити речі, які ми зазвичай робимо, щоб об'єднати різноманітних людей в одній християнській спільноті.

Підсумок: толерантність каже: не оцінюй нікого і не дозволяй їм впливати на те, як тобі хочеться жити. Євангеліє ж каже: оцінюй інших, але дозволяй іншим впливати на те, як живеш ти.

Христос і толерантність.

Як це можна втілити? Христос робить це можливим.

- Коли Ісус пішов на хрест, Він поставив усім нам найнижчу оцінку! Коли Він помирав на хресті, то казав: «Ви такі загублені, що лише смерть Сина Божого може спасти вас».
- Але водночас Він входив у наше становище, роблячи Себе вразливим для нас, роблячи для нас місце у Своєму житті, жертвуючи заради нас.

У Євангелії є неймовірні ресурси, щоб приймати та любити людей, від яких ми глибоко відрізняємося.

- Якщо Ви будете свою ідентичність на тому, що Ісус зробив для Вас, то Ви станете значно кращим, ніж просто толерантним. Ви зможете чесно і відверто не погодитися з людьми, але робити це без жодної зверхності, жодного вияву вищості.
- Ми зможемо відверто не погоджуватися з людьми завдяки любові, повазі, шанобливому ставленню та смиренню.

Нам треба показувати світові шлях. Секуляризм не має такої змоги.

- Секуляризм говорить: «Будьмо толерантними *по-нашому!* Вам треба прийняти нашу епістемологію, бо інакше Ви небезпечні».

- Християнство говорить: «Ми приймемо тебе вже просто тому, що ти дихаєш. Тобі не треба приходити та слухатися, робити те чи інше. Ми приймемо тебе, якщо ти хочеш мати стосунки з нами».
- Якщо ми йдемо слідом за Христом уже тут і дозволяємо світові бачити, як це впливає на стосунки, то світ почне говорити: «Що у них є таке дивовижне?»

5. Які конкретні практичні поради Павло дає сильним і слабким у розділі 14? (До яких кроків він спонукає кожного?)

Слабким:

По-перше, тримайте свої погляди при собі.

- *«Ти маєш віру? Тримай її в собі перед Богом»* (вірш 22).
- Тут він каже, що слабкі мусять визнати спірну сіру зону, тобто те, що перебуває в межах обговорення. Якщо щось прямо не заборонено і не сказано у Писанні, то не наполягайте і привселюдно не виявляйте свої погляди чи практики щодо цієї теми. Тримайте їх при собі.
- Ми не повинні доводити це до крайнощів. Павло не говорить, що ми не можемо ділитися думкою, якщо випала нагода. Павло не говорить, що ми не можемо оцінювати. Зрештою, Ісус говорив нам стерегтися фальшивих пророків тощо.
- Натомість Павло каже, що, коли ми усвідомили, де сіра зона, нехай вона буде нашою особистою справою.

По-друге, майте зріліший погляд на Боже Царство.

- У вірші 14 Павло каже слабким, що вони просто помиляються щодо створіння, а у вірші 3 є натяк, що вони не до кінця втілили доктрину про виправдання у житті (див. думки про це вище).
- Іншими словами, Павло застерігає їх від тенденції законництва. Він говорить про це у вірші 17: *«Бо Царство Боже не пожива й питво, але праведність, і мир, і радість у Дусі Святій»*.
- Вони повинні побачити, що правила та постанови про матеріальні речі зовсім не стосуються суті Царства. Суттю є змінений характер – радість, мир, мудрість, любов.

По-третє, подумайте і переконайтеся у правоті та хибності будь-якої практики.

- Вірш 5 дуже цікавий та важливий: *«Нехай кожен за власною думкою тримається свого переконання»*. Перефразовуючи, Павло каже, що нам треба роздумувати та міркувати над власною поведінкою.
- По-перше, ми повинні побачити, чи Біблія справді забороняє щось, чи залишає нам свободу вибору в певних сферах.

- Тоді, навіть якщо Біблія дає нам свободу, ми можемо вирішити утриматися від деяких практик, бо це веде до гріха нас або інших.
- Для того, щоб визначити все це, треба думати! Павло особливо це говорить слабким, тому що багато людей, які мають схильність до законництва, часто сповнені педантизму, бо добре не вивчили Писання. *«Пліч-о-пліч з прямою вказівкою не порушувати совість, є непряма вказівка вивчити і дослідити цю тему»*, – Джон Стотт, «Римлянам».
- Але не можна робити щось, якщо ця тема добре не вивчена чи якщо ми твердо не стоїмо у цьому знанні.
- Зверніть увагу, що Павло навіть дає поради щодо того, як визначити, чи треба щось робити, чи ні. *«Хто їсть, для Господа їсть, бо дякує Богові. А хто не їсть, для Господа не їсть, і дякує Богові»* (вірш 6).
- Тому християнин має глянути на певну практику і сказати: «Чи можу я робити це перед Христом? Чи можу я робити це, зосереджуючись на Ньому? Чи можу я робити це в Його Ім'я, дякуючи Йому за це?»

По-четверте, доки ми повністю не переконані, що щось правильно, ми маємо уникати цього.

- Чому? Павло кілька разів повторює, що якщо ми сумніваємося щодо чогось, то важливо уникати цього. *«Тільки коли хто вважає що за нечисте, тому воно нечисте»* (вірш 14). *«А хто має сумнів, коли їсть, буде осуджений»* (вірш 23).
- Якщо людина робить щось, що забороняє їй совість, то це духовно шкодить людині. Тоді це дійсно гріх – робити щось, що ми вважаємо гріхом. Чому? Навіть якщо ми сумніваємося в тому, що про це каже Бог, ставити свою думку вище – це гріх.

Сильним:

По-перше, приймайте слабких братів.

- У Римлян 14:1 слово «приймайте» (грецькою *«прослабано»*) означає щось значно більше, ніж просто «неохоче погоджуватися». Кращим є переклад «вітайте», бо це слово означає приймати когось у коло спільноти та любові.
- Це дуже важливо, бо сильні мають схильність відмежовуватися від слабких, які не схвалюють їхню поведінку.

Павло наголошує, що треба докладати зусиль, підтримуючи стосунки й не дозволяючи, щоб відмінності стали на заваді.

- Це повторюється у вірші 19, коли Павло заохочує робити все можливе задля миру та збудування одне одного. У двох словах Павло каже, що сильні повинні уникати того, щоб викреслювати слабких братів із життя, а натомість шукати тісних стосунків із ними.

По-друге, шукайте способів із повагою переконати їх.

- Тут маємо приклад самого Павла. У вірші 14 він каже нам, що він є одним із сильних – він може їсти все! Але що він робить зі слабкими?
- Зверніть увагу, що увесь розділ 14 – це модель того, як сильні повинні ставитись до слабких. Він шукає способів із повагою переконати слабких переглянути їхню позицію. У віршах 14 та 17 він нагадує їм про природу та Боже Царство.
- Іншими словами, він намагається допомогти слабким переосмислити логічність ширшого та зрілішого бачення і переконатися в ньому. Але якщо слабкі не піддаються на переконання, то Павло чітко показує готовність утриматися від образливої поведінки.
- У вірші 5 Павло говорить, що люди повинні ретельно обдумувати всі свої особисті християнські практики крізь призму Біблії.

По-третє, утримуйтеся від практики, коли слабкі брати можуть спотикатися.

- *«Добре не їсти м'яса, ані пити вина, ані робити такого, від чого брат твій гіршиться, або спокушується, або слабне»* (вірш 21). Тут ми маємо бути обережними. Це не означає просто надокучати слабшим братам. У такому випадку набундючений християнин може шантажувати всю церкву.
- Деякі церкви мають багатьох слабких і надмірно педантичних християн. Вони завжди дратуються і засмучуються, бо інші члени церкви ображають їх своїми думками про правильну християнську поведінку.
- Сильні не повинні утримуватися від будь-чого, що може засмутити інших. Але якщо слабкі мають глибоко закорінене переконання, якщо вони твердо переконані та виразно спокушаються до гіркоти та духовного спантеличення, то з огляду на любов сильним варто утриматися.
- Добрим прикладом є формат прославлення. Якщо сильні можуть насолоджуватися різноманітним музичним форматом прославлення, а слабкі можуть сприймати лише один, то сильні повинні поступитися слабким.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

Дії 10:24-34; Галатів 2:11-14; 1 Петра 2:9-10; 1 Коринтян 1:22-24

1. Що розділ 10 Дій апостолів та розділ 2 Послання до галатів навчають нас про ставлення Євангелії до раси та расизму?

Класичним прикладом, як Євангеліє змінює ставлення до раси та культурної спадщини, є порівняння Дій 10-11 з Галатів 2.

- У Діях 10-11 Бог показав Петру, що будь-хто, незалежно від раси чи культури, однаково загублений у гріху та однаково люблений у Христі, бо спасіння тільки через благодать. Петро сказав: *«Та відкрив мені Бог, щоб я жадну людину не мав за огидну чи то за нечисту... Пізнаю я поправді, що не дивиться Бог на обличчя»* (Дії 10:28, 34).
- Але через якийсь час Павло побачив, що Петро відмовлявся їсти з язичницькими християнами і докорив йому за расизм. Але як? Він не сказав: *«Ти порушуєш правило проти расизму»*. Він сказав Петрові: *«ти не дієш згідно з Євангелією»* (Галатів 2:14).
- *«Діяти згідно з Євангелією»* – це усвідомлювати, що всі ми – грішники і спасенні лише благодаттю, а тому це має узгоджуватися з тим, як ми живемо.
 - 1) Расова упередженість є неправильною, бо це заперечення основного принципу «благодать проти діл». Расизм – це схема «діла – праведність».
 - 2) Як так? Біблія говорить нам, що ми були створені, щоб прославляти та знати Бога, але ми зробили вибір жити незалежним життям. Ця спроба втекти від Бога створює відчуття тривоги та сорому, бо глибоко в душі ми знаємо, що покликані бути вірними Йому (Римлян 1).
 - 3) У відповідь ми маємо якимось *«прикрити свою наготу»* (Буття 3) та невпевненість різними способами самовиправдання. Ми мусимо знайти способи виправдати своє існування, щоб почуватися прийнятими та гідними.
- Один із найпоширеніших способів самовиправдання – це перекопати себе у верховенстві власної культури чи раси. Це спосіб почуватися вищим і *«прикрити свою наготу»*.

Це відбувається щодня, коли ми надаємо морального значення речам, які стосуються лише нашої культури. Наприклад, англо-європейці набагато суворіше сприймають час, аніж інші культури.

- Тому на англо-латиноамериканське весілля латиноамериканські гості прийдуть на 30 хвилин пізніше.

- Це всього лише культурна норма та різниця культур, але багато людей з англо-культури надаватимуть цьому морального значення та звинувачуватимуть (у своєму серці) латиносів у недисциплінованості та безвідповідальності.
- Водночас латиноси вважатимуть англів холодними і непривітними. Євангеліє радикально змінює це.

У П'ятидесятниці, коли Дух щедро вилився на церкву й апостоли почали проповідувати різними людськими мовами, бачимо скасування прокляття Вавилонської вежі (Буття 11). Вавилонським змішуванням Бог оголошує: якщо люди не визнають Його, то їхня людська спільнота поділиться і розвалиться.

- П'ятидесятницею Бог показує, що у Дусі люди можуть мати єдність, що перевершує будь-які національні, мовні та культурні групи та долає всі людські бар'єри. Ісус наголошує, що єдність християн буде основним способом засвідчити світові, що Бог послав Свого Сина (Івана 17:21, 23).
- Тому один із ключових способів, як християнська церква втілює Євангеліє – це єдність християн, які відрізняються одне від одного економічно, культурно та етнічно.
- Загалом завдання церкви – показувати світові, що люди, які не можуть жити в любові та єдності без Христа, *можуть* робити це у Христі.

2. Що уривки 1 Петра 2 та 1 Коринтян 1 вчать нас про вплив Євангелія на ставлення до нашої культури/етносу?

1 Петра – рівність у Христі

Усі ранні церкви у країнах Середземномор'я були мультиетнічними, туди входили принаймні євреї та греки, але були також африканці та азіати (див. Дії 13:1). Але знову і знову Біблія називає християн «*співгорожанами святим, і домашніми для Бога*» (Ефесян 2:19) та «*святим народом*» (1 Петра 2:9). Петро тут говорить про християн як про:

- а) вибраний рід (буквально – раса)
- б) святий народ (буквально – етнос)
- в) царське священство
- г) людей, що належать Богові (люд власності Божої)

Окрім слів про священство, всі ці терміни говорять, що, незважаючи на наші відмінні етноси та культури, християни буквально є «новим *етносом*». Це означає, що наші стосунки одне з одним у Христі мають бути сильнішими, ніж наші стосунки з людьми зі спільних расових чи національних груп. Коли ми стаємо християнами, то ми вже *першочергово* не зі штату Огайо, Німеччини чи Азії. Ми не є насамперед європейцями чи африканцями, чи азіатами, чи латиносами, ми – не білі англосаксонські протестанти, не представники певного класу. Ми є народом Божим.

Біблія говорить деякі дивовижні речі про расу, коли говорить, що єдиний справжній поділ у людській расі – це віра.

- На землі є лише дві нації людей (1 Петра 2:9-10).
- Віруючі – благодаттю усиновлені до Божої духовної сім'ї й мають усі права дітей (Іван 1:12; Римлян 8:14).
- Бог забороняє шлюби між невіруючими і віруючими (2 Коринтян 6:14-16).
- Причина у тому, що тільки так можна одружитися не зі «своєю» людиною (2 Коринтян 6:17-18)!

У Числах 12:1-16 маємо неймовірний приклад цього. Дружина Мойсея була кушитянкою, тобто із чорної раси, вона вірила в Бога.

- Маріям була налаштована проти міжрасового шлюбу, і Бог покарав її, наславши на неї проказу «білу, як сніг» (вірш 10). Бог карає її упередженість, зробивши її білішою!
- Тому християни мають особливу перевірку на расизм. Якщо для нас расові відмінності важливіші, ніж відмінності віри, то ми перебуваємо у полоні расизму.
- Можна сказати про це по-іншому: якби Ви хотіли, щоб Ваш друг/родич краще одружився з нехристиянкою, але своєї раси, ніж із християнкою, але іншої раси, то Євангеліє не очистило Ваші расистські упередження.

1 Коринтян – але не рівнозначні у Христі

Беручи до уваги чітке вчення про те, що, незважаючи на расу чи культуру, всі християни є *рівними* у Христі, так само чітко зрозуміло, що ми не є *рівнозначними* чи взаємозамінними.

- Наприклад, часто наводять уривок із Галатів 3:28, щоб показати, що в церкві стираються культурні відмінності: *«Нема юдея, ні грека, нема раба, ані вільного, нема чоловічої статі, ані жіночої, бо всі ви один у Христі Ісусі!»*
- Але зверніть увагу на вірш у 1 Коринтян 1:22: *«Бо й юдеї жадають ознак, і греки пошукують мудрости, а ми проповідуємо Христа розп'ятого, для юдеїв згіршення, а для греків безумство, а для самих покликаних юдеїв та греків Христа, Божу силу та Божю мудрість! Бо Боже й немудре розумніше воно від людей, а Боже немічне сильніше воно від людей!»*
- Зауважте, Павло не говорить, що він проповідує Христа для греків як Божу мудрість, а для євреїв – як Божу силу. Що ж тут відбувається?

Тут бачимо, що Павло вирізняє єврейську культуру (яка більше переймалася практичними діями) і грецьку культуру (що більше переймалася абстрактним осмисленням).

- З одного боку, Євангеліє певною мірою дорікає обом культурам (хрест для євреїв – заслабкий, а для греків – безумство).
- Павло натякає, що для євреїв та греків, які навернулися, християнство має певну культурну особливість. Для християн-євреїв хрест стає *справжньою* силою, а для навернених греків хрест стає *мудрістю*.
- Євангеліє відтворює християнство у світлі кожної культури.

Тоді Біблія вказує, що расово-культурні відмінності *не* є поверхневими.

- Наприклад, читаємо, що вічне Місто Бога вкінці збагатиться, бо *«І народи ходитимуть у світлі його, а земські царі принесуть свою славу до нього. І принесуть до нього славу й честь народів»* (Об'явлення 21:24, 26).
- Інакше кажучи, кожна культура і раса приносить особливу честь, особливі дари на славу Бога.
- Коли Ісус воскрес із мертвих та отримав Своє воскресле тіло, то зберіг усі Свої людські особливості. Тобто Він був чоловіком (не жінкою). Він був євреєм (не африканцем, не азіатом чи гелленом).
- Схоже, що це вказує на те, що в наших культурних і расових відмінностях є різні вміння, честь і велич (аналогічно різним дарам Тіла Христового). Ці відмінності так просто не зникнуть, коли Бог оновить світ.

Тут і помилка, яку часто допускає доміантна культурна група, кажучи, що расово-культурні відмінності є поверхневими, що у церкві нам треба позбутися всіх культурних відмінностей і просто бути християнами. Але немає нейтрального християнства, християнства без культури.

- Ісус не прийшов на землю як узагальнений людський образ, але, ставши людиною, Він став *конкретною* людиною. Він був чоловіком, євреєм, походив із робітничого класу. Якщо Він мав бути людиною, то мусив належати до певної культури та соціуму. Він не міг бути «узагальненою» людиною.
- Так само християнська віра має як біблійну, так і культурну форму.
 - а) Наприклад, Біблія чітко говорить нам, що треба використовувати музику, щоб прославляти Бога.
 - але щойно ми оберемо музику, вона буде притаманною певній культурі.

б) Коли ми обираємо мову, певні слова, певний рівень емоційної виразності та інтенсивності, коли обираємо ілюстрацію для проповіді, то все це матиме певне культурне та соціальне забарвлення, яке буде ближчим для одних та відмінним для інших.

- У день П'ятидесятниці кожен почув проповідь своєю мовою і своїм діалектом. Але з часів П'ятидесятниці ми не можемо бути одночасно всім для всіх. Тому культурна адаптація є необхідною.

Тому якщо лідери церкви кажуть християнам певної групи меншості: «Покиньте свої культурні особливості, будьмо просто християнами разом», то вони насправді просять прийняти *їхні* культурні відмінності і стати (почати думати) як вони.

Підсумок: Євангеліє не дає нам ані абсолютистського підходу до культури та етносу (ніби є абсолютно чиста християнська культура), ані релятивістського (відносного) підходу (що всі культурні форми є нейтральними та однаково вагомими). Християнство може мати різноманітні культурні форми, але водночас зберігати ключові надкультурні цінності, які судять і змінюють кожну культуру.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Сміливість розірвати свої культурні та сімейні узи, покинути богів своїх предків через вірність Богові всіх народів та всіх культур було первісною революцією Авраама. У схожий спосіб християни відходять від своїх культур. Християни ніколи не можуть бути насамперед азіатами чи американцями, чи росіянами, чи тутсі, а потім – християнами. Християни відходять від богів у своїй культурі, бо присягають на вірність Богові усіх культур та майбутньому, яке Він пообіцяв.

Але [тепер у Христі] цей відхід – це не фізичний переїзд. Він відбувається всередині культурного простору, в якому ми мешкаємо. До нього не входить ані модерністська спроба побудувати нове небо зі світу, ані посмодерністський неспокій, який боїться зробити будь-що. Коли люди відповідають на заклик Євангелія, то однією ногою стоять у християнстві, а іншою – у своїй культурі. Християнський відхід від власної культури – це не втеча, а новий спосіб життя у ній у новому баченні миру та радості у Христі... Бути дитиною Авраама і Сари та відгукнутися на заклик свого Бога – це вийти, вирушити в подорож, стати чужинцем... У самому центрі християнської ідентичності лежить всеохоплююча зміна вірності від даної нам культури з її богами до Єдиного Бога всіх культур. Відповідь на заклик такого Бога тягне за собою перестановку всієї мережі вірності... Відхід – це невід'ємна частина християнської ідентичності».

– Мирослав Вольф¹

«Ті, хто не впевнений у Христі, постійно мусять підтримувати свою духовну впевненість, а тому перебувають у шаленому пошуку і чіпляються не лише за будь-яке вміння у собі, але й також зациклюються на расі та культурі. Культура виходить наперед, неначе броня проти сумніву в собі, але вона стає гамівною сорочкою, яка в'їдається в тіло і яку неможливо зняти, хіба що за допомогою всеосяжної віри у працю спасіння Ісуса Христа. Християни, які більше не впевнені [чи номінальні віруючі, які ніколи не були християнами], що Бог любить і приймає їх в Ісусі, і відходять від своїх теперішніх духовних досягнень, – це підсвідомо дуже невпевнені у собі люди... Їхня невпевненість виявляється у гордості, агресивному насажденні своєї праведності, а також захисній критиці щодо інших. Вони природно ненавидять інші культурні стилі та інші раси, щоб підтримувати власну невпевненість та якось випускати пару свого гніву... Коли є справжня віра, то християнин вільно носить свою культуру, як зручний одяг. Він може тимчасово вдягнути одяг іншої культури, якщо бажає, як радить Павло у 1 Коринтян 9:19-23. Він також вільно захоплюється і цінує вияви Христового сяяння серед різних культур».

– Річард Ловлейс²

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас і чому?**2. Цитата Вольфа говорить нам, що Євангеліє встановлює відстань між нами та культурною/етнічною ідентичністю, але залишає нас у тій ідентичності. Поговоріть про те, як це відбувається на практиці.**

Мирослав Вольф говорить, що ми всі маємо бути як Авраам, який був покликаний відійти від своєї сім'ї та людей. Він став пілігримом. Для Вольфа в підсумку це означає, що кожен християнин повинен відійти від своєї рідної культури, однак при цьому залишитися в ній.

- Християнин-китаєць не повинен перейти до якоїсь іншої культури, тобто щоб інша світова культура замінила його «китайськість». Але він має бути готовим знаходити ідолів своєї культури та позбуватися їх.
- Практично це реалізується в тому, щоб мати відповідальність і любов до християн інших рас та культур.
- Інші брати та сестри можуть допомогти нам побачити власні культурні ідоли. Не треба захищатися, коли вони вказують нам на них.

Це показує ключову відмінність, яка має настати. Як ми бачили з аргументів вище, наші серця, що люблять самовиправдовуватися, використовують расову/культурну зверхність у грішний спосіб. Але цілком логічно, що расові та культурні відмінності є творіннями Бога, які збагачують людську расу та урізноманітнюють дари, що збагачують Тіло Христове.

- Це означає, що ми всі маємо культурні упередження, яких *треба* позбутися через Євангеліє, але це також означає, що у нас є культурні *особливості*, які не *можна* втрачати.
- Велика проблема у церкві – як відрізнити упередження від особливостей?

- Наприклад, африканське християнство сьогодні дуже акцентує увагу на духах, демонічному світі та екзорцизмі. Більшість американських християн – ні. Африканські християни кажуть: «Ваша європейська просвітницька культура засліпила вас і ви не бачите того, що вся Біблія пронизана реальністю демонічного та духовного світу! Тому ваша культурна упередженість спотворила християнство».
- Але європейські й американські християни можуть легко наполягати, що дохристиянська африканська культура була сповнена забобнів і тому зараз *їх*не християнство спотворене *їх*ньою культурою.
- Хто ж має рацію? Напевно, правда в тому, що обидві форми християнства спотворені культурними упередженнями, але водночас обидві форми втілюють об'єктивно відмінні культурні точки зору. Кожна культура – це суміш елементів благодаті та гріха.
- Кожна форма християнства до певної межі занадто адаптувалася до людської культури. Кожна церква певною мірою необдуманно перенесла деякі елементи з культури в християнство (не перевіривши через Євангеліє).
- Індивідуалістичні культури втрачають відчуття спільності християнства. Авторитарні культури втрачають свободу совісті та аспекти благодаті у християнстві.
- Ніхто з нас не є еталоном!

Ця концепція відходу і приналежності має три практичні аспекти.

- По-перше, Євангеліє зменшує необхідність пишатися нашими етнічними/культурними відмінностями, щоб почуватися шляхетно і добре. Тому Євангеліє послаблює тиск нашої культури та робить нас відкритими до людей, які дуже відрізняються від нас.
- По-друге, Євангеліє дає нам нові цінності, за допомогою яких ми можемо оцінювати та знаходити ідолів у нашій культурі.
- По-третє, Євангеліє вказує нам на втіленого Христа. Він став *конкретною* людиною, приналежною до конкретної національності, статі та етносу.
- Християни не покликані ставати чужинцям у своїй культурі, формуючи своєрідну відірвану від решти світу християнську субкультуру (це одна з головних помилок фундаменталізму), чи входити в іншу культуру.
- Ми продовжуємо належати до нашої культури. Євангеліє закликає до втіленого християнства, яке одночасно і належить культурі, і залишається на відстані від неї.
- Як каже Ісус, ми маємо бути «сіллю і світлом» для світу.

Як це проявляється в нашому житті?

Ідентичність – це складний набір різних шарів. Наш фах, етнос тощо є частиною того, ким ми є. Але ми надаємо цим компонентам різну цінність, а тому християнська зрілість – це процес, у якому більшість фундаментальних шарів нашої ідентичності – це розуміння, що ми нове створіння у Христі з усіма привілеями.

Наприклад, уявіть собі жителя Нью-Йорка, шотландського емігранта, який став адвокатом. Його ідентичність ґрунтується переважно на його етнічній гордості й на тому, що він став адвокатом.

- Його християнська віра (звісно, пресвітеріанська) є частиною його саморозуміння і впливає на нього, але вона, в основному, пов'язана з його національною приналежністю.
- Але уявіть, що він щиро навертається. Це змінює все. Тепер його ідентичність у Христі стає найважливішою частиною його самоідентифікації. Його «шотландськість» посувається нижче (див. наступну таблицю) і, як наслідок, він менше критикує інші народи та нації.
- Його християнство може також зробити його сімейнішим і додати відчуття громадянського обов'язку. Він перестає пишатися власним заробітком і соціальним статусом.

5 – Демократ

4 – Християнин Але після навернення:

3 – Батько

2 – Адвокат

1 – Шотландець

5 – Адвокат

4 – Демократ

3 – Шотландець

2 – Батько

1 – Християнин

Що більше наше християнство вкорінюється у нашу ідентичність, то менше на нас впливають будь-які професійні, соціальні чи особисті зміни. Нас менше контролює робота. Ми долаємо расові упередження і стаємо відкритішими щодо політики тощо.

3. Цитата Ловлейса стверджує, що ті, хто впевнений у Христі та спасений благодаттю, не будуть ненавидіти представників інших рас чи культур. Як тоді пояснити той факт, що в християнській церкві існує стільки расизму ?

Аргумент Ловлейса полягає в тому, що не кожен, хто вірить у доктрини християнства, не буде расистом, а лише ті, хто «*має впевненість у Христі*». Він говорить про людей, які дозволили Євангелії змінити алгоритм роботи їхніх сердець та ідентичності.

- Подумайте. Якщо наша ідентичність і власна цінність ґрунтується переважно на тому, наскільки тяжко ми працюємо, то ми *будемо* зневажати тих, кого вважатимемо лінівими.

- Або ж якщо наша ідентичність і власна цінність ґрунтується переважно на нашій моралі, то ми *будемо* зневажати тих, кого сприймаємо як аморальних.
- Або якщо основним джерелом нашої значущості є толерантність, боротьба за права інших, то ми *будемо ставитися зверхньо* до тих, хто, на нашу думку, є упередженим та нетолерантним.
- Але християнин скаже: «Мене люблять, бо коли я вірив у хибні речі, то Ісус прийшов у мій світ, взяв на себе слабкості людської природи, заради мене радикально змінив Своє життя і помер за мене».
- Цінність християнина ґрунтується на Тому, Хто постраждав за нас – Ісус був соціально та духовно відкинутим. Тепер ми вільні в тому, щоб відверто не погоджуватися з людьми щодо різноманітних поглядів, але з любов'ю, без лихих намірів та негативного впливу на стосунки.
- У нас є сила не погоджуватися, ставлячись із пошаною, повагою та смиренністю, без внутрішньої потреби вигравати суперечки.

Мартин Лютер Кінг молодший не говорив до білих американців, кажучи: «Вам треба послабити своє християнство, щоб побороти расизм». Натомість він закликав їх *зміцнити* свою віру, побачити, чого насправді навчає Біблія, усвідомити вплив Євангелії на життя. Він закликав їх бути *щирішим* щодо їхньої віри. Так він думав подолати расизм. Він цитував Біблію, цитував пророків, цитував Ісуса. Тому найбільший чемпіон расової справедливості наших днів знав, що протиотрута расизму – це не *менше* християнства, а правдивіше християнство.

4. Обговоріть практичні способи, завдяки яким ми можемо стати насправді сильними у нашому ставленні до інших та у стосунках із тими, хто відрізняється від нас?

Усвідомте, що один із наслідків нашого самовиправдання є бажання бути з тими людьми, які культурно схожі на нас. Ми повинні застосовувати Євангелію у своєму житті (Галатів 2:14), щоб протистояти цьому.

- Не треба поспішати заперечувати расизм у собі. Ви можете бути відносно вільними від свідомих форм расизму, але упередженість може бути прихованою.
 - 1) Чи важче Вам довіряти людям інших рас?
 - 2) Чи робите Ви маленькі різкі коментарі про когось щодо його раси?
 - 3) Чи вважаєте Ви ідею міжрасового шлюбу огидною?
- Така внутрішня перевірка важлива. Я навіть не побоюся сказати, що якщо Ви не бачите жодної расової чи культурної зверхності у собі, то насправді не дивитесь глибоко.

- 1) Це – правда, навіть якщо Ви належите до групи, яка історично постраждала від расизму.
- 2) Групи, яких переслідували, можуть стати самоправедними і відчувати моральну зверхність щодо своїх гнобителів.

Станьте насправді сильним, як і закликає сильних Павло. Сильні у будь-якій спільноті – це ті, які готові розширити свої культурні рамки, щоб інші могли почуватися як вдома. Вони утримуються від чогось або змінюють певні культурні речі, щоб ті, хто вирізняється культурою, почувалися не такими відчуженими (див. вище у розділі «Сильні та слабкі»). Чому? Бо чим глибше Євангеліє вкоріниться у нас, тим більше ми матимемо Христову ідентичність і тим менш жорсткими будемо у культурному плані.

- У різних культурах визначення основних християнських чеснот трохи відрізняються. Наприклад, молодий азіатсько-американський пастор претендував на посаду в одній азіатській церкві. Все було добре, аж доки він не поставив запитання про зарплату. Його кандидатуру відразу відкинули, бо комісія вирішила, що будь-хто, для кого важлива зарплата, є жадібним і не надається до Христового служіння.
- Хто тут мав рацію? Обидві сторони висловили важливі культурні точки зору. Індивідуалізм західної культури може вбачати таку церкву експлуаторською. За маскою жертвності та посвячення вони справді можуть експлуатувати молодого чоловіка і не платити йому достойну зарплату. (Біблія говорить про несправедливу зарплату).
- З іншого боку, колективізм азіатської культури бачить, якою егоїстичною є західна культура. Багато американських церков зовсім перестали думати про жадібність. Відповідно до будь-яких біблійних стандартів християни витрачають на себе забагато грошей.
- Хіба не обидві сторони частково праві? *Ви насправді сильні, коли бачите логічну культурну точку зору і також культурне упередження та його небезпеки.* Наша культура завжди має в собі зерно правди, але його необхідно переочищувати в Євангелії.
- Наприклад, якби в тій ситуації члени комісії були справді сильними, то могли б більше поговорити з чоловіком, щоб побачити, чи є він жадібним та егоїстичним. Ми повинні бути повільними до осуду та терплячими до інших, бо ніхто з нас не є культурно нейтральним.
- Що відбувається, коли в церкві є напруження через культуру, а не через теологію? Відповідь Павла така: що більше ми очищені Євангелієм та зріліші (сильніші), то більше ми будемо групою, яка гнучка, щоб вітати інших, то більше ми будемо групою, яка не насуплюється й не ображається.

Як же стати сильними? Згідно з Дагласом Му: «Приймати один одного, як Христос прийняв нас» означає «співчутливо “входити в становище”, утримуватися від критики та осуду і робити те, що вимагає любов».

По-перше, це означає «входити у становище» з розумінням.

- Ми маємо пробувати чесно зрозуміти, чому протилежна сторона так думає. Ми повинні спробувати побачити речі з їхньої точки зору, залишаючись при цьому якнайбільш співчутливими.
- Якщо вони коли-небудь і зміняться, то тільки тоді, коли ми будемо слухати та розуміти їх. Ми повинні очікувати, що навчимося від них чогось, чого раніше не бачили.

По-друге, це означає «ввійти в становище» з серцем.

- Це означає піклуватися про них і бути готовими терпіти незручності заради них. Це була найбільша скарга Павла на «сильних» у Коринті.
- Тамтешні сильні брати, знаючи, що ідоли – це ніщо, ходили і їли жертвне м'ясо на очах у слабких. Це суперечить любові та благодаті Бога (1 Коринтян 8:10-11).
- Свідомість не може раптово розвернутися на 180 градусів. Якщо щось спокушає нас, то потрібно вчитися, роздумувати, переживати поклоніння та наставництво, щоб можна було підійти до цього з чистим сумлінням.
- Але сильні в Коринті не хотіли чекати. У них було таке ставлення: «Я не дозволю, щоб оті маленькі уми зупиняли мене від того, що я хочу робити. Якщо це їх ображає, то це їхня проблема».
- Однак Павло говорить сильним, що вони повинні віддати слабким більше місця у своєму житті. Нічого не можна робити хвалькувато і заради того, щоб «втерти носа».
- Тому входити у стосунки зі слабкими означає, що для нас це буде обтяжливо. Ми утримуємося від чогось, що призводить до непорозуміння.

По-третє, це означає, що ми збільшуємо простір у нашому житті для них через терплячість, коли вони не розуміють того, що ми говоримо чи робимо.

- Ми також повинні бути терплячими щодо швидкості Божої праці у їхньому житті, навіть якщо нам вона здається дуже повільною.

Висновок

Євангеліє мусить викоринити з наших сердець расизм, класицизм і культурний імперіалізм. Кожна окрема спільнота якомога більше має бути зразком єдності всіх рас та культур у Христі. І Христове Тіло має ширитися всім містом, вітати людей будь-якої групи, святкуючи різноманіття. Це відбудеться лише тоді, коли християни стануть сильними та *«приймуть один одного, як і Христос прийняв їх»*.

«Якщо Церква має бути ефективною в поширенні нового порядку [Божого Царства], то вона сама повинна бути новим соціальним порядком. Найглибший корінь нездужання західної культури – це індивідуалізм, який заперечує, що ми насправді як людство будемо зростати лише у правильних стосунках і відповідальності одне перед одним. Місцева спільнота вписується у ширшу спільноту народу не просто в ролі поширювача ідей соціальних змін, але як передчуття нового соціального порядку. Її члени будуть захищати визволення людей, будучи самі визволеними. У її вчинках справедливості та миру будуть бачити, наскільки багатим є життя у Христі, де Божа справедливість і Божий мир уже присутні».

– Леслі Ньюбігін *«Євангеліє у плюралістичному суспільстві»*

¹ Мирослав Вольф «Відстань і приналежність» («Distance and Belonging») з книги *«Виключення та прийняття» (Exclusion and Embrace)* (Abingdon, 1996).

² Річард Ловлейс *«Динаміка духовного життя» (The Dynamics of Spiritual Life)* (IVP, 1979), с. 190-191, 198.

Чесність і наші слова

Заняття 8 | Курс 3

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – ВІРНІСТЬ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Мета мови

Жан Кальвін запитує: «Чому Бог створив наші язики і дав нам мови? Хіба не для взаємної підтримки та благодійності? Бог дав нам мову, щоб ми зрощували лагідну любов і братерство».¹ Бог – це спільнота осіб, які є повністю взаємозалежними та люблять один одного. Саме тому:

- Отець, Син та Дух Святий говорять лише правду (Євреїв 6:18; Івана 18:37; 16:13; 18:37).
- Вони нічого не приховують один від одного (Матвія 11:27; 1 Коринтян 2:11).
- Вони використовують Свою мову, щоб збудувати та прославити один одного (Івана 17:4-5).

Ми були створені на образ і подобу Божу, а тому мета нашої мови – це ставати більше взаємозалежними (будувати спільноту) та будувати одне одного (додавати їм сили, показуючи більше істинності) – усе через правду в любові.

Гріхи язика

Ми можемо не використовувати мову за Божим задумом, коли:

Говоримо неправду

Ми не можемо «свідчити неправдиво» (Вихід 20:16).

- Ісус чітко сказав, що християни не повинні маніпулювати різними рівнями правдивості. Кожне «так» і кожне «ні», яке виходить з наших уст щодня, має бути таким правдивим, ніби ми присягаємо на стосі Біблій (Матвія 5:33-37).
- А брехня – це більше, ніж просто ситуативна неточність. Бо можна точно передати факт у такий спосіб, щоб спотворити реальність для свого слухача.
- Єврейське слово на позначення неправдивого свідчення означає «нещирий». Суть брехні – це *обман* – спроба спотворити уявлення слухача про дійсність. Св. Агустин у своєму трактаті «Про брехню» писав: «Брехня – це мовлення з метою обману».²
- Існує багато видів брехні, навіть *самообман*. Бути несвідомим, помилятися та бути обманутих щодо певного аспекту реальності – це жити в неправді, а тому поза спільнотою Бога правди, як із собою, так і з іншими.

Невірна мова

Ми повинні давати обіцянки та дотримувати їх, навіть якщо для нас це боляче (Псалом 14:4).

- Раніше ми говорили, що у світі споконвіку існують *споживацькі* за природою стосунки. Це коли ми маємо такі стосунки з продавцем, за яких наші потреби задовольняють за прийнятну ціну.
- Але Біблія очікує від нас, що природа наших особистих стосунків із нашими сусідами, друзями, сім'єю, з братами і сестрами у Христі буде *завітною*. У таких стосунках ми посвячуємо себе тому, щоб бути добрими до інших, незважаючи на те, чи задовольняє це наші особисті потреби, чи ні. У нашій культурі навіть особисті стосунки базуються тепер на споживацькій моделі.
- Але Біблія очікує, що ми будуватимемо більшість наших стосунків за *завітною* моделлю. Ми даємо обітницю, коли приєднуємося до церкви, одружуємося, підписуємо економічні контракти та хрестимо дітей.

Християнська цілісність

У Псалмі 14 йде мова про чоловіка, який *«правду говорить у серці своїм»* (вірш 2).

- Коренем слова «ЧЕСНІСТЬ» є «повнота».
- Чесні люди послідовні. Вони однакові з усіма людьми, наодинці поведуться так само, як і прилюдно, є послідовними в тому, що говорять і в тому, що мають на увазі.

Бог правди

Бог є джерелом усієї правди, бо правда – це знання дійсності такою, яка вона є, а Бог є джерелом усієї дійсності.

- Це не означає, що $2+2=4$, і Бог знає це. Але тому, що Бог це знає, то правда, що $2+2=4$.
- Ісус не сказав: *«Я знаю правду»* і навіть не *«Я можу показати вам правду»*. Він сказав: *«Я є правда»*.
 - 1) Господь реальний у порівнянні з вигадкою.
 - 2) Він абсолютний порівняно з відносним.
 - 3) Він верховний порівняно з вторинним.
 - 4) Він достатній у порівнянні з недовговічним.
 - 5) Він суцільний у порівнянні з напівтемрявою.

- Бути християнином – це жити з Богом Правди. Це основна і достатня причина, чому християни повинні говорити правду та дотримувати слова.

Які твердження вразили Вас і чому?

ВІВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

Приповісті та Послання Якова

Прочитайте Приповісті 12:13-14, 17-19; 15:4; 16:24, 27-28; 18:8; 29:5; Якова 1:26; 3:1-6.

1. Що Ви дізналися з цих віршів про важливість своїх слів?

Ось основні причини, чому наші слова є настільки важливими:

Вони проникають у серце.

- Те, що відбувається навколо нас і стосується нас, відрізняється від того, що відбувається всередині нас. А слова проникають у серце та душу глибше, ніж дії. Лестоці можуть згубно роздути нашу самооцінку, підштовхуючи нас до падіння та нерозуміння дійсності (Приповісті 29:5).
- З іншого боку, людську впевненість та надію можна вбити словами, як і людське тіло мечем (Приповісті 12:18). Слова можуть вбити стосунки та знищити любов (Приповісті 16:28).
- Коли ми чуємо слова, вимовлені з поганими намірами (нечесні слова), вони стають частиною нас (Приповісті 18:8). Це вплине на те, як ми бачитимемо людей і як ми будемо до них ставитися.

Вони мають силу не лише над слухачем, але й над мовцем.

- Той, хто слухає добрі слова, може зцілитися від суму, вини, відчаю (Приповісті 15:4; 16:24).
- Слова також можуть розвивати характер мовця та приносити йому добро (Приповісті 12:14) чи робити протилежне (Приповісті 12:13).

У них є сила поширюватися.

- Слова – як вогонь. Недобрі слова (навіть правдиві, але сказані з недобрими намірами) швидко поширюються і можуть руйнувати репутацію та відчужувати людей (Приповісті 16:27-28).
- Яків наводить яскравий образ лісової пожежі (Якова 3:5-6).

Як мовиться у прислів'ї: «Гостре словечко коле сердечко». Слова можуть забруднити, осквернити і спотворити наші душі.

- Жахливі та шкідливі слова можуть відлунювати в нашій пам'яті і глибоко сидіти протягом усього життя. Запальні, недобрі, ворожі, жорстокі слова можуть знищити нашу впевненість, стосунки, шлюб, сім'ю та навіть спричинити самогубство або навіть справжню війну.

- Лише один натяк чи запальне слово може призвести до руйнування шлюбу, до самогубства, чи до війни. Слова можуть бути бомбами і токсинами, які отруюють землю нашого серця, стосунки на роки.

Зрештою, вони є ключовим індикатором того, де перебуває наше серце.

- Ісус сказав: «*Чим серце наповнене, те говорять уста*» (Матвія 12:34). Язык виявляє, чим пронизана сутність нашого буття. Як і природа кореня впливає на плід дерева, так і серце впливає на слова.
- Яків також говорить, що розуміння і гамування язика тісно пов'язане з гамуванням серця (Якова 3:2). Дехто думає, що якщо ти вмієш прикусити язик, то вмієш контролювати також емоції та ставлення серця.
- Інші ж думають, що він мав на увазі, що, слухаючи свій язик, ми можемо зрозуміти глибокі мотиви нашого серця. Напевно, Яків мав на увазі і те, й інше, а також іще щось.
- Жорсткий, брехливий і дурний язик є знаком, що людина не розуміє власного серця. У Якова 1:26 читаємо про попередження, що коли побачимо, що наші уста породжують фальшиві та шкідливі слова, то це вказує на значно більшу проблему в нас, ніж просто брак здержливості.
- Радше ми обманюємося самою природою нашого серця («*обманюємо своє серце*») та основними підвалинами нашого серця («*наша релігія нічого не варта*»). Якщо ми сліпі до хвороби власних слів, то ми також сліпі до хвороби свого серця.

Прочитайте Приповіді 11:12, 13; 12:17-20, 22-23, 25; 15:1, 23; 17:27-28; 18:13; 25:11-12, 15

2. Що Ви дізналися з цих віршів про Божу волю щодо наших слів?

Деякі риси, якими повинні характеризуватися наші слова:

Чесність (на протипагу обману)

- У Приповідях 12:17, 19, 22 читаємо, що Бог задовольняється правдою та чесністю. Але у вірші 20 бачимо, що правда протиставляється *обману*.
- Це проливає важливе світло на Боже розуміння чесності. Нечесність – це *обманювання* інших. Навіть якщо слова є правдивими у розрізі фактів, але сказані, щоб ввести в оману, то вони все ще нечесні. Можливо, навіть більшою мірою, ніж відверта брехня.
- Часто найоманливіші слова – це не пряма брехня, але слова, які технічно є правдою, однак висловлені в контексті, що спотворює правдиве враження.

Доброта і лагідність. (На протипагу злим та різким словам).

- Не достатньо, щоб слова були лише правдивими. Вони також мають бути добрими та сповненими любові у своєму *намірі* (Приповісті 12:25) та *тоні* і манері (Приповісті 15:1). Ми не маємо говорити правду просто, щоб скривдити когось чи «поставити когось на місце».
- Тим не менше, у Приповідях 25:15 бачимо, що добрі і лагідні слова можуть і мусять бути прямими та точними.

Доречність. (Обережно підібрані, на протипагу недбалості).

- Приповісті 12:18 застерігають нас, що слова не мають бути *«необачними»*, тобто запальними, неконтрольованими. Як ми бачили вище, слова мають колосальну силу. Недобрі слова можуть глибоко засісти у серцях та отруювати їх роками.
- Натомість наші слова повинні бути:
 - 1) вчасними (Приповісті 15:23);
 - 2) інформативними, свідчити про добру поінформованість. Оповіти слуханням (Приповісті 18:13);
 - 3) стримані та під контролем. Ми не маємо говорити все, що думаємо (Приповісті 17:27). Що менше ми скажемо, то мудрішими видаватимемося! (Приповісті 12:23; 17:28);
 - 4) а також якнайбільш красномовними та вишуканими (Приповісті 25:11-12).

Прямолінійність. (На протипагу боягузтву).

- Ми побачили вище, що навіть лагідні й добрі слова можуть бути прямими і змінювати слухача. (Таке слово *«ломить кістку»* Приповісті 25:15).
- Тому наші слова, окрім любові, повинні бути прямими, відкритими та навіть сміливими.
- У Приповідях 25:12 читаємо про докір, який, якщо правильно сказаний, може бути красивою річчю (*«як оздоба зі щирого золота»*).

Прочитайте Якова 4:10; 5:9; Приповісті 11:13; 16:2, 28; 17:9; 18:8, 17; 25:7-10, 23.

3. Що Ви дізналися з цих віршів про пліткування та наклеп? Що треба робити, якщо ми почули їх?

Що таке плітки та наклеп?

Плітки та наклеп – це не обов'язково поширення *фальшивої* інформації. У Приповістях 11:13 читаємо про явно *правдиву* інформацію про когось, яка мала б залишитися таємницею.

- Плітки – це *негативна* інформація, що має на меті вивищити мовця та слухача щодо людини, яку обговорюють. Ось чому це так приємно, ось чому так спокусливо (Приповіді 18:8).
- Це підтверджується і в Якова 4:10-11: «*Упокоріться перед Господнім лицем, і Він вас підійме! Не обмовляйте, брати, один одного!*». Слово «обмовляти» дослівно означає «говорити проти» («ката-лалейн»). Це не обов'язково фальшива інформація, але просто «негативна інформація», яка підриває повагу та любов до людини, про яку йде мова. («*Вітер північний народжує дощ, а таємний язик сердите обличчя*» (Приповіді 25:23).
- Наклеп пов'язаний із гордістю (вірш 10). Яків говорить, що наклеп – це не смиренне оцінювання провини, що має бути регулярним. Радше у наклепі мовець ставить себе на місце моралізатора, який начебто сам ніколи такого не вчинить.
- Оцінювання без наклепництва є лагідним, обережним і завжди виявляє, що мовець розуміє таку ж гріховність і слабкість у своєму житті.
- Його завжди говорять із глибоким усвідомлення власного гріха. Воно ніколи не є «негативним».

Плітки можуть бути досить прихованими. У Якова 5:9 читаємо: «*Не нарікайте один на одного*». (Навіть буквально «не бурчіть і не заочуйте очі»).

- Це стосується негативного мовлення, яке не обов'язково має на меті знеславити чи атакувати. Це натяки не лише словами, але й мовою тіла.
- Це стосується хитання голови, заочування очей і посилення роз'їдання любові та поваги до когось. Наприклад: «*Ти ж знаєш, як у них тут усе шкереберть!*» Це призводить до злих поглядів. Це підриває повагу й любов.

Плітки знищують репутацію.

- Вони послаблюють повагу, прихильність і захоплення одне одним (Приповіді 25:23). Вони руйнують стосунки (Приповіді 16:28).

Що ж нам робити, якщо ми почули подібне?

У Приповістях 17:9 читаємо: «*Хто шукає любови, провину ховає, хто ж про неї повторює, розгонює друзів*». Перше, що треба зробити, коли ми чуємо чи бачимо, що хтось про когось говорить негативно, – це спробувати приховати провину, замість того, щоб говорити про неї з іншими. Тобто замість того, щоб не звернути уваги чи промовчати, треба намагатися не дозволити, щоб це знищило нашу любов і повагу до людини. Як?

- По-перше, пам'ятаючи про власну гріховність. У Приповістях 16:2 читаємо: *«Всі дороги людини чисті в очах її, та зважує душі Господь»*. Якщо ми одразу згадаємо це, то не будемо самовпевнені щодо свого стану й не будемо так завзято говорити проти людини по той бік конфлікту. Ми усвідомлюємо, що не бачимо всього. Наші душі й мотиви далеко не такі невинні, як ми собі думаємо.
- По-друге, пам'ятаючи про те, що завжди є дві сторони конфлікту. У Приповістях 18:17 читаємо: *«Перший у сварці своїй уважає себе справедливим, але прийде противник його та й дослідить його»*. У нас ніколи немає всіх фактів. Ми ніколи не перебуваємо у позиції, де бачимо цілісну картину, тому коли ми чуємо перші факти, то завжди повинні припустити, що маємо занадто мало інформації, щоб зробити висновок.

У підсумку можна сказати, що коли ми чуємо негативну інформацію про когось, то мусимо зупинити її, щоб вона не заразила нас. Якщо це неможливо, то треба підійти до тієї людини, щоби повністю не втратити повагу до неї у своєму серці. Не можна дозволяти цим словам проникнути глибоко у наше серце.

Що стається, якщо ми думаємо, що несправедливість занадто велика або обтяжлива, щоб ігнорувати її?

У коментарі Дерека Кіднера про вірш у Приповістях 25:7-10 читаємо, що коли ми думаємо, що хтось зробив щось зле, то нам треба пам'ятати, що *«ніхто не знає усіх фактів (вірш 8), а мотивація іншої людини, яка поширює плітки, рідко є безневинною (вірш 10). Бігти до суду чи до інших – це втікати від обов'язку особистих стосунків (див. промовистий коментар у Матвія 18:15)*. Коротко кажучи, якщо проблема занадто велика, і ми не можемо зупинити руйнування поваги до тієї людини, то треба піти до неї особисто перш ніж до будь-кого іншого.

Підсумок: у цілому Старому й Новому Завіті працюють незмінні принципи: якщо ми чуємо погану інформацію про іншого християнина, то ми маємо або *прикрити її своєю любов'ю, або підійти до нього особисто ще перед тим, як почнемо говорити про це з іншими*. Перше, що треба зробити, – це зупинити осуд. Друге – прикрити його любов'ю. А останнє – це поговорити з людиною особисто. Що ніколи не треба робити – це відходити від людини і поширювати цю негативну інформацію серед інших.

ВИВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

Ефесян 4:15-16, 22-32

Що Ви дізналися про Божу волю щодо нашої мови з віршів 25-32?

По-перше, бачимо, що Бог хоче, щоб ми утримувалися від будь-якої брехні, та хоче, щоб ми говорили правду ближнім (вірш 25). Чому?

(1) Заради спільноти – «бо ми члени один одного» (вірш 25). Правдомовність єднає нас одне з одним. Вона будує спільноту. Брехня ізолює нас одне від одного, утворює прірву між нами. Спільнота не виживе без довіри.

«Уявіть собі суспільство, де ніхто не довіряв би обіцянкам одне одного, де всі налаштовані на те, що кожен лідер повинен брехати, де кожен учитель був би з фальшивим дипломом, а кожен проповідник – аморальним, суспільство, у якому контракти не мали б жодної ваги... Ніхто не міг би довіряти фінанси іншим. Ніхто не міг би приймати рішення на основі фактів... Життя було б нестерпним. Без довіри ми перетворюємося з суспільства на зграю, від спільноти переходимо до банди».³

Про це говорить Павло у вірші 25. Ми є членами одне одного, ми взаємопов'язані. Брехня відмежовує нас, відрізає одне від одного. Наша мова – це частина нашого творіння за образом Божим. Як зауважив Кальвін, ми маємо використовувати нашу мову, щоб будувати спільноту та взаємозалежність, а не експлуатувати та обманювати, а тому віддалятися одне від одного.

(2) Заради свободи нашого ближнього – «але тільки таке, що добре на потрібне збудування» (вірш 29). Слово, що перекладене як «збудування», означає «зміцняти, допомагати одне одному зростати у силі та свободі».

«Якщо я брехатиму своєму ближньому, то я забиратиму від нього дійсність. Я змушую його вирішувати на основі брехні, спотвореної реальності. Якщо я скажу людині, яка хоче купити мою машину, що вона у ідеальному стані, хоча вона потребує ремонту, то я краду його свободу вибору на основі дійсності. Якщо Ви вдаєте, що задоволені табелем дочки, хоча Ви розлючені, бо вона не вчилася і бали це показують, то Ви обкрадаєте її свободу відповісти на Ваш гнів і натомість змушуєте відповісти на Вашу акторську гру. Тому брехня принижує наших ближніх. Ми ставимося до них не як до людей».⁴

«Є брехня пліток, яка перетворює нас у ненависників; брехня реклами, яка перетворює нас на гроші; брехня політики, яка перетворює нас на владу».

Коли Павло говорить, що наша мова повинна бути правдивою (вірш 25) та має «збудувати» (вірш 29), то ми можемо підсумувати, що брехня руйнує, послаблює та знелюднює людей. За словами Смідза ми ставимося до людей не як до людей, не як до рівних нам.

(3) Заради Бога та заради правди – «щоб відкинути, за першим поступованням, старого чоловіка, який зотліває в звабливих пожадливостях, та відновлятися духом вашого розуму». У віршах 22-24 Павло говорить про те, як кожен християнин має зростати на Божу подобу. Тобто ми маємо оновлювати наш образ, затьмарений гріхом, і відображати Бога у собі.

Після заклику ставати схожими на Бога Павло говорить: «Тому... говоріть правду» (вірш 25). Зв'язок неможливо пропустити. Ми повинні бути правдивими, якщо хочемо бути схожими на Бога.

- 1) Бог не може брехати (Тита 1:2; Євреїв 6:18).
- 2) Його слово є правдою (Івана 17:17).
- 3) Бог завжди дотримується Своїх обіцянок (2 Коринтян 1:20).
- 4) Він завжди говорить серйозно. Він не може бути непослідовним у Собі. Такими ж маємо бути й ми (Якова 5:12).

Понад усе, Ісус Сам є Правдою (Івана 14:6). Він досконало відкриває Бога, верховну істину (Івана 1:18; Євреїв 1:3).

По-друге, бачимо, що просто говорити правду – це недостатньо. Бог також хоче, щоб ми утримувалися від мови, в якій немає любові (вірш 15), від гнівної мови (вірш 26) чи від будь-якої мови, що не приносить користі та не служить потребам інших (вірш 29).

«*Гниле слово*» (вірш 29) – це не просто брехня. Воно гниле, як м'ясо, що зіпсувалося і розкладається. Павло забороняє шкідливу мову у будь-якій формі (порівняйте Колосян 3:8; Ефесян 5:4) – чи то зневажливий, чи то оманливий, чи то такий, що не допомагає нашому співрозмовнику отримати те, чого він потребує.

У двох словах, уся наша мова має бути сповнена мотивації служіння, а не просто «поток слів». Ісус навіть говорить, що ми дамо відповідь за кожне *пусте* слово (Матвія 12:36) – просто непотрібне слово. Вищого стандарту бути не може!

Чи бачите Ви, чому недостатньо просто говорити правду? Бог хоче, щоб ми звернули увагу на причину, чому ми говоримо правду.

- 1) Чи для того, щоб виграти суперечку?
- 2) Покарати чи відплатити комусь, присоромивши?
- 3) Протівитися чомусь іншому, що людина намагається сказати?
- 4) Захистити свою гордість?
- 5) Скаржитися?
- 6) Щоб добре виглядати?

Павло говорить, що наше слово має бути *«тільки таке, що добре на потрібне збудування, щоб воно подало благодать тим, хто чує»* (вірш 29). Тому ми повинні говорити правду, щоб:

- 1) Висловити вдячність.
- 2) Висловити прихильність.
- 3) Допомогти іншій людині досягти просвітлення та розуміння (навіть якщо вона не хоче цього, але насправді потребує!)
- 4) Щоб усунути прірву та перешкоди між нами та іншою людиною.

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Заповідь, що забороняє мені брехати, спонукає мене говорити правду. Вона зобов'язує мене бути вірним моїм думкам, моїй вірі, моїм почуттям і щоб я був вірним людині, з якою спілкуюся. Повага до правди, однак, не означає, що треба всім завжди повністю виявляти всі наші думки... Заповідь говорить нам, що всі наші стосунки повинні характеризуватися правдою».⁶

«Навіщо обіцянки взагалі? Якщо й обіцяти, то навіщо дотримувати їх? Чому не просто використовувати їх, щоб збільшувати свої почуття? Відповідь на ці болісні чому – в перефразованих словах Ганни Арендт (*“Людський стан”*): єдиний спосіб подолати невизначеність нашого майбутнього – це сила обіцянки. Якщо прощення – це єдині ліки для болісного минулого, то обіцянки – це ліки для невизначеного майбутнього... Коли я даю обіцянку, то свідчу, що моє майбутнє не у безвиході зловісних комбінацій хромосом, з якими я народилася. Коли я обіцяю, я засвідчую, що не була скерована у незмінному напрямку якимись психологічними умовами, які могли задати мені мої недалекі батьки. Я не приречена. Я не визначена. Коли я даю обіцянку комусь, то піднімаюся вище за умови, що мене обмежують... Німецька вівчарка ніколи не пообіцяє, що буде зі мною. Жоден комп'ютер не може пообіцяти бути вірною допомогою. Лише людина здатна на це і коли робить це, то вона справді вільна».

– Льюїс Смідз⁷

«Коли людина складає присягу, Мер, то вона тримає себе у руках, як воду. І якщо вона розімкне пальці, то має надіятися, що знайде себе знову». (З п'єси Роберта Болта *«Людина на всі часи»*. Це розмова Томаса Мора зі своєю дочкою, Мер, яка просить його врятувати своє життя, відмовившись від клятви, яку він дав).

«Коли я одружився зі своєю дружиною, то знав лише крихту того, як це виглядатиме. Звідки я міг знати, як вона зміниться за роки? Звідки мені було знати, як змінюся я? Моя дружина жила з п'ятьма різними чоловіками відтоді, як ми одружилися, і кожного разу це був я. Те, що єднало мене із самим собою в минулому – це пам'ять про ім'я, яке я взяв собі, коли сказав: *“Я той, хто буде з тобою”*. Якщо ми відмовимося від цього, якщо ми втратимо цю ідентичність, то навряд чи зможемо знайти себе знову».

– Льюїс Смідз⁸

«Майбутнє людської сім'ї тримається на даній і не забутій обіцянці. Чоловік на ім'я Авраам вирушив у невідоме майбутнє, поклавшись на надійність обіцянки якоїсь Присутності, яку він нещодавно почав відчувати. І так почалася нова можливість для подорожі. Мойсей намагався краще зрозуміти ідентичність цієї Присутності. "Яке Твоє Ім'я?" – посмів запитати він. І почув відповідь: "Я Той, що буде з тобою" (Вихід 3:14)... Тоді чоловік з Галилеї говорив зі Своїми друзями про запечатання цієї прадавньої обітниці Своєю кров'ю, а через день пролив її... на горі, що зветься Голгофа. "Я Той, що буде з тобою" був з нами, вмерши, воскреснувши і перебуваючи з нами аж до кінця світу... Людська доля перебуває у безпеці обітниці, яку вільно дали і надійно закарбували в пам'яті. Коли ми з Вами даємо обіцянку і дотримуємося її, тоді ми найближче до Бога. Коли Ви кажете комусь, що будете з [ним чи нею], то Ви лише на міліметр нижче від ангелів».

– Льюїс Смідз⁹

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас і чому?

2. Перша цитата Смідза порушує стародавнє питання: чи є любов'ю так звана «свята брехня»?

Виходячи з сили біблійного наголосу на правді, наші стосунки (за словами Смідза) повинні характеризуватися правдою. Багато «святої брехні» не є такою невинною, як здається.

Ось кілька прикладів «невинної» брехні:

- 1) Ввічлива брехня – ми кажемо: «Я хотів би прийти, але мене не буде в місті». Хоча насправді це не так.
- 2) Евфемізми – ми кажемо: «Твоя промова занадто філософська для такої аудиторії». Хоча насправді вона жахлива.
- 3) Роздуті слова – «Це найкраще! Це таке благословення!!»
- 4) Перебільшення – «Він завжди... він ніколи...»
- 5) Напівправа.

Проблема «невинної святої» брехні у тому, що вона роз'їдає наше відчуття дійсності. Смідз каже, що: *«свята брехня» – це як говорити, що транквілізатори лікують стрес. Вони застосовуються у надзвичайних ситуаціях і можуть відвернути проблеми, з якими ми не готові зіткнутися зараз. Але якщо це стає звичкою, вони є просто втечею від реальності»* («Просто моральність», с. 227).

«Свята брехня», що стала звичкою, є просто боягузством, – це просто уникання необхідної прямої мови. Це вирішення проблеми у стосунках просто знеболюванням, замість справжніх ліків. Майже завжди «свята брехня» створює ще більше болю потім, коли справжні почуття вилазять назовні. Сьогодні корпоративна культура багатьох бізнесів, компаній, організацій та політичних структур цілком подібна до «святої брехні» – так, як ми сказали вище. Але з часом це породжує цинізм та відчуження.

Однак як бути з брехнею, яка буквально рятує життя? Чи було гріхом для союзників обманути Гітлера щодо своїх планів наступу на Європу? Деякі християнські мислителі вважають, що, згідно з Біблією, люди зі злими намірами втрачають своє право на правду.¹⁰

Прикладом цього є порада Бога Ісусові Навину захопити місто Ай засідкою, тобто обманом (Ісуса Навина 8). Найяскравішим прикладом цього є брехня Рахав, щоб спасти шпигунів у другому розділі Книги Ісуса Навина, за що вона отримує похвалу у Якова 2:25.

Це підтверджує принцип, що злі люди втрачають своє право на правду, але це не перепустка для нас, щоб застосовувати цей принцип направо і наліво. Крім того, ми ніколи не повинні приймати рішення щодо цього самі. Хто має право вирішувати, чи людина втратила своє право на правду? Було б дуже легко використовувати це проти всіляких людей. Іншими словами, це можна застосовувати у крайніх ситуаціях після значного розмірковування разом із іншими, щоб впевнитись, що ми не обманюємо самих себе і не зловживаємо іншими.

Напевно, ми маємо право застосовувати цей принцип, лише коли хтось намагається вбити нас або іншу людину. *«Гітлери справді впливають у світі і брехня може бути необхідною, щоб потопити їх... Але ми не можемо жити з розумінням, що кожен має право вирішувати, чи люди є достатньо добрими, щоб заслужити на правду»* (Смідз *«Просто мораль»*, с. 233).

3. Застосування стосується загальних гріхів язика.

Гріхи язика проти нас самих

«Нехай нічим не хвалюся, хіба тільки хрестом Господа нашого Ісуса Христа» – Галатів 6:14

- 1) **Хвальба або захист себе.** Ми не повинні вихвалитися чи намагатися показати, які ми великі. Ми не маємо трубити про себе. А якщо нас критикують чи якщо ми провинилися, ми повинні спокійно взяти на себе відповідальність і не «пінитися», намагаючись довести, що це не наша вина чи що це такі обставини. У двох словах, ми маємо говорити про себе смиренно та скромно і просити вибачення не виправдовуючись.

Гріхи язика проти інших

«Коли ж ви гризете та їсте один одного, то глядіть, щоб не знищили ви один одного!» – Галатів 5:15

- 1) **Говорити недобре про інших.** Ми не повинні насміхатися над іншими, говорячи зневажливо та презирливо. Навіть щодо відомих людей чи груп людей, яких ми не знаємо особисто. Натомість ми маємо говорити співчутливо, навіть якщо це негативна інформація про когось.
- 2) **Говорити нелагідно до когось.** Не можна говорити до людей різко, навіть якщо ми думаємо, що вони зробили щось погане.

Ми повинні також проактивно шукати щирих способів доповнити інших. Коли критика необхідна, то треба з любов'ю атакувати недолік, але не саму людину.

Гріхи язика проти життя

«А плід духа: любов, радість, мир, довготерпіння, добрість, милосердя, віра, лагідність, здержливість» (Галатів 5:22-23).

1) **Скаржитися чи «бурчати».** Не бурчіть проти життя, наче це не дар, у якому безліч благословінь. Це не погляд крізь «рожеві окуляри», але бачення з контексту Божої благодаті. Нехай наші щоденні розмови будуть сповнені вдячності та хвали.

У якій із цих чотирьох сфер Ви маєте найбільше проблем? (Із яким видом «гріхів язика» Ви боретеся найбільше?) Що можна зробити, щоб покращити це?

4. Яку одну найважливішу річ Ви вивчили з цього заняття? Як можна її застосувати на практиці?

¹ Цитовано у С. Гауервас та В. Вілсон «*Правда про Бога*» (*The Truth About God*) (Abingdon, 1999), с. 119.

² Цитовано у С. Гауервас та В. Вілсон «*Правда про Бога*» (*The Truth About God*) (Abingdon, 1999), с. 119.

³ Льюїс Смідз «*Просто моральність*» (Eerdmans, 1983), с. 223.

⁴ Льюїс Смідз «*Просто моральність*» (Eerdmans, 1983), с. 223.

⁵ Джой Девідмен «*Дим на горі*» (Westminster, 1953), с. 111.

⁶ Льюїс Смідз «*Просто моральність*» (Eerdmans, 1983), с. 215-216.

⁷ Льюїс Смідз, «Сила обіцянки» (The Power of Promising) у «*Християнство сьогодні*» (*Christianity Today*). – 21 січня, 1983.

⁸ Льюїс Смідз, «Сила обіцянки» (The Power of Promising) у «*Християнство сьогодні*» (*Christianity Today*). – 21 січня, 1983.

⁹ Льюїс Смідз, «Сила обіцянки» (The Power of Promising) у «*Християнство сьогодні*» (*Christianity Today*). – 21 січня, 1983.

¹⁰ Див. Джон Мюррей «*Святість Правди*» у «*Принципи поведінки*» (*The Sanctity of Truth in Principles of Conduct*) (Eerdmans, 1957)), с. 138-141.

Ведіння і мудрість

Заняття 9 | Курс 3

КЛЮЧОВА КОНЦЕПЦІЯ – МУДРІСТЬ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

Що таке мудрість?

Герхард фот Рад дав таке визначення мудрості: «Компетентність у ставленні до реалій життя».

- Мудрість – це не просто знання. Це застосування знань, щоб обрати найправильніший вчинок.
- Мудрість – це не просто послух. Це вибір найправильнішого вчинку для ситуації, коли немає заданих правил.
- Деякі рішення вимагають лише знання (як-от які ліки приймати), а деякі вимагають лише послуху (як-от чинити перелюб чи ні).
- Але більшість виборів – це з ким одружитися чи розлучатися, на яку роботу піти, чи варто переїжджати, чи продовжувати освіту, чи варто, коли варто і як варто дорікати людині. Для всього цього потрібно мати мудрість.

Біблійна мудрість, практичніше, – це вміле життя щодо:

- 1) Шляхів та цілей Бога.
- 2) Людського серця (особливо власного).
- 3) Часу і різних пір.

У книзі Приповістей це відображено за допомогою різних єврейських слів.

Дисципліна («мусар» – Приповісті 1:2, 3) – стосується звички розуму та характеру, яких набувають із практикою та тренуванням.

- Як і спортсмен, який стає сильним лише через інтенсивне тренування, так і мудрість приходить завдяки зусиллям.
- Ми отримуємо мудрість або через дисципліну у болючих випадках, або дисципліну через обережне вивчення самого себе.
- Мудрість – це не імпульсивна поведінка, а врівноваженість.

Розпізнання («біна» – Приповісті 1:2) – це вміння помічати відмінності та відтінки різниці там, де більшість людей бачить розмито.

- Розпізнання правильно інтерпретує розум і серця людей навколо нас, знаючи про їхні справжні наміри.

- Розпізнання – це вміння бачити багато варіантів і дій у той час, коли інші бачать лише одну чи дві.
- Та понад усе, розпізнання – це вміння розпізнавати між найкращим, добрим і поганим.

Обачність («гаскель» – Приповісті 1:3; «орма» – Приповісті 1:4) – часто це слово перекладається як «розсудливість» або «проникливість». Це означає бути стратегом, знати практичні кроки, за допомогою яких ми зможемо втілити мету на практиці. Це вміння вирішувати проблеми замість того, щоб створювати їх.

- Розпізнання – це форма розуміння сердець, а обачність – це форма передбачення, це ті знання, наслідки яких зумовлять певні дії.

Ведіння і мудрість

Бог обіцяє Свої поради та ведіння щодо нашого шляху (Псалом 31:8; Римлян 8:14). Бог має загальний план для нашого життя. Він охоплює також труднощі та страждання (Євреїв 12:7-11), але метою всього є наше добро (Римлян 8:28) і щоб зробити нас корисними для Нього та для інших (Ефесян 2:10).

Багато хто думає, що ведіння або пошук Божої волі – це спроба вгадати Божий план, щоб уникнути страхів і небезпек. Але наші помилки та провини і навіть гріхи є частиною Божого плану для нас (Римлян 8:28 – *«усе допомагає на добре»*).

Натомість, Бог закликає нас навчитися приймати добрі рішення, розвиваючи мудрість.

- Бути впевненими у знанні Божої суверенної любові, що ми не можемо ніяк зруйнувати Його плани для нас і що ми повинні стати такою людиною, яка робить правильні вибори.
- Біблія говорить не стільки про те, як отримати ведіння, але про те, які люди отримують ведіння через мудрість.
- Сучасні люди хочуть мати схему для ведіння, але Біблія закликає нас мати характер. Язичники шукали ознак, знамен, читання по зірках, бо вони хотіли безособистісного знання про те, що буде.
- Біблія ж, натомість, скеровує нас особисто знати Того, Хто керує всім світом через мудрість. *«Він випростує твої стежки»* (Приповісті 3:6).

Як отримати мудрість?

- Знати Бога – це початок мудрості (Приповісті 9:10), бо Він є верховною дійсністю.
- Насичуйте себе Словом, щоб бути чутливими до Його розуму та серця (Псалом 118).

- Навчайтеся зі страждання, особливо дивлячись на свої слабкості (Приповісті 3:11).
- Майте мудрих друзів у спільноті та питайте поради у них (Приповісті 13:10; 17:10).
- Використовуйте молитву, щоб очистити свої мотиви пошуку Божої волі (Івана 7:17), а не для того, щоб отримати почуття чи спонукання до чогось.

Які твердження вразили Вас і чому?

ВІВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 1

Псалом 24:1-22

1. Які основні прохання виголошує Давид? Якими ширшими категоріями можна їх описати?

- Перша категорія стосується Давидових *ворогів*. Їх згадано у віршах 2-3, а потім знову у 19-21.
- Друга категорія – це *ведіння*.
 - 1) Це, мабуть, основний мотив усього Псалма.
 - 2) Перше прохання у віршах 4-5, а далі у 8-10 та 12-15 цілковито пронизані потребою Божого ведіння.
- Третя категорія з'являється уривками, але впродовж усього Псалма. Це стосується прохання про прощення та усунення вини попередніх гріхів.
 - 1) Ці плачі бачимо у віршах 7, 11 та 18.
- Четверта категорія – це найприхованіша, та, яку легко пропустити, бо вона виражена непрямо. Він просить Бога про загальний захист і прихисток.
 - 1) На початку та в кінці молитви Давид просить Самого Бога бути його «*довірою*» (вірш 1), «*прихистком*» (вірш 20) та «*надією*».
 - 2) Кіднер говорить, що «*надіятися*» на Бога – це те саме, що й «*чекати*» у Бога (Д. К., с. 117). Чекати – це слухатися, незважаючи на брак явних дій з боку Бога, а тому – це прийняття не просто Божих слів, але і Його часових рамок.
 - 3) Він плаче: «*Обернися до мене*» (вірш 16), але під кінець Псалма не бачимо жодної відповіді. Тому Давид (непрямо) шукає терплячості та впокорення Божій волі у цій молитві.

2. Що ми дізнаємося про ведіння з Давидової молитви? Про що ми дізнаємося з віршів 4-5, 8-9, 10, 12, 14-15?

Тут основний тягар Псалма. Ми дізнаємося багато про біблійне розуміння божественного ведіння. Хоча можна по-різному поділити молитву Давида щодо ведіння, ми розділимо її на такі чотири частини: вірші 4-5, 8-9, 10 і 12 та 14-15. Це не обов'язково всі прохання, які конкретно адресовано Богові, але всі вони є твердженнями хвали та проголошенням Божого ведіння у Господній присутності. Вони є способами Давида нагадувати своїй душі, як веде Бог. Саме тому – це все Давидові способи шукати ведіння в молитві.

Перше прохання Давида про ведіння бачимо у віршах 4-5, де він просить про ведіння «у Твоїй правді».

- Це не просто прохання про ведіння у правильній доктрині чи віруванні, оскільки воно стосується пізнання Божої «дороги» та «стежки», що простою мовою означає практичне життя. Саме тому у цьому першому проханні він шукає, щоб Бог настановив його загалом у Своїй волі до людей.
- Це *не* прохання про конкретну допомогу щодо певного рішення. Це, швидше, висловлене бажання мати зрілий розум і серце, приправлене Божою правдою, щоб уміти відрізнати добро від зла чи немудрості.
- Це – перша цеглина у житті, яке Бог регулярно веде. Це глибоке і всепроникне **знання Божої істини**.

Друге твердження Давида, що стосується ведіння, зустрічаємо у віршах 8-9, де він каже: «Він грішних навчає в дорозі» (вірш 8).

- Це більше, ніж просто правдиве твердження, що «всі грішні». Таким чином Давид говорить, що Бог веде лише того, хто знає, що він – грішник. Підтвердженням цього є паралельна фраза у вірші 9: «Він провадить покірних у правді». Це означає, принаймні, що ми ніколи не отримуємо Боже ведіння, якщо перебуваємо в гордості.
- Залежний дух і недовіра до власної мудрості є необхідними. Як це виглядає практично? Надмірно впевнена людина припускає, що знає, що їй робити і тому не присвячує час для роздумів. Без цього часу і без бажання продумати альтернативні дії Бог не отримує місце для того, щоб вести наші думки та серце.
- Однак Давид не просто говорить, що ми отримуємо ведіння, якщо взагалі знаємо, що ми – грішники, але що отримуємо ведіння, коли знаємо про конкретні гріхи, до яких схильне наше серце.
- Сліпота щодо наших схильностей і заперечення конкретних істин є основними перешкодами на шляху до мудрого життя. Наприклад, надмірна потреба у людському схваленні призводить до зарозумілості щодо власних можливостей. Як і любов до влади та багатства.
- Тому тут бачимо другу підвалину у житті, яку регулярно закладає Бог через Своє ведіння. Це – особисті **знання власного серця**.

Третій принцип Давида щодо ведіння можна побачити у віршах 10 та 12. У вірші 10 Давид каже: «Всі Господні стежки милосердя та правда для тих, хто Його заповіта й свідочтва додержує... Він наставить його на дорогу, котру має вибрати».

(Ці два вірші про ведіння перериваються Давидовим плачем про прощення. Хоча можна розглядати його окремо, стає зрозуміло, чому він насправді не змінює теми ведіння. Лише смиренна та сповнена каяття людина отримує Боже ведіння).

- «*Стежки Господні*» – це або події, або обставини життя, де Бог веде нас, або вчинки, до яких закликає.
- Та в будь-якому випадку це – неймовірна обіцянка. Це старозавітна версія вірша у Римлян 8:28: «*Хто любить Бога, хто покликаний Його постановою, усе допомагає на добре*». Це слова про те, що коли ми перебуваємо у слухняних, особистих (тобто «завітних») стосунках із Богом, то що б не трапилось із нами – це все частина Божої мети любові та вірності.
- Як це стосується людини, яка шукає Божого ведіння у житті? По-перше, читаємо, що нам треба розслабитися!
 - 1) Це дуже важливо для людей, які шукають Божого ведіння у часи прийняття рішень. Іронія в тому, що ми часто приймаємо погані рішення, бо занато налякані перспективою прийняти погане рішення.
 - 2) Надмірний страх поразки чи сильне відчуття, що «все залежить від мене» може призвести до гарячкуватих дій. Давид майже говорить: «Ведеться той, хто знає, що Бог його поведе, незважаючи на самого себе».
 - 3) Другий паралельний вірш (12) це підтверджує. Бог «*обирає*» шлях для нас, а після цього виявляє його нам. Навіть якщо ми не бачимо цього, він усе ще залишається обраним для нас.
- По-друге, читаємо про найважливіші передумови для ведіння – про чисту совість та слухняне життя («*хто Його заповіта й свідочтва додержує*»). Якщо у нашому житті вони є, то ймовірність того, що ми приймемо погані рішення, стає нижчою.
- Тоді третя підвалина життя, яке веде Бог, – це **впевненість і знання Божої суверенності**.

Четвертий принцип ведіння викладений у віршах 14-15. У вірші 14 Давид говорить, що Господь «прихильний» до «тих, хто боїться Його».

- «Прихильний» – це дивовижне слово. Воно передає близькість, а також упевненість.
- З іншого боку, як ми бачили раніше, у цьому псалмі «*страх Господній*» не означає бути переляканим. «*Боятися*» – це відчувати трепет і насолоду перед Богом (порівняйте Псалом 129:3-4).

- У вірші 15 написано, що очі Давида «*постійно до Господа*». Це не може означати, що Давид вірить у Бога чи що вірить, що Той існує. Це значить шукати Божої присутності. Шукати відчуття Його слави, присутності та благодаті.
- Тому Давид говорить про спілкування з Богом. Це відрізняється від знання про Бога і знання Бога.
- За словами Дерека Кіднера це слово («прихильний») можна ще перекласти як «таємниця» або «дружба», бо це стосується «*особистого кола контактів та пов'язаних із ними справ*» (Д. К., с. 116).
- Що ж тоді тут говорить Давид? Він говорить, що через близькість молитви та спілкування з Богом ми отримуємо мудрість і проникливість. Це його найближчі слова про те, що Бог може у молитві дати нам чітке ведіння щодо конкретних питань і рішень.
- Але більш імовірно, що Давид каже нам, що молитва та спільнота з Богом дає нам «*повну раду*» Бога – просвітлений розум, чутливий до Божого і людського серця, до часу і слушної пори для прийняття правильних рішень.
- Тому четверта підвалина життя, сповненого Божого ведіння, – **особисте спілкування з Господом**.

Підсумок: загальне послання цього псалма є дивовижним.

- По суті, Давид ніколи не говорить нам, як отримати ведіння, але про те, які люди отримують ведіння. У підсумку він каже:
 - 1) майте розум, наповнений Божим Словом,
 - 2) і серце, що дуже добре знає свої гріхи,
 - 3) і слухняне життя, без сфер непокори Божій волі,
 - 4) і душі, що перебувають у мирі, знаючи, що Бог у Своїй благодаті здійснить Свою волю у нашому житті, навіть незважаючи на наші невдачі,
 - 5) і молитовне життя, в якому Бог регулярно дає просвітлення.

Тоді ми прийматимемо мудрі рішення. Ми не будемо немудрими чи гарячкуватими.

Нам треба визнати, що це не той спосіб, яким більшість сучасних людей шукають Божого ведіння. Зазвичай ми діємо надзвичайно функціонально – ми хочемо знати конкретні кроки, щоб прочитати думки Бога про конкретні питання. Але у Псалмі 24 бачимо, що ведіння так не працює. Бог не хоче, щоб ми читали Його думки. Він хоче *дати нам* Свої думки, мудрість, правду, мир і власну перспективу, щоб ми стали мудрими людьми та мали Його ведіння.

Кіднер додає: «Увесь цей підхід до божественного ведіння є особистим і зрілим, на відміну від язичницького за суттю пошуку ірраціональних знаків і знамен» (Порівняйте Ісаї 47:13) (Д. К., с. 116).

3. Цей псалом-прохання не закінчується відповіддю, як Псалом 27:6. (Див. також Псалом 6:9; 19:6). Як, однак, жити у впевненості, що його не буде присоромлено? (Вірш 3)

Давид досить категорично заявляє: «Не будуть також посоромлені всі, хто на Тебе надіється». Чи це означає, що кожен віруючий автоматично отримує відповідь на молитву, що жодний віруючий ніколи не відчує приниження, не зазнає невдачі, поразки чи значної втрати? Не думаю, що тут йдеться про це. Він занадто мудрий для такого.

- Давид говорить подібне до того, що каже у Псалмі 23:4 та в інших місцях, де закликає «не нахилятися на марноту своєї душі». Він говорить, що коли ми «кладемо надію» на будь-що, крім Бога, то «сором» (темний відчай гірко розчарування) є неминучим.
- Іншими словами, якщо ми здатні не просто просити в молитві, але змінити свої пріоритети, то є гарантія, що, у найширшому значенні, ми не будемо присоромлені. Якщо, наприклад, ми просимо Бога врятувати нашу репутацію від наклепу, то у молитві мусимо відірватися від зациклення на своїй репутації.
- Потрібно пам'ятати Того, Хто «втратив усю репутацію заради нас». Ми маємо пам'ятати, що «Божа слава» – це основна гідність, якої ми потребуємо (порівняйте Івана 12:42-43).
- Якщо будемо так поводитися, то під час прохання точка зосередження нашої надії зміщуватиметься. А тому ми будемо готові уникнути глибокого сорому, який приходить від фальшивих і неправильних надій. Ми станемо міцнішими незалежно від Божої відповіді.

Можна навести приклад.

- Якщо Ви пливете на човні по річці і бачите, що попереду великий камінь, який може розтрити Ваш човен. Як Ви будете молитися? Ви можете молитися:
 - 1) «Боже, забери камінь!»
 - 2) «Боже, підними рівень води вище каменя!»
 - 3) «Зроби одне або друге. Мені однаково!»
- Перша молитва – це прохання зміни обставин. Друга молитва нагадує прохання змінити наше серце, щоб ми могли впоратися з обставинами врівноважено та в мирі.

- Кожна молитва-прохання має містити два елементи: «Хай буде воля» та «Хліб наш насущний дай нам сьогодні».

Підсумовуючи, один із способів, завдяки якому ми здобуємо впевненість – це відчуття, що Він відповість на молитву. А інший спосіб – це коли ми змінюємо пріоритети у нашому серці.

4. Що з вивченого у цьому псалмі Вам треба негайно застосувати у своєму житті?

ВІВЧЕННЯ БІБЛІЇ № 2

Римлян 8:28-30

1. Вірш 28. Як саме віра в обіцянку вірша 28 впливає на те, як ми стикаємося з а) добрими обставинами; б) поганими обставинами; в) нашими провинами і гріхами?З добрими обставинами

Це приводить до вдячності та радості навіть у щоденних речах у житті.

- Зверніть увагу, що Павло не говорить, що «речі» самі стануть добром! Лише Бог зробить життєві фактори добрими. Християни не вірять, що світ – це гарне місце чи що життя за своєю природою буде щасливим.
- Багато людей бувають шоковані трагедіями та труднощами у житті. Але не християни. Ми не очікуємо, що речі у житті «стануть добром». Коли бачимо, що речі у житті складаються нам на добро, то знаємо, що це робить Бог, Його благодать, усе – Він.
- Коли речі складаються на добро, християни ніколи не скажуть: «Так і має бути!» Натомість вони будуть зачаровуватися і славити Бога за це.
- Підсумок: християни можуть мати позитивний погляд на життя, не впадаючи у сентиментальне, нереалістичне сприйняття життя «в рожевих окулярах».

З поганими обставинами

По-перше, це усуває загальний страх і тривогу.

- Якщо Бог «допомагає усе на добро», то це означає, що Його план передбачає навіть дрібниці. Тобто випадковостей зовсім немає.
- Порівняйте Приповіді 16:33: *«За пазуху жереб вкладається, та ввесь його вирок від Господа»*. Бог активний навіть тоді, коли кидають монету.
- Це неодмінно дає певну можливість розслабитися! Ми не просто перебуваємо в пугах долі чи щасливого випадку. Греки вірили, що навіть Зевс був безсилий перед долею, але не ми! Всесвіт – це не машина, яку веде сліпий випадок. Його веде Особа – Отець.
- Підсумок: нам не треба боятися життя і його обставин.

«...Це найславніша річ, яку ми можемо знати про себе. Чи Ви, як християни, знаєте, що все допомагає Вам на добро? Чи знаєте Ви, що Бог править усім у всьому Всесвіті для Вашого добра? Не можна знати про це і сумувати увесь час. Бо таке знання і сум взаємно виключають одне одного».

– Д. М. Лойд-Джонс «До Римлян 8:28-30»

По-друге, це допомагає нам бачити у труднощах Божу мету.

- Якщо Бог в усьому допомагає на «добро», то розуміємо, що і добрі, і погані речі сприяють добру в нашому житті.
- Цей чудовий текст приводить нас до логічного висновку, який давно описав Джон Ньютон: *«Усе, що Бог посилає, є потрібним, а все, що Він стримує – не потрібно»*.
- Це означає, що якщо ми думаємо, що потребуємо якусь добру річ, яку Бог стримує від нас, то насправді вона нам не потрібна.
- Це також означає, що коли ми відчуваємо, що якась погана річ зруйнувала наше життя, то насправді це відіграє дуже важливу роль у нашому житті. Вона вчить нас, формує нас, збагачує нас, упокоряє нас і т. д.
- Підсумок: ми вчимося дивитися на труднощі у нашому житті як на частину люблячої Божої мети для нас.

По-третє, це дає нам збалансований погляд на страждання.

- Вірш показує нам рівновагу, яка рідко присутня у житті людей, що страждають. З одного боку, одні люди у відчаї та стражданнях кажуть: *«Нічого доброго з цього вийти не може»*. Але цей текст спростовує таку думку.
- З іншого боку, є люди (в тому числі багато християн), які приймають страждання. Вони бачать його як добру річ, яка зробить їх шляхетними та додасть чеснот в очах інших.
- Але цей текст не говорить, що «речі» є добрими самі по собі, але що Бог спрямує їх «на добро». Не треба насолоджуватися і вітати труднощі! Вони – недобрі, але їхній результат може бути добрим.

З провинами

Це дає нам упевненість, що насправді ми не можемо зруйнувати Божу добру мету для нас.

- «Усе» справді означає усе. Це означає, що сюди належать навіть і наші провини та гріхи. Грішити – це завжди погано, завжди жадливо, і ми завжди житимемо, шкодуючи за болісні наслідки, які приносить гріх у наше життя.

- Але Бог такий чудовий, що навіть їх спрямовує заради остаточного добра. Щоб привести нас до кінцевої слави, Він може використовувати навіть наші гріхи та провини, щоб упокорити та навчити нас того, що нам потрібно.
- Він використовує гріхи, щоб показати християнам їхні слабкості, вразливість і гріховність.

2. Вірш 28. Які, за словами Павла, є дві умови прийняття цієї обіцянки? Що означає кожен термін?

Легко упустити той момент, що обіцянка «усе допомагає на добро» стосується лише тих, «хто любить Його і хто покликаний Його постановою». Одних і тих самих людей (християн) можна описати двома способами, але кожен із них є важливим.

«Ті, хто любить Його» – зазвичай у Біблії це вказує на людей, які прийняли рішення жити для Нього. Це означає служити Богові через визнання того, Ким Він є та вдячність за це. *«Хто заповіді Мої має та їх зберігає, той любить Мене»* (Івана 14:21).

- Любов у Біблії ніколи не є просто теоретичною (лише розумовою), ані просто сентиментальною (лише емоційною), ані просто вольовою (лише обов'язком).
- Любов – це зосередження серця на Бозі так, щоб усе, що ти робиш, було спрямоване на догодження Йому.
- *«Я вірю, що у Павла була особлива причина вжити тут слово “любить”, замість слова “вірить”. Один із найкращих способів перевірити, любимо ми Бога насправді чи ні – через реакцію на лихо... Є багато людей, які, коли починаються випробування, здаються. Вони відчують, що їх підвели».*
– Д. М. Лойд-Джонс «До Римлян 8:28-30»
- Якщо ми любимо Бога за те, Ким Він є, то приймаємо рішення терпіти труднощі. Якщо ж ми використовуємо Бога, то, коли прийдуть труднощі, ми «накиваємо п'ятами».

«Хто покликаний Його постановою», напевно, не означає будь-кого, хто коли-небудь чув послання Євангелія.

- Кожен, хто чув послання Євангелія, є, у певному сенсі, покликаний. Але нелогічно, що будь-хто з тих, які почули про Христа, отримав би цю обіцянку.
- Вірш 30 показує, що певна кількість людей є «покликаною». Тобто це ті, яких Бог покликав до Себе.

3. Вірш 28. Що, згідно з цим текстом, є наслідком «усього» для тих, хто не любить Бога? Чому, на Вашу думку, наслідки для них інші?

Оскільки Павло говорить, що всі життєві обставини (все) допомагають «на добро» лише тим, хто любить Бога, то бачимо сильний натяк, що вони не працюють на добро для тих, хто не з Богом. Оскільки далі в тексті написано, що як добрі, так і погані речі у нашому житті мають добрий вплив на нас, адже Бог усе спрямовує на добро у нашому житті, то виглядає, що добрі й погані речі для невірнучих допомагають на зло.

- Як таке може бути? Павло чітко говорить про бунтарів, яких Бог *«видав у пожадливість їхніх сердець на нечистість, щоб вони самі знеславляли тіла свої»* (Римлян 1:24). Це приголомшує. Павло говорить, що одне з найгірших покарань, яке Бог дає людям, – це дозвіл мати бажання своїх грішних сердець. Він дає їм те, чого вони хочуть.
- Це означає, що «добрі» речі є поганими для тих, хто не любить Бога. Чому? Люди поза Богом уже живуть в ілюзії, що вони господарі свого життя. Погані обставини принаймні розплющують нам очі на наш правдивий стан: залежних, смертних створінь.
- Але коли невірнуче серце відчуває кілька успіхів і насолод, то це лише підсилює цю ілюзію і може зробити так, що найгірші гріхи людського серця – гордість, надмірна впевненість, егоцентричність – виростуть і переважать.
- Ось тому «добрі» обставини можуть зробити людину запеклою та звести. Виховати слабкий, егоїстичний характер і налаштувати людину на лихо. «Погані» обставини можуть упокорити і навчити сили, співчуття та краще підготувати людину до життя.
- Добрі обставини можуть бути жадливими для нас, а погані обставини – чудовими. Ось приклад: *«А щоб я через пребагато об'явлень не величався, то дано мені в тіло колючку, посланця сатани, щоб бив в обличчя мене, щоб я не величався»* (2 Коринтян 12:7).

Є таке прислів'я: *«Те саме сонце, що розтоплює віск, скріплює глину»*. Іншими словами, життя є «добрим» не через набір обставин, але в тому, як вони взаємодіють із нашим серцем. Це чудовий принцип для розуміння та життя. Шекспір висловив схожу думку, коли сказав: *«Ні, мій Бруте: Твоя недуга – в тебе у душі»*.

4. Вірші 29-30. Як вірші 29-30 пояснюють остаточну мету Бога в історії, а також яким є наше найвище добро з огляду на вірш 28?

Слово «бо» означає близький зв'язок із віршем 28. У віршах 29-30 Павло пояснює Божу мету – що Бог робить через усі обставини в житті. Чому Павло додає вірші 29 та 30 замість того, щоб завершити на 28?

- Вірш 28 не має на меті сказати нам, що коли у нас будуть труднощі, то вони просто виправляться в якомусь абстрактному чи загальному сенсі. Натомість, він має на увазі, що все, що відбувається, сприяє нашому найвищому освяченню, святості та спасінню.
- Усе разом працює на те, щоб ми стали *«подібними до образу Сина Його»*. Це показує нам, що «добро», якому Бог постійно сприяє у нас, – це зміна характеру. Він робить нас люблячими, шляхетними, правдивими, мудрими, добрими, радісними та лагідними, Яким є Ісус.
- Це дуже важливе тлумачення вірша 28. Дехто думає, що тут йдеться, що Бог дає більше добрих речей християнам, ніж нехристиянам, але мова не про це.
- Павло не обіцяє християнам легке і комфортне життя. Він не каже, що у християн буде більший, ніж у невіруючих, відсоток приємного порівняно з неприємним.
- Павло, радше, каже, що «усе» (і добре, і погане) Бог використовує у наших серцях, щоб навчати нас, упокорювати та очищувати на образ Христа.
- Як ми сказали раніше, ті самі обставини по-іншому впливають на невіруючих.

Тому Божу мету в усій цій історії можна підсумувати однією фразою: *«щоб були [ми] подібні до образу Сина Його, щоб Він був перворідним поміж багатьма братами»*. Це – дивовижна заява. І ось чого вона навчає.

Він «пристосовує» нас.

- Це означає, що Бог має досконалий зразок («Свого Сина») і тепер кожна обставина формує, шліфує, вирівнює, виліплює, обрамлює, виливає та окреслює нас відповідно до цього зразка. Він впливає на нас у форму Ісусової бездоганної величі.
- «Форма» не означає якусь поверхневу схожість, але все загалом. Бог нас переробляє зсередини, з наших глибин.
- Порівняйте: *«Ми ж відкритим обличчям, як у дзеркало, дивимося всі на славу Господню, і змінюємося в той же образ від слави на славу, як від Духа Господнього»* (2 Коринтян 3:18).

Ми будемо Його «братами».

- Ми не просто офіційно усиновлені у Божу сім'ю (див. 8:15), але також отримуємо Його «сімейну схожість». Написано, що ми народжуємося згори, ми отримуємо Божу природу, Його «ДНК» (2 Петра 1:4: *«Щоб ви стали учасниками Божої Істоти»*).

- Через життєві обставини Бог формує з нас братів і сестер Христа, Який відображає Його, нашого Батька.
«Бо належало, щоб Той, що все ради Нього й усе від Нього, Хто до слави привів багато синів, Провідника їхнього спасіння вчинив досконалим через страждання. Бо Хто освячує, і ті, хто освячується усі від Одного. З цієї причини не соромиться Він звати братами їх, кажучи: Сповіду про Ім'я Твоє браттям Своїм, буду хвалити Тебе серед Церкви!» (Євреїв 2:10-12).
- *«Зрештою, доказом правильного підходу до цих доктрин є те, що знаходимо у них найбільше спонукання до святості та освячення. Якщо Ваша віра у ці доктрини не приводить Вас до святості, то Ви – у небезпечному стані... Ви зловживаєте ними, кажучи: «Ну, зі мною все гаразд, тому не має значення, що я роблю. Я спасений». Ніхто не може насправді зрозуміти ці доктрини, не ставши смиренним».*
– Д. М. Лойд-Джонс «Римлянам 8:28-30» (с. 202).

5. Вірші 28-31. Чому Павло може використовувати минулий час – «прославив», говорячи про християн? Що це говорить нам про впевненість у нашому кінцевому спасінні?

Ось кілька цитат деяких коментаторів, які стосуються Послання до римлян:

«Час в останньому слові [“прославив”] є чудовим. Це найсмівливіше очікування віри, яке тільки можна знайти у Новому Заповіті».

– Денні

«Апостол навмисно використовує аористний [минулий] час, щоб дати нам це фінальне незворушне запевнення. У розумі Бога [прославлення] вже настало – це впевненість нашого виправдання... Прославлення безповоротне, воно абсолютно певне. Ніщо не може завадити йому, бо це – дія Бога».

– Лойд-Джонс

«...використання минулого часу, щоб показати завершеність цієї божественної дії, яка для нас сприймається через хронологію часу зі стількома кроками, є одночасною і безповоротною».

– Алфорд

У двох словах: Павло може використовувати слово «прославив» у минулому часі, бо за цим стоїть така ж упевненість, як і в інших частинах мети. Ланки у цьому ланцюжку (передбачив – покликав – прославив) не можуть бути зламаними. Усі вони скріплені разом.

Ні те, що прийде у віках,
Ані те, що нині,
Ні те, що у глибинах,
Або ж і на вершині,
Не зможе змусити Його
Мету Свою змінити,
Ні на мить мою душу
Від любові Своєї
Він не дасть відлучити.

– А. Топледі

ЧИТАННЯ

Читайте з олівцем: «?» – є запитання; «!» – глибока думка.

«Ісаак знав про Боже знамення народження у Бутті 25:23 [де Бог сказав Йому, що Яків, а не Ісав буде тим, хто поведе рід та успадкує Боже благословення], однак він налаштував себе використати Божу силу, щоб відвернути це [коли він шукав Ісава, щоб благословити Ісава в ім'я Боже і дати йому перворідне право] у Бутті 27:29. Це перспектива магії, а не віри. Ісав, згідно з планом, порушив свою клятву перед Яковом у Бутті 25:33. Ревека та Яків, хоч і з добрими намірами, не шукали ані Божої поради, ані людської, а також не виявляли віри чи любові [обманувши старого і сліпого Ісака, переодягнувши Якова як Ісава]. Вони пожали відповідний плід ненависті. Але ці суперницькі стратагеми [маневри] лише сприяли *“учинити оте, що рука Твоя й воля Твоя наперед встановили були, щоб збулося”* (Дії апостолів 4:28). Все увінчалось тим, що коли Ісаак не міг турбуватися про те, з ким одружитися Якову, Яків побачив, що випав із гнізда, яке сам звив, і пішов шукати прихистку та дружину серед родичів, до яких звернувся Авраам, будучи слухняним до передбачення (Буття 24:3)».

– Дерек Кіднер¹

«Коли прагнемо “знайти” Божу волю для нас, то часто намагаємося пізнати приховане знання надприродної діяльності. І якщо ми шукатимемо Його волю, то вже конкретним способом [про який у Біблії прямо не йдеться]. Тоді нам треба проникати у божественний розум, щоб дізнатися Його рішення. “Пошук” у такому значенні – це насправді форма ворожіння. Цим займалися язичницькі царі. Більшість наших текстів зі стародавнього Близького Сходу мають згадки про ворожіння. Цар ніколи не вирушав у битву, якщо не знав волю бога стосовно того, чи варто йому йти на війну... Новий Завіт не дає прямих вказівок “шукати Божу волю” у такий спосіб, отримавши доступ до розуму Всевишнього. Христос критикував представників лукавого роду, що завжди вимагали ознак від Бога».

– Брюс Волтке²

«Коли всі вівці та барани були зібрані і зачинені за ворітьми... Джон брав по одному за їхні покручені роги та кидав їх у чан із антисептиком. Вони намагалися вилізти збоку, але Мек [вівчарський пес] гарчав і хапав їх за морди, щоб вони відійшли назад. Ось вони зібралися перелазити рампу в іншому кінці, але Джан схопив їх жезлом за роги та змусив їх на кілька секунд повністю зануритися [по вуха, очі та ніс] в антисептик. У мене в житті були такі ситуації, в яких я можу поспівчувати цим бідним баранам. Бо мені також не вдавалося зрозуміти мету лікування, яке я отримувала від Пастира, Якому довіряла. Коли я спостерігала за вівцями, то думала: "Якби ж був спосіб пояснити! Але таке знання занадто велике для них. Воно надто високе, і вони не зможуть його досягнути". З їхньої точки зору не було жодного сенсу у цій процедурі... Слава Божої волі для нас означає абсолютну довіру... це означає свободу чинити Його волю. І це означає радість. Чи можна програти? Звісно, що можна. Ідіть, програйте своє життя – і дізнаєтесь! "Моє життя, – сказав Ісус, – для життя світу". А Ваше життя для чого?»

– Елізабет Еліот³

ПРАКТИЧНІ ЗАПИТАННЯ

1. Які твердження вразили Вас і чому?**2. Що історія Якового обману Ісаака говорить нам про суверенність Бога, за словами Кіднера? Які є наслідки для тих, хто боїться пропустити Божу волю? (Можливо, Вам доведеться переглянути розділ 27 Буття)**

Історія про те, як Яків обманув Ісаака, є дивовижною.

З одного боку, гріх Якова та Ребеки отруює сім'ю.

- Коли Ісав почув, що Яків вкрав його первородство, то поклявся вбити його. Його жага помсти цілковито руйнує сім'ю.
- Яків змушений втікати до сім'ї своєї матері, щоб уберегти своє життя. Після цього він більше ніколи не побачить свою матір. Гріх Якова переслідує і спотворює його життя роками.

Але хоча гріх Якова був великим, і він поживав його наслідки все своє життя, Бог дивовижним чином використав цей гріх.

- Так, Бог змусив Якова повернутися до племені своїх родичів, щоб знайти дружину, замість того, щоб взяти собі хананеянку. Там він зустрів любов свого життя і мав дітей, завдяки яким одного дня народився Ісус.
- І тривале перебування Якова у Харані не тільки дало йому сім'ю, яка була йому необхідна, це також був час очищення й упокорення, коли характер Якова нарешті починає зростати.
- Це одне з найважливіших вчень у Біблії: Бог не лише здійснює Свій план, *попри* людський гріх, але й *через* нього.
- Наш вибір є абсолютно гріховним і наша відповідальність за нього є абсолютною, але тим не менше Бог сплітає наші грішні мотиви і поведінку в історії так, що Його мета, ціль Його слави та нашого добра стає досяжною.

Багато людей вірять, що якщо ми грішимо, навіть якщо ми приймаємо одне неправильне рішення, то ми певним чином змушуємо Бога давати нам другий шанс, такий собі «план Б».

- Але погляньте на Якова – через його гріх він зустрічає любов свого життя і засновує сім'ю, з якої з'явиться Месія. Як це може бути «планом Б»?
- Яків зустрів саме ту, яку мав зустріти і з якою мав одружитися, щоб Ісус міг прийти у світ. Він пішов саме в те місце, в яке мав піти, щоб навчитися смиренності та віри і стати головою Божої сім'ї та народу.
- Нічого з цього не трапилось би, якби Яків не згрішив. Чи означає це, що Бог змусив його згрішити? Ні. Його гріх був його вибором, а наслідки були жахливими. Йому не варто було його робити.
- Однак якщо ми належимо Богові через благодать, то наші гріхи не можуть зіпсувати нашого життя і поставити нас на стежку «плану Б».

Це вводить нас у таємницю. Як Бог може бути сувереном наших вчинків, залишаючи за нами відповідальність за власний вибір? Біблія не пояснює, як це працює, лише стверджує, що це – правда.

- Ми не повинні впадати у небіблійний фаталізм (наша доля визначена, незважаючи на наш вибір) чи у небіблійний гуманізм (історію визначає наш вибір, а не Бог).
- Найкраще, коли нам вдасться поєднати і те, і те (Бог здійснює Свою волю непохитно *через* наші вільні вибори). Найочевиднішим прикладом цього є Павло під час бурі у розділі 27 книги Дій. Під час бурі Павло пророкує: *«Ні одна душа з вас не згине, окрім корабля»* (вірш 22). Через об'явлення він виявив Божий план. Їхній порятунок був очевидним.
- Однак у вірші 31 Павло застерігає від того, щоб вони покидали корабель на рятівному човні. *«Як вони в кораблі не зостануться, то спасись ви не зможете!»* Незважаючи на впевненість у Божому плані, така ж правда полягала в тому, що люди були відповідальні за свої дії і мудрий вибір.
- Павло не сказав: «Ну, Бог передбачив, щоб усі ви пережили бурю, тому немає значення, що ви зробите». Коли Бог встановлює результат, Він також встановлює засоби – наш вибір і зусилля.
- Павло не оперував грецьким поняття «доля». Заяви фаталістського мислення є безглуздими!

«Він [Бог] звершує дії людей так, що зберігає їхню свободу та повну відповідальність. Хіба це немислимо? Ми можемо переконати інших, але їхня свобода зберігається, коли вони роблять те, в чому ми їх переконали, з власної вільної волі. То чи не може тоді Бог з упевненістю зробити те, що ми робимо з неупевненістю, маючи не маленьку нашу силу, а велику? Чи не знає Бог, Який створив душу, як повернути її відповідно до її ж волі так, щоб не порушити її свободу?»

– Дж. Грешам Мейчен

Але, як і зазвичай, верховним прикладом цього є Сам Ісус Христос. У Діях 2:23 Петро каже жителям Єрусалиму: «Того, що був виданий певною волею та передбаченням Божим, ви руками беззаконників розп'яли та забили».

- Ось воно! Смерть Ісуса була запланованою й абсолютно визначеною. Бог визначив, що Він помре, щоб спасти світ. Але люди, які виконали розп'яття, були «беззаконниками» і тому відповідають за свою поведінку.
- Тому Божа суверенність і свобода нашої відповідальності справджуються одночасно. І це означає, що навіть ті, хто були відповідальними за смерть Ісуса, можуть спастися тією річчю, якою вони згрішили.
- У цьому вся сутність того, що Петро хоче донести. Він каже їм: «Хоча ви зробили щось жадливо лихе, Бог дасть – дав благодать і життя через це! Покайтеся і наверніться до Того, Кого ви вбили. Там уся надія світу для вас».

Підсумок такий: наші рішення *мають значення!* Це означає, що неправильні рішення можуть бути болісними і мати наслідки, тому ми повинні зібрати всю мудрість і допомогу, яку можемо, щоб приймати правильні рішення.

- Але, з іншого боку, ми не можемо врешті-решт зашкодити своєму життю, якщо ми – діти Божі. Бог працює над тим, щоб вплести навіть неправильний вибір у Свій план задля нашого добра.
- Тому поставтеся серйозно до того, щоб бути обережними та ухвалювати рішення з молитвою. Але не переймайтеся настільки, щоб Вас паралізував страх. Робіть якомога кращі висновки.
- Навіть якщо Ви не можете бути певними, чи правильним є рішення – реалізуйте його і довіряйте Богові.

3. Які відповіді у цитатах Волтке та Еліот знаходить людина, яка вірить, що нічого не є Божою волею, доки «у неї не з'явиться мир щодо цього»?

Брюс Волтке застерігає щодо язичницького коріння вірування, нібито ми можемо «наворожити» Божу волю через знаки та знамена. Один із знаків, яким часто користуються, є це внутрішній мир. Часто чуємо, як люди говорять: «У мене немає миру щодо цього», а тому роблять висновок, що Бог каже їм не робити чогось. Багато християн очікують відчуття впевненості перед великим рішенням, а якщо впевненості немає, то вони відмовляються приймати це рішення.

- Але тут ми мусимо бути дуже обачними! Загалом, як ми сказали, Біблія багато говорить не про те, як отримати Боже ведіння, а про те, які люди отримують ведіння.
- Мудрість – це: а) знання Бога та Його шляхів; б) знання власного серця (сильних і слабких сторін) та в) знання слушного часу та пори.

- Що більше ми знатимемо ці три речі, то легше нам буде приймати правильні рішення. Ніхто не є достатньо мудрим, щоб завжди приймати правильні рішення чи щоб почуватися впевнено, коли роблять певний вибір. Але якщо, як говорить Біблія, Бог зазвичай веде через мудрість, то вичікувати таке відчуття – це неправильно.
- По суті, *християни приймають рішення, зважуючи альтернативи у світлі християнських пріоритетів та тримаючи в полі зору всі наші знання про Бога, про власне серце та про слухний час.*
- Зважте та зробіть вибір, який найбільше узгоджується з Вашим рівнем мудрості, і довіряйте, що Бог використає Ваш вибір у Своєму плані для Вашого життя.

Елізабет Еліот нагадує нам, що дуже часто виконання Божої волі не є приємним.

- Відстоювання Христа може призвести до переслідування. А якщо виразна Божа воля (воля, яка викладена у Божому Слові – те, до чого ми покликані) часто не дає нам внутрішнього миру, тоді чому цей мир має бути знаком упевненості, що ми відкрили Божу таємницю у нашому житті?
- Як ми сказали вище, Бог має план для нашого життя (Ефесян 2:10 – «добрі діла, які Він наперед приготував, щоб ми в них перебували»; Римлян 8:28 – «усе допомагає на добро»). Але Біблія ніколи не закликає, щоб ми гадали чи ворожили про Божий таємний план.
- Натомість ми повинні:
 - 1) зростати у мудрості;
 - 2) відпочивати в обітниці Божої суверенної любові, що ми не можемо зіпсувати Його план
 - 3) та приймати мудрі рішення, довіряючи Йому, що Він буде з нами і працюватиме через наші рішення, якими б вони не були.
- Часто наша мудрість каже нам, що найкраще у світлі Божих пріоритетів для нашого життя – це щось важке і складне. Коли ми бачимо це, то не треба чекати на внутрішній мир як передумову до дії.

Це не означає, що «почуття не грають ролі». Коли людина має постійне негативне чи неспокійне відчуття щодо певного вибору, то це, зазвичай, вказує, що її мудрість може радити їй, що це поганий вибір.

- Якщо у Вас є такі негативні почуття, Вам варто проаналізувати це і виявити основну причину. Адже дуже часто такі почуття є упередженістю щодо Вашого минулого. У Вас може бути нелогічне упередження через попередній негативний досвід. Тому не ігноруйте Ваші почуття. Перевіряйте їх.

Однак, зрештою, правильний вибір полягає у тому, що ми ніколи не почуватимось добре. Для Ісуса правильним було іти на хрест, але чи мав Він мир у Своїм Дусі щодо цього? Зовсім навпаки, знаємо, що ні! У саду він ридав в агонії і просив позбавити Його цього обов'язку. Тому якщо Ваша мудрість (і мудрість інших) вказують, що це – правильне рішення, то не наполягайте, що у Вас немає внутрішнього миру для цього.

4. Робочий листок для християнського прийняття рішень⁴

А. Моліться та роздумуйте

Чи достатньо часу Ви проводите з Богом (1) для очищення свого серця від страху, гордості та ідолів, що призводять до немудрих рішень? (2) для того, щоб навчитися радіти, впокориючись Його волі? (3) для прохання про мудрість (Якова 1:5)?

Б. Зважте альтернативи у світлі християнських пріоритетів

Використайте свою мудрість, щоб зрозуміти всі варіанти. (Не зациклюйтеся на оманливому «або це, або те», коли варіантів є більше). А тепер скажіть, які варіанти найкраще:

- Підходять для мене духовно, розумово, стосовно росту та благополуччя?
- Підходять для моєї сім'ї духовно, розумово, стосовно росту та благополуччя?
- Служать потребам інших у світі?
- Мають найкращий баланс щодо моїх дарів і можливостей служити Богові та іншим?
- Будують і зміцнюють християнську спільноту?
- Перелічіть плюси і мінуси кожного варіанта у світлі вищенаведених пріоритетів. Які варіанти найкраще співвідносяться з усіма або з більшістю пунктів? Назвіть як довгострокові, так і короткострокові плюси і мінуси.

1) Викресліть будь-який варіант, який прямо суперечить біблійному вченню.

2) Викресліть будь-який варіант, який заганяє Вас у рабство, тобто розпалює Ваше ідолопоклонство.

В. Порадьтеся з іншими

Зазвичай ті, хто приймає рішення, недостатньо радяться з мудрими людьми. Що інші зрілі люди, які добре мене знають, думають про мої варіанти? **Зверніть увагу:** якщо Ви більше належите до інтуїтивно-екстравертного типу, то це може бути Ваш *основний* спосіб прийняття рішень. Див. у посиланні 4.

Г. Почуття

Якщо у Вас є постійне негативне почуття щодо певного рішення, спробуйте розібратися, чому так відбувається. Витягніть на поверхню мотиви та причини Вашого серця. Коли це стане явним, то розсудіть, чи той мотив або обґрунтування узгоджується з біблійними пріоритетами, а також із думками інших мудрих людей.

Г. Рішення

Реалізуйте рішення, яке найбільше відповідає рівню Вашої мудрості, та довіряйте Богові, що Він використає його у Своєму плані щодо Вашого життя.

5. Яку одну найважливішу річ Ви вивчили з цього заняття? Як її можна застосувати на практиці?

¹ Дерек Кіднер *«Буття: вступ та коментарі» (Genesis: An Introduction and Commentary (IVP, 1967), с. 155.*

² Брюс Волтке *«Пошук Божої волі» (Finding the Will of God) (Eerdmans, 1995), с. 11.*

³ Елізабет Еліот *«Слава Божої волі» (The Glory of God's Will) (Good News Publishers, 1982), с. 1-3.*

⁴ Людям із аналітичним складом мислення часто допомагає дисциплінувати думки, перебираючи варіанти плюсів і мінусів. Але люди, які мають більш інтуїтивний темперамент, напевно, думатимуть, що така процедура є обтяжливою та складною. Таким людям допомагає проговорення варіантів уголос. Тому використовуйте спільноту. Говоріть про Ваше рішення вголос із різними мудрими людьми, які ставитимуть Вам уточнювальні запитання, як-от: «Чому ти так думаєш?» «Чому для тебе це так важливо?» «Чому це так важко для тебе?».

